

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Součinnost integrovaného záchranného systému na místech
hromadných neštěstí v Jihočeském kraji**

Vedoucí práce:
MUDr. František Vorel, CSc.

Autor:
Vojtěch Kočí

2007

Co-operation of the Integrated Rescue System in the places of the mass accidents in South Bohemia

The thesis “Co-operation of the Integrated Rescue System during mass accidents in South Bohemia” is structured into six parts.

In the first part there the history of the Integrated Rescue System and its current condition are described.

In the next part the thesis goals and hypothesis are presented. Its goal is to define basic data of the Integrated Rescue System and mass accidents, to map the chief units of the System in South Bohemia and their readiness for mass accidents. It also aims to map the level of co-operation between separate units of the Integrated Rescue System in South Bohemia and suggest measure improvement of collaboration of the System. The author determined hypothesis: co-operation between separate units of the Integrated Rescue System is insufficient, equipment of high quality and newest equipment for rescue operations of the System is missing, which results in the increased level of fatalities. During the rescue action of the Integrated Rescue System there is not uniquely determined commander and the unit workers and commander are underskilled. Through goal-directed practice and education of all workers of the Integrated Rescue System it is possible to reduce the results of mass accidents.

The sources of information were studied treatises and laws, statistics, periodicals, Internet sites, informational and promotional records. Another important sources were questionnaires and personal interview.

The first and the last hypothesis were proved, other determined hypothesis were disproved.

It is possible to use the Dissertation as a guide for commanders as well as ordinary workers of the Integrated Rescue System and as a guide for simulation of mass accidents for practice.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Součinnost integrovaného záchranného systému na místech hromadných neštěstí v Jihočeském kraji“ vypracoval samostatně a použil jen pramenů, které cituji a uvádím v přiložené bibliografii.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 16. května 2007

Vojtěch Kočí

Poděkování

Chtěl bych tímto poděkovat vedoucímu bakalářské práce MUDr. Františku Vorlovi, CSc. za odborné vedení a cenné rady, které mi poskytl. Poděkování patří také mé manželce za pomoc a morální podporu. V neposlední řadě děkuji všem, kteří byli ochotní a poskytli mi pro tuto práci potřebné informace.

Obsah

Úvod	7
1. Současný stav dané problematiky	8
1.1. Historický vývoj	8
1.2. Současná legislativa	12
1.3. Struktura IZS a principy jeho činnosti	15
1.4. Operační střediska	18
1.5. Dohody o poskytnutí pomoci	20
1.6. Základní složky IZS	21
1.6.1. Hasičský záchranný sbor České republiky	21
1.6.2. Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje	26
1.6.3. Zdravotnická záchranná služba	27
1.6.4. Policie České republiky	28
1.7. Ostatní složky IZS	30
1.7.1. Armáda České republiky	30
1.7.2. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska	33
1.7.3. Česká hasičská jednota	33
1.7.4. Moravská hasičská jednota	34
1.7.5. Český červený kříž	35
1.7.6. Vodní záchranná služba	36
1.7.7. Svaz záchranných brigád kynologů	36
1.7.8. Horská služba	37
1.8. Vybrané sdružené (integrované) záchranné systémy v zahraničí	37
1.9. Základní pojmy medicíny katastrof	42
2. Cíle práce a hypotézy	44
2.1. Cíl práce	44
2.2. Hypotézy	44
3. Metodika	45
3.1. Metoda analýzy a syntézy	45

3.2.	Metoda komparace	45
4.	Výsledky	47
4.1.	Zmapování stanovišť hlavních složek integrovaného záchranného systému v Jihočeském kraji a jejich připravenost na hromadná neštěstí.....	47
4.2.	Dotazníkové šetření	51
4.3.	Osobní rozhovory	62
5.	Diskuse	64
6.	Závěr	91
7.	Seznam použité literatury	94
8.	Klíčová slova	97
9.	Přílohy	98

Úvod

Motto: Teorie znamená, že vše víme, ale nic nefunguje.
Praxe znamená, že vše funguje, ale nevíme proč.
Mnohdy je ale teorie úzce spojena s praxí.
Znamená to, že nic nefunguje a nikdo neví proč.

Civilizace přináší na jedné straně pro člověka spousty výhod, ale na druhé straně si za to vybírá krutou daň v podobě ohrožení lidského zdraví nebo dokonce života. Denně se ve sdělovacích prostředcích, ale i na vlastní oči přesvědčujeme o tom, že nebezpečí se nevyhýbá nikomu a že každý z nás může potřebovat pro záchranu života integrovaný záchranný systém.

Současný integrovaný záchranný systém je určen pro koordinaci záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech včetně havárií a živelních pohrom. Zahrnuje aktivní účast Hasičského záchranného sboru ČR, jednotek požární ochrany zařazených v plošném pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany, Policie ČR a zdravotnické záchranné služby ČR při plánování, výcviku a řešení těchto situací. Současný integrovaný záchranný systém je v České republice funkční relativně krátkou dobu a trpí mnoha dětskými nemocemi, souvisejícími např. s novými legislativními normami, s finančním zabezpečením a s potřebou zajištění vysoce kvalifikovaných odborníků. Problémy související s jeho funkčností a výkonností jsou však postupně řešeny a koordinace i schopnosti systému mají trvale rostoucí tendenci.

1. Současný stav dané problematiky

1.1. Historický vývoj

Rostoucí počet tzv. každodenních negativních událostí a přírodních a technogenních katastrof, složitost jejich likvidace a stále se zvyšující technická náročnost při likvidaci daly podnět počátkem devadesátých let k úvahám o novém přístupu k jejich rychlému a efektivnímu řešení. Obecně se docházelo k závěru, že je nutné ještě více prohloubit systém spolupráce mezi jednotlivými organizacemi, resp. jejich složkami, které se podílejí na záchranných a likvidačních pracích při vzniku různých druhů mimořádných událostí.

Potřeba řešit komplexně záchranný systém v České republice byla evidentní již v roce 1991. Jedním ze zásadních problémů v oblasti záchranářství v té době bylo určité legislativní vakuum pro oblast každodenních nehod, havárií i jiných nouzových stavů. Existovaly sice separátní právní předpisy pro některé oblasti ochrany, jako např. ochrana před požáry, povodněmi, nákazami a epidemiemi, ochrana čistoty vod atd., které řešily ochranu před těmito jevy izolovaně, ale neexistoval právní předpis postihující oblast ochrany a záchrany jako celek. Ve snaze o řešení této situace byly zvažovány a také prosazovány dva odlišné přístupy.

První přístup vycházel z vybudování komplexního záchranného systému na bázi stálých institucí směrem od shora dolů, které se měly zabývat záchranářstvím. Hlavní náplní jejich činností mělo být zabezpečení efektivního plošného využití sil a prostředků, optimálního řízení a provádění záchranných a prvořadých likvidačních prací při přírodních a antropogenních katastrofách, tzn. v situacích přesahujících možnosti a působnost jednotlivých samostatných složek. Tato varianta byla podporována především orgány civilní ochrany a některými představiteli resortů a ústředních orgánů s tím, že dominantní postavení by zaujímaly územní štáby civilní ochrany, které by zároveň tvořily sekretariáty záchranného systému. Zásadní slabiny tohoto přístupu spočívaly v evidentní skutečnosti, že celý systém civilní ochrany byl dlouhá léta budován především pro ochranu obyvatelstva v době války, jako doplňková pomoc při rozsáhlých negativních událostech s velkým počtem ztrát a velkým rozsahem materiálních škod. Jeho „zpohotovnění“ vyžadovalo značné časové lhůty, což naprosto neodpovídalo potřebám okamžitého zásahu. Rovněž určitý fond ochranné infrastruktury, kterým

civilní ochrana disponovala a disponuje, není při řešení zejména každodenních událostí použitelný.

Druhý přístup budování záchranného systému vycházel z praktických zkušeností jednotlivých záchranných složek, které při likvidaci každodenních událostí byly nuceny vzájemně spolupracovat. V některých situacích, např. při hromadných dopravních nehodách, jejichž likvidace je vždy složitá, nebyly vzájemné vztahy mezi záchrannými složkami jednoznačně právně definovány a nebylo jasné, která složka odpovídá za celkový výsledek zásahu. Základem tohoto přístupu byla tedy součinnost, k jejímuž efektivnímu uskutečňování stačilo pouze definovat a v praxi realizovat potřebné kompetence. Systém součinnosti je založen na velmi úzké spolupráci tří základních složek - hasičů, zdravotnické záchranné služby a policie, které v průběhu historického vývoje také vstoupily do širokého podvědomí, neboť zejména ve velkých městech jsou především hasiči chápáni jako univerzální složka při poskytování pomoci. Protagonisté tohoto přístupu byli především hasiči.

Z historických, ale zejména z objektivních důvodů a ze zkušeností z vyspělých evropských států byla dána přednost přístupu, který preferoval zvýšení úrovně spolupráce uvedených tří základních složek. Výsledkem společného úsilí nejen v oblasti záchrannářství při každodenních událostech bylo přijetí Usnesení vlády České republiky ze dne 18. března 1992 č. 187 k návrhu na vytvoření havarijních komisí územních orgánů k plánování a řízení opatření při vzniku nežádoucích událostí (nehod, havárií a živelních pohrom), v němž vláda mimo jiné ukládá ministru životního prostředí připravit návrh zákona o prevenci a likvidaci nežádoucích událostí (nehod, havárií a živelních pohrom) i jako hmotně-právní základnu pro působnost Havarijní komise vlády České republiky a okresních havarijních komisí; zásady zákona předložit vládě do 30. června 1992. Vzhledem k nadcházejícím volbám v roce 1992 k přijetí zásadních politických rozhodnutí o rozdělení státu a z toho vyplývajících změn se tento úkol nepodařilo úspěšně dořešit.

V podmínkách již samostatné České republiky bylo přijato Usnesení vlády České republiky ze dne 20. ledna 1993 č. 22 k návrhu koncepce ministerstva vnitra v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti a k doktríně Policie České republiky, které mimo jiné ukládá ministru vnitra ve spolupráci s ministry obrany, zdravotnictví, hospodářství, životního prostředí a místopředsedou vlády a ministrem financí předložit do 30. dubna 1993

zásady pro vytváření Komplexního záchranného a bezpečnostního systému České republiky. I přes formulaci „Komplexní záchranný a bezpečnostní systém“ byly bezpečnostní otázky řešeny odděleně od záchranného systému a v oblasti záchranářství bylo výše uvedené usnesení naplněno přijetím Usnesení vlády České republiky ze dne 19. května 1993 č. 246 k návrhu zásad Integrovaného záchranného systému, v němž vláda schvaluje zásady Integrovaného záchranného systému, uvedené v jeho příloze.

Integrovaný záchranný systém byl vytvořen především pro provádění záchranných a prvořadých likvidačních prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech. Náplní jeho činnosti byla zejména eliminace bezprostředního vlivu havárie na osoby a životní prostředí a příprava na zahájení obnovy přijatelných životních podmínek, života společnosti a materiálních hodnot.

Hlavním úkolem integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“) ve smyslu zásad obsažených v příloze citovaného usnesení vlády je koordinace postupu orgánů státní správy, samosprávy a záchranných složek při přípravě na likvidaci havárií a jejich zdo-lávání včetně odstraňování jejich následků. Takto chápaný IZS je z hlediska úkolového součástí širší problematiky státem garantovaného komplexu ochrany, bezpečnosti a obrany před negativními událostmi - systému civilního nouzového plánování.

Při tvorbě zásad IZS a postavení jednotlivých složek v něm se vycházelo především z:

- analýzy obecně závazných právních předpisů, které opravňují jednotlivé složky k činnosti a z jejich odpovědnosti za splnění úkolů při likvidaci havárií,
- reálného a časově dostupného nasazení stávajících sil a prostředků,
- možnosti iniciace systému prostřednictvím zavedených telefonních linek tísňového volání.

V rámci kompetencí daných obecně závaznými předpisy mohou být k řešení vzniklé situace povolány i ostatní složky a subjekty, které netvoří základní složky. Základní složky IZS jsou ve smyslu přílohy usnesení vlády č. 246/1993 požární ochrana, zdravotnická záchranná služba a policie.

V rámci IZS nebyly vytvořeny žádné nové pevné orgány a struktury, ale úkoly byli pověřeni ministr vnitra a vedoucí představitelé územních orgánů státní správy a samo-

správy. Rozhodující a stmelující faktor IZS vycházel z pravomoci a odpovědnosti představitele územního orgánu státní správy, která byla dána zejména ustanovením § 5 zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech ve znění pozdějších předpisů, podle kterého mohli přednostové tehdejších okresních úřadů v případě mimořádné události vyhlásit pro území okresu nebo jeho části stav ohrožení.

Pravomoc požadovat pomoc právnických a fyzických osob při provádění záchranných prací v důsledku mimořádných událostí a živelních pohrom měl ve smyslu zákona č. 133/1985 Sb., ve znění pozdějších předpisů, úplné znění zákona č. 91/1995 Sb., také velitel jednotky požární ochrany (dále jen JPO). Protože požární ochrana má vybudovaný celoplošný, permanentně fungující informační systém a velitelé požárních jednotek mají s likvidacemi různých havárií praktické zkušenosti, bylo v zásadách IZS stanoveno, že budou řídit součinnost jednotlivých složek v místě zásahu do doby, než převezme řízení příslušný územní představitel státní správy, event. té složky, která provádí rozhodující činnost.

Přestože citované usnesení vlády č. 246/1993 Sb. mimo jiné také uložilo ministru životního prostředí a ministru vnitra zpracovat zásady IZS do návrhu zákona o prevenci a likvidaci havárií, tento zákon se nepodařilo z nejrůznějších objektivních a subjektivních důvodů připravit a přijmout.

V rámci Ministerstva vnitra plnilo úlohu ústředního orgánu pro IZS ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR (dále jen HZS ČR). K zabezpečení úkolů tehdejších okresních úřadů při usměrňování IZS vydalo Ministerstvo vnitra v roce 1996 metodické pokyny, upravující podrobnosti o zřizování okresních havarijních komisí, jejich činnosti a vnitřní organizaci a metodiku zpracování okresních havarijních plánů včetně vzorového statutu okresní havarijní komise. V roce 1998 byly ředitelstvím HZS ČR zahájeny přípravy podkladů pro legislativní úpravu zavedení tísňového volání 112 na území ČR na základě rozhodnutí Rady Evropských společenství č. 91/393/EEC o zavedení jednotného tísňového čísla. O rok dříve ale vláda rozhodla, že problematika IZS bude řešena samostatným zákonem, který by měl být schválen s dalšími souvisejícími zákony současně, jak uvádí Linhart (1).

1.2. Současná legislativa

Základním právním předpisem pro IZS je zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému (17) a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. (dále jen „zákon o IZS“), který vešel v platnost 28.6.2000 a nabyl účinnosti dne 1. 1. 2001. Tento zákon vychází z usnesení vlády č. 246 z roku 1993, které stanovilo zásady IZS a jeho poslední znění reaguje na ukončení činnosti okresních úřadů a rozdělení působnosti v oblasti IZS mezi orgány kraje, HZS ČR a orgány obcí s rozšířenou působností.

Zákon o IZS vymezuje jeho existenci, stanoví jeho složky a jejich působnost, pokud tak nestanoví zvláštní právní předpis, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávních celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu.

Text zákona o IZS je členěn do 4 částí a 38 paragrafů, každá část je dále rozdělena na hlavy:

Část první

Hlava I: Základní ustanovení (§ 1 až 2)

Hlava II: Integrovaný záchranný systém (§ 3 až 5)

Hlava III: Postavení a úkoly státních orgánů a orgánů územně samosprávních celků při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací (§ 6 až 18)

Hlava IV: Organizace záchranných a likvidačních prací v místě zásahu (§ 19 až 22)

Část druhá: Práva a povinnosti právnických a fyzických osob při mimořádných událostech

Hlava I: Právnické osoby a podnikající fyzické osoby (§ 23 až 25)

Hlava II: Výjimky (§ 26)

Hlava III: Kontrola, pokuty, náhrada a finanční zabezpečení (§ 27 až 31)

Hlava IV: Ustanovení společná a závěrečná (§ 32 až 35)

Část třetí:

Hlava I: Změna zákona o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní

	správy České republiky (§ 36)
Hlava II:	Změna stavebního zákona (§ 37)
Část čtvrtá:	Účinnost (§ 38)

Zásadním prováděcím dokumentem k zákonu o IZS je vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb. (dále jen „vyhláška o IZS“). Poslední znění vyhlášky o IZS reaguje obdobně jako poslední znění zákona o IZS na ukončení činnosti okresních úřadů a rozdělení působnosti v oblasti IZS (14).

Vyhláška o IZS je členěna do 7 částí, 32 paragrafů a její součástí jsou 2 přílohy:

Část první:	Zásady koordinace integrovaného záchranného systému při společném zásahu (§ 1 až 11)
Část druhá:	Zásady spolupráce operačních středisek základních složek (§ 12)
Část třetí:	Podrobnosti o úkolech operačních a informačních středisek (§ 13)
Část čtvrtá:	Obsah dokumentace integrovaného záchranného systému, způsob zpracování dokumentace a podrobnosti o stupních poplachu poplachového plánu (§ 14 až 24)
Část pátá:	Zásady způsobu zpracování, schvalování a používání havarijního plánu kraje a vnějšího havarijního plánu (§ 25 až 28)
Část šestá:	Zásady způsobu krizové komunikace a spojení v integrovaném záchranném systému (§ 29 až 30)
Část sedmá:	Závěrečná ustanovení (§ 31 až 32)
Příloha č. 1:	Způsob zpracování havarijního plánu kraje
Příloha č. 2:	Způsob zpracování vnějšího havarijního plánu

Souvisejícími právními předpisy jsou zákony a nižší právní normy, reglementující především činnost základních složek IZS, tj. HZS ČR, JPO zařazených do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, zdravotnické záchranné služby (dále jen ZZS) a Policie České republiky (dále jen Policie ČR) a také činnost ostatních složek IZS.

Je nutné se také zmínit o ústavních zákonech a dalších normách, ze kterých zákon o IZS vychází a o zákonech, které s touto normou souvisí.

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod
- ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky
- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a změně některých zákonů (krizový zákon)
- zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy
- zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky
- zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky
- zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky
- zákon č. 434/1992 Sb., o zdravotnické záchranné službě
- zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně
- zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií
- zákon č. 18/1997 Sb., o využívání jaderné energie a ionizujícího záření
- zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a změně souvisejících zákonů
- zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon)
- zákon č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území a změna zákona o pojišťovnictví
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
- zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČSR
- zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích
- zákon č. 20/1969 Sb., o péči a zdraví lidu
- nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb.

- nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva
- nařízení vlády č. 54/2004 Sb., o plánování obrany státu
- nařízení vlády č. 172/2001 Sb., k provedení zákona o požární ochraně
- vyhláška MV č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany
- vyhláška MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva
- vyhláška Správy státních hmotných rezerv č. 498/2000 Sb., o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy

1.3. Struktura IZS a principy jeho činnosti

IZS v současné podobě je právně vymezený, otevřený systém koordinace a spolupráce zákonem o IZS stanovených základních a ostatních složek, předurčený k likvidaci každodenních událostí, přírodních a antropogenních katastrof. Je součástí systému vnitřní bezpečnosti státu a podílí se na naplňování ústavního práva občanů na poskytnutí pomoci v případě ohrožení zdraví nebo života ze strany státu. Jeho pevné struktury jsou tvořeny především stávajícími institucionálními částmi jeho základních složek, přičemž nosnou strukturu tvoří HZS ČR, jak uvádí Šenovský (2).

Základními složkami IZS jsou HZS ČR a JPO zařazené v plošném pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Policie ČR a ZZS (Příloha č. 1). Tyto složky jsou schopny a povinny na základě zvláštních předpisů (zákonů) rychle a nepřetržitě zasahovat s celoplošnou působností na území státu; v případě, že v obci existuje jednotka sboru dobrovolných hasičů (dále jen SDH), která je začleněna do plošného pokrytí území, je základní složkou IZS.

Z ostatních složek IZS se počítá se zapojením především místních havarijních služeb podle jejich profese, městské policie, lůžkových zdravotnických zařízení, Armády České republiky, občanských sdružení, event. právníckých a fyzických osob. Ostatní složky IZS jsou povolávány k záchranným a likvidačním pracím podle druhu negativní události na

základě jejich oprávnění k takovéto činnosti, které je dáno právními předpisy. Zařazování ostatních složek do IZS se provádí na úrovni kraje, kde do poplachového plánu IZS daného kraje zařazuje tyto složky hasičský záchranný sbor kraje (dále jen „HZS kraje“) na základě předem uzavřené dohody o poskytnutí pomoci na vyžádání podle zákona o IZS.

S poplachovým plánem IZS kraje disponuje krajské operační a informační středisko IZS (KOPIS), které je na bázi krajského operačního a informačního střediska HZS kraje, s jeho výpisem pro dané území pak operační a informační středisko územního odboru HZS kraje (OPIS UO). Síly a prostředky pro záchranné a likvidační práce se z titulu ostatních složek IZS vyžadují prostřednictvím operačních a informačních středisek HZS kraje.

K realizaci opatření v rámci IZS dochází v okamžiku, kdy se na místě negativní události sejdou dvě a více složek IZS a je třeba společně řešit vzniklou situaci. Způsob řízení záchranných a likvidačních prací závisí především na druhu a rozsahu negativní události a také na počtu a druhu složek, podílejících se na těchto pracích.

Obecně lze rozdělit způsob řízení do třech úrovní:

- taktická úroveň,
- operační úroveň,
- strategická úroveň.

Taktickou úroveň řízení je lokalita, kde se negativní událost projeví nebo kde se její účinky předpokládají, event. dají předpokládat. Za veškerou činnost, související se záchrannými a likvidačními pracemi, odpovídá velitel zásahu (Příloha č. 11), kterým obvykle je, pokud zvláštní právní předpisy nestanovují jinak, velitel JPO; ten řídí záchranné a likvidační práce a koordinuje činnost jednotlivých složek IZS (pokud jsou přítomné) na místě samém. K této činnosti si může zřídit výkonný orgán - štáb velitele zásahu. Právo-moci velitele zásahu jsou dány zákonem o IZS a činnost jeho štábu v průběhu zásahu vyhláškou Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.

Řízení na **operační úrovni** probíhá v operačních střediscích základních složek IZS, přičemž operační a informační střediska HZS ČR jsou současně operačními

a informačními středisky IZS. Operační střediska (v obecném smyslu) jsou zřízena v krajích a na Ministerstvu vnitra a zajišťují obsluhu linek tísňového volání 150, 155 a 158. Operační KOPIS má koordinační roli vůči operačním střediskům; ovládá systémy varování a vyrozumění obyvatelstva, je spojovacím bodem mezi místem zásahu a nejvyšší úrovní řízení. Zajišťuje příjem linky tísňového volání 112 a může požadovat uveřejnění informací v médiích. Operační a informační střediska IZS povolávají na žádost velitelů zásahu k nasazení ostatní složky IZS podle daného stupně poplachového plánu IZS.

Strategickou úroveň řízení tvoří přímé angažování starosty obecního úřadu s rozšířenou působností, hejtmána kraje nebo Ministerstva vnitra do koordinační činnosti při provádění záchranných a likvidačních prací v případě, že jsou o to požádáni velitelem zásahu. K této činnosti využívají jako pracovní orgán předem ustavený krizový štáb a krizové plány. Složení, činnost a funkce krizového štábu jsou stanoveny nařízením vlády č. 462/2000 Sb., k provedení některých ustanovení krizového zákona a směrnicí Ministerstva vnitra č.j.: PO-365/IZS-2004 ze dne 8. října 2004. Zapojení hejtmána kraje a Ministerstva vnitra nastává automaticky v případě, kdy je podle příslušného poplachového plánu IZS negativní událost klasifikována nejvyšším stupněm poplachu. Koordinací činnosti na strategické úrovni slouží havarijní plán kraje, který je zpravidla členěn podle území okresů. Z důvodů usnadnění záchranných a likvidačních prací a z hlediska ochrany obyvatelstva se u významných potenciálních zdrojů rizika vzniku negativních událostí (objekty chemického průmyslu, jaderně-energetická zařízení) navíc zpracovávají vnější havarijní plány těchto objektů.

V souladu se zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů a zákona o IZS, náleží usměrňování a výstavba IZS Ministerstvu vnitra. Jeho úkoly a rozhodující část úkolů krajských úřadů a obcí s rozšířenou působností na úseku IZS plní HZS ČR, který je organizační složkou státu a orgánem státní správy. Na úrovni Ministerstva vnitra je jeho orgánem generální ředitelství HZS ČR (dále jen „MV - GŘ HZS ČR“), na úrovni kraje pak HZS kraje. Hejtmáni krajů a starostové obcí s rozšířenou působností mají především funkci kontrolní; výkonnou v případě, že převezmou koordinaci záchranných a likvidačních prací. IZS byl původně budován jako systém okresu s tím, že přednosta okresního úřadu jako

představitel státní správy disponoval pravomocemi vzhledem k přípravě a koordinaci záchranných a likvidačních prací. S reformou státní správy přešly dnem 1. 1. 2003 některé úkoly okresního úřadu a jeho pravomoci na obecní úřad obce s rozšířenou působností a jejího starostu.

Při řízení a koordinaci záchranných a likvidačních prací mohou starostové obcí a hejtmani krajů využívat k tomu účelu vytvořené flexibilní struktury - krizové štáby jako své pracovní a poradní orgány. Tyto štáby jsou svolávány při řešení jednotlivých krizových situací, ale jejich členové jsou předem jmenováni, a to obvykle z členů bezpečností rady daného stupně, zástupců složek IZS a i jiných odborníků, jejichž pomoc je nutná při řešení vzniklých specifických situací.

V krizovém štábu se ustavuje stálá pracovní skupina složená z odborníků, zaměřených na jednotlivé oblasti činnosti:

- spojení a komunikace s veřejností,
- týlové zabezpečení,
- analýza vzniklé situace,
- nasazení sil a prostředků,
- ochrana obyvatelstva, humanitární pomoc a další.

Na podporu činnosti krizového štábu může být zřízen tzv. sekretariát, a to obvykle z pevné struktury (oddělení, odbor), zabývající se bezpečností na obecním nebo krajském úřadě. Činnost krizového štábu, příprava jeho členů, doporučení týkající se metodiky jeho práce atd. jsou popsány v legislativních výnosech Ministerstva vnitra, event. vlády.

1.4. Operační střediska

Operační střediska základních složek IZS jsou mimo jiné kontaktními místy pro příjem žádosti o poskytnutí pomoci v nouzi. Státem zajišťovaná pomoc v nouzi je dosažitelná na jednotných telefonních číslech 150 (HZS ČR), 155 (ZZS), 158 (Policie ČR) a 112 (mezinárodní tísňové číslo).

Legislativním podkladem pro činnost operačních středisek základních složek IZS je

v současné době zákon o IZS, kde je v § 4 odst. 4 mimo jiné uvedeno, že základní složky IZS zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události.

V podmínkách HZS ČR se zřizuje operační a informační středisko na úrovni MV - GŘ HZS ČR, HZS krajů zřizují operační a informační střediska jako své organizační součásti. Činnost těchto operačních středisek souvisí s plněním úkolů JPO ve smyslu zákona o požární ochraně a je upravena vyhláškou o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.

V podmínkách ZZS je pojem operační středisko této služby vymezen příslušnou vyhláškou Ministerstva zdravotnictví o zdravotnické záchranné službě a toto středisko je chápáno jako organizační součást územních a okresních středisek ZZS. Tato operační střediska nepřetržitě řídí činnost výjezdových skupin ZZS a integrují činnost všech článků neodkladné přednemocniční péče v určené spádové oblasti v nepřetržitém provozu.

Postavení operačních středisek Policie ČR je dáno pouze vnitrorezortními předpisy, podle nichž je operační středisko Policie ČR pracovištěm pro organizování, řízení a koordinaci výkonu služby na daném stupni řízení.

V souladu s již citovaným zákonem o IZS (§ 5, odst. 1) jsou stálými orgány pro koordinaci složek IZS operační a informační střediska (OPIS) IZS. Jejich úkoly zabezpečují operační a informační středisko MV - GŘ HZS ČR a operační a informační střediska HZS krajů.

Operační střediska jako pracoviště operačního řízení lze členit podle několika kritérií, z nichž nejdůležitější jsou podle:

- druhu,
- územní působnosti.

Podle druhu operačních středisek lze rozeznávat:

- samostatné, to je takové, které příslušná složka IZS provozuje samostatně ve vlastním objektu s využitím vlastních sil a zdrojů; tento druh operačních středisek je v České republice v současné době nejrozšířenější,
- prostorově sdružené je takové, kdy v jednom společném prostoru vyvíjí činnost dvě nebo více středisek na sobě nezávisle na základě příslušné součinnostní dohody,
- systémově sdružené je charakterizováno společnými operátory a univerzálními ko-

munikačními a informačními technologiemi.

Z hlediska územní působnosti lze členit operační střediska s působností:

- místní (např. HZS podniku),
- okresní (např. Policie ČR),
- krajskou (regionální) (např. OPIS HZS kraje, správy kraje Policie ČR),
- celostátní (např. OPIS MV - GR HZS ČR).

V současné době provozují v České republice základní a ostatní složky IZS více než 260 operačních středisek a jejich provoz zabezpečuje přes 2 000 pracovníků.

1.5. Dohody o poskytnutí pomoci

Dohody o poskytnutí pomoci v rámci IZS mohou být uzavírány jednak podle § 21 zákona o IZS a jednak podle § 15 vyhlášky o IZS. Podle § 21 zákona o IZS jsou uzavírány písemné dohody s právníky nebo fyzickými osobami, se kterými je předem sjednán způsob a rozsah osobní nebo věcné pomoci pro potřebu záchranných a likvidačních prací. Ostatní složky IZS poskytují při záchranných a likvidačních pracích plánovanou pomoc na vyžádání. V souladu s § 21 zákona a s § 15 citované vyhlášky uzavírají základní složky IZS dohody o poskytnutí pomoci s ostatními složkami IZS při záchranných a likvidačních pracích.

Pro zabezpečení jednotného postupu při uzavírání dohod o poskytnutí pomoci v rámci IZS byl v roce 2003 pro potřeby HZS ČR vydán pokyn jeho generálního ředitele HZS ČR, který stanoví, že v rámci IZS organizační složky HZS ČR uzavírají tyto dohody o:

- plánované pomoci na vyžádání,
- poskytnutí osobní nebo věcné pomoci,
- součinnosti složek IZS,
- spolupráci.

Dohody o plánované pomoci na vyžádání uzavírají MV - GR HZS ČR nebo HZS krajů se subjekty, reprezentujícími ostatní složky IZS. Plánovanou pomocí na vyžádání se

rozumí předem písemně dohodnutý způsob poskytování pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací.

Dohody o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci uzavírají HZS krajů s právníckými osobami, fyzickými osobami nebo s organizačními složkami státu, které nejsou ostatními složkami IZS. Dohodami o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci je předem sjednán způsob a rozsah osobní nebo věcné pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací a při realizaci opatření ochrany obyvatelstva.

Dohody o součinnosti složek IZS uzavírají MV - GŘ HZS ČR nebo HZS krajů a obsahují závazky smluvních stran, např. v oblasti dokumentační připravenosti, zpracování typových činností složek IZS při společném zásahu atd.

Dohody o spolupráci uzavírají MV - GŘ HZS ČR nebo HZS krajů. Jejich obsahem jsou závazky smluvních stran, např. v oblasti havarijního plánování, vzdělávací činnosti atd., které přímo nesouvisí s prováděním záchranných a likvidačních prací a s realizací opatření ochrany obyvatelstva.

Veškeré výše uvedené dohody jsou součástí příslušné části dokumentace IZS.

1.6. Základní složky IZS

Podle § 4 zákona o IZS jsou základními složkami IZS:

- Hasičský záchranný sbor České republiky,
- jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany,
- Zdravotnická záchranná služba,
- Policie České republiky.

1.6.1. Hasičský záchranný sbor České republiky

Hasičský záchranný sbor České republiky (HZS ČR) byl zřízen na základě zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, a jeho základním posláním je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. HZS ČR plní úkoly v rozsahu a za

podmínek stanovených souvisejícími právními předpisy, zejména zákonem o IZS, zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb. a zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Je oprávněn uzavírat jménem České republiky s určenými subjekty dohody upravující bližší podmínky a způsob vzájemné spolupráce.

HZS ČR je tvořen generálním ředitelstvím HZS ČR (GŘ HZS ČR), které je součástí Ministerstva vnitra, a hasičskými záchrannými sbory krajů. Součástí GŘ HZS ČR je ústřední operační a informační středisko a součástí hasičského záchranného sboru kraje (HZS kraje) krajské operační a informační středisko. GŘ HZS ČR řídí vzdělávací, technická a účelová zařízení HZS ČR.

K pevným organizačním strukturám GŘ HZS ČR, které přímo souvisí s činností IZS, patří oddělení IZS v rámci odboru IZS a výkonu služby a oddělení operačního a informačního střediska v rámci odboru operačního řízení.

Oddělení IZS plní především tyto úkoly:

- stanovuje zásady pro společnou činnost jednotek požární ochrany a složek IZS při mimořádných událostech (MU) v rámci strategického a taktického řízení záchranných a likvidačních prací v IZS,
- zpracovává taktiku jednotek požární ochrany pro hašení požárů a záchranné práce, organizuje a řídí výkon služby příslušníků HZS ČR v operačním řízení a v jednotkách požární ochrany,
- koordinuje a vytváří podmínky pro zapojení složek IZS při záchranných a likvidačních pracích, vyhodnocuje jejich společnou činnost na republikové úrovni,
- připravuje celorepubliková a mezinárodní cvičení složek IZS, spolupracuje na programech odborné přípravy vedoucích složek IZS,
- zpracovává návrhy na materiální a finanční zabezpečení koordinace složek IZS,
- organizuje a kontroluje výkon služby v operačním řízení jednotek požární ochrany,
- sleduje a vyhodnocuje dokumentaci o zásazích jednotek zařazených v IZS.

Oddělení operačního a informačního střediska plní zejména tyto úkoly:

- zabezpečuje výkon služby v operačním a informačním středisku,

- zpracovává a zabezpečuje systém součinnosti operačních a informačních středisek HZS ČR a operačních středisek složek IZS,
- koordinuje tvorbu metodik a dokumentace činnosti operačních a informačních středisek HZS ČR a operačních středisek IZS a usměrňuje odbornou přípravu pracovníků operačních a informačních středisek,
- přijímá a vyhodnocuje zprávy o požárech a mimořádných událostech a zajišťuje vyrozumění určených vedoucích pracovníků ředitelství, zabezpečuje v případě potřeby vyrozumívání základních a ostatních složek IZS a vyrozumění státních orgánů podle dokumentace IZS a prostřednictvím informačního a situačního centra ministerstva zabezpečuje vyrozumění vedoucích pracovníků ministerstva,
- povolává stanovené síly a prostředky jednotek požární ochrany a složek IZS, právnických a fyzických osob ve prospěch záchranných prací a hašení požárů a zajišťuje ústřední koordinaci záchranných prací,
- poskytuje informační podporu nasazeným jednotkám požární ochrany a složkám IZS, orgánům krizového řízení, územním orgánům státní správy a samosprávy a operačním a informačním střediskům HZS krajů včetně informací o krizových stavech,
- plní úkoly kontaktního místa při žádostech o zapojení České republiky do mezinárodních záchranných operací a při poskytování humanitární pomoci do zahraničí, při vyrozumění sousedních států v případě, že následky průmyslových havárií, živelných pohrom, radiačních nehod a havárií přesáhnou hranice státu,
- zabezpečuje úkoly spojené s aktivací pracovníků ředitelství při řešení mimořádných událostí,
- zabezpečuje tok informací a informační podporu pro činnost ředitelství,
- vede přehled o funkčnosti varovacího systému obyvatel a ve stanovených případech spouští varovací systém na území státu nebo jeho části,
- plní funkci kontaktního místa České republiky pro Euroatlantické koordinační středisko pro katastrofy a další zahraniční instituce pro monitorování MU.

HZS krajů jsou organizačními složkami státu a účetními jednotkami, jejichž příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra; řídí svoje vzdělávací,

technická a účelová zařízení. Součástí HZS krajů jsou územní odbory, které mají ve své struktuře operační a informační střediska a územně dislokované stanice HZS krajů (dále jen „stanice“). Působnost jednotlivých územních odborů zahrnuje území jednotlivých okresů.

Na území České republiky je v roce 2007 celkem 13 HZS krajů, HZS hl. m. Prahy, 76 územních odborů a asi 240 stanic. Počet stanic není konečný, podle potřeby dochází k jejich redukci a na druhé straně ke zřizování nových.

Mezi pevné organizační struktury HZS kraje, jejichž náplň činnosti je v přímém vztahu k IZS, patří oddělení IZS a řízení jednotek požární ochrany v rámci odboru pro IZS a krajské operační a informační středisko v rámci odboru operačního řízení, komunikačních a informačních systémů.

Oddělení IZS a řízení jednotek požární ochrany plní ve vztahu k IZS především tyto úkoly:

- vede přehled o jednotkách požární ochrany a o ostatních složkách IZS na základě součinnostních dohod, vede a využívá stanovenou dokumentaci požární ochrany a IZS,
- podílí se na realizaci činnosti složek IZS v kraji, usměrňuje jejich spolupráci a vyhodnocuje jejich společnou činnost v rámci IZS,
- v rámci IZS se podílí na zpracování návrhu dohod o poskytnutí pomoci,
- připravuje podklady pro různé druhy cvičení IZS,
- podílí se na organizaci a koordinaci humanitární pomoci,
- zpracovává požární poplachový plán kraje, poplachový plán IZS krajů a podklady pro vnější havarijní plán.

Krajské operační a informační středisko plní ve prospěch IZS především tyto úkoly:

- udržuje součinnost s operačními a informačními středisky ostatních krajů a s operačními středisky ostatních složek IZS,
- přijímá a vyhodnocuje informace o požárech a jiných mimořádných událostech, podle pokynů velitele zásahu vysílá síly a prostředky,
- provádí vyrozumění základních a ostatních složek IZS, státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků podle dokumentace IZS,
- na základě požadavků povolává a nasazuje síly a prostředky HZS, jednotek požární

ochrany a dalších složek IZS,

- vyžaduje a organizuje osobní a věcnou pomoc právnických a fyzických osob,
- při řešení krizových situací spolupracuje s krizovým štábem kraje a s bezpečnostní radou kraje,
- provádí varování a vyrozumění obyvatelstva,
- podílí se na vyhodnocování statistických údajů v rámci IZS kraje.

Ve čtyřech krajích ČR (Plzeňském, Středočeském, Jihomoravském a Moravskoslezském) rozvíjejí svou činnost čtyři specializované chemické laboratoře, které jsou součástí HZS krajů. Svoji činnost zaměřují na analýzu vysoce nebezpečných chemických a radioaktivních látek. Chemická laboratoř je rovněž součástí Institutu MV - GR HZS ČR, která zároveň plní úlohu metodického pracoviště vůči ostatním chemickým laboratořím v krajích. Obecně lze pracoviště chemických laboratoří rozdělit na stacionární a mobilní část. Stacionární část laboratoří je vybavena soudobými prostředky důkazu a stanovení vysoce toxických látek a je schopna svou instrumentální technikou prokázat přítomnost, event. koncentraci většiny vysoce toxických látek. Mobilní (výjezdová) část je připravena v odpovídajícím režimu operativně na vyžádání OPIS krajů vyjíždět k zásahům v počtu dvou osob spolu s jednotkami požární ochrany v těch případech, kdy se jedná o podezření výronu chemických či radioaktivních látek. Přístrojové vybavení výjezdové skupiny (většinou kvalitní přenosné analyzátory a detektory) umožňuje vyhodnocení chemické či radiační situace na zasaženém teritoriu a podle něj tato skupina zpracovává návrh na odpovídající opatření.

Vzhledem k dislokaci těchto laboratoří na území České republiky byla pokynem MV - GŘ HZS ČR rozdělena jejich působnost pro ostatní kraje (Příloha č. 2).

Výjezdová skupina radiačního monitorování je rovněž součástí celostátní radiační monitorovací sítě, jejíž činnost řídí ve smyslu vyhlášky č. 319/2002 Sb. státní úřad pro jadernou bezpečnost (SÚJB).

Takto popsany systém je v České republice jediný, kterým je celoplošně pokryto monitorování nebezpečných škodlivin.

1.6.2. Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje

Z hlediska plošného pokrytí se jednotky požární ochrany (JPO) v souladu s přílohou k zákonu č. 133/1985 Sb., ve znění pozdějších zákonů, dělí na 6 kategorií označovaných římskými číslicemi I - VI, a sice na jednotky:

- a) s územní působností zasahující i mimo území svého zřizovatele
 - 1. JPO I - jednotka hasičského záchranného sboru s územní působností zpravidla do 20 minut jízdy z místa dislokace,
 - 2. JPO II - jednotka sboru dobrovolných hasičů obce s členy, kteří vykonávají službu jako svoje hlavní nebo vedlejší povolání, s územní působností zpravidla do 10 minut jízdy z místa dislokace,
 - 3. JPO III - jednotka sboru dobrovolných hasičů s členy, kteří vykonávají službu v jednotce požární ochrany dobrovolně, s územní působností zpravidla do 10 minut jízdy z místa dislokace,
- b) s místní působností zasahující na území svého zřizovatele
 - 1. JPO IV - jednotka hasičského záchranného sboru podniku,
 - 2. JPO V - jednotka sboru dobrovolných hasičů obce s členy, kteří vykonávají službu v jednotce požární ochrany dobrovolně,
 - 3. JPO VI - jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku.

V dohodě se zřizovatelem mohou být tyto jednotky využívány k zásahům i mimo svůj územní obvod.

Plošné pokrytí jednotkami požární ochrany v závislosti na stupni nebezpečí území obce je dáno tabulkou (Příloha č. 3).

Síly a prostředky požadované základní tabulkou plošného pokrytí jsou:

- pro první jednotku požární ochrany, která se dostaví na místo zásahu, minimálně družstvo ve zmenšeném početním stavu nebo družstvo s cisternovou automobilní stříkačkou,
- pro druhou a další jednotku požární ochrany, která se dostaví na místo zásahu, minimálně družstvo ve zmenšeném početním stavu nebo družstvo s cisternovou automobilní stříkačkou a další technika podle složitosti zdolávání požáru.

1.6.3. Zdravotnická záchranná služba

Zdravotnická záchranná služba (ZZS) je tvořena čtrnácti územními středisky ZZS s právní subjektivitou, pokrývající území všech krajů a hl. m. Prahy, a jejich součástí jsou okresní střediska ZZS. Zřizovateli územních středisek ZZS jsou kraje a hl. m. Praha. Organizační struktura ZZS není jednotná, její řízení není centralizované na rozdíl od ostatních základních složek IZS a neexistuje samostatný zákon o její činnosti. ZZS nepředstavuje autonomní systém a při naplňování své funkce vychází především ze zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 434/1992 Sb., o zdravotnické záchranné službě ve znění pozdějších předpisů. Funkce Ministerstva zdravotnictví vůči ZZS je pouze metodická.

Z hlediska finančního by měla být ZZS soběstačná a veškeré náklady by měla pokrývat z plateb pojišťoven podle odvedených výkonů své vlastní činnosti. V praxi to však nestačí, a tak je odkázána na prostředky z rozpočtu svého zřizovatele, prostředky přijaté od jiných subjektů na základě smluv o sdružení a na příspěvky a dary od fyzických a právnických osob. Jde tedy o příspěvkovou organizaci.

Posláním ZZS je poskytování odborné neodkladné přednemocniční péče od okamžiku vyrozumění až po předání postiženého do nemocniční péče a základním principem činnosti je provedení maxima možných dostupných lékařských výkonů na místě nehody a před hospitalizací. Pro tyto účely je vytvořena síť zařízení a pracovišť ZZS, jejichž výkonnými prvky jsou výjezdové skupiny dislokovány obvykle na svých výjezdových

stanovištích.

Výjezdové skupiny se dělí na tři kategorie:

- rychlá lékařská pomoc - zdravotnický tým je veden lékařem,
- rychlá zdravotnická pomoc - neodkladná péče bez přítomnosti lékaře,
- doprava raněných a nemocných v podmínkách neodkladné péče - zdravotnický tým ovládá zásady tzv. zajištěného transportu.

Systém ZZS je organizován tak, aby jeho kterýkoli prvek mohl poskytnout pomoc přímo na místě do 15 minut od přijetí oznámení. Tísňové číslo 155 je v každém kraji směrováno do příslušného územního střediska, které má úplný přehled o pohybu všech výjezdových skupin v kraji, a to pak rozhodne, které okresní středisko zabezpečí výjezd do místa události. Jednotlivá střediska ZZS jsou situována samostatně, ve střediscích lékařské péče nebo přímo v lůžkových zařízeních, do kterých jsou postižení na základě příslušných plánů transportováni, a to zejména vzhledem k provedení neodkladných následných úkonů, vedoucích k záchraně života.

Většina územních středisek ZZS je provozovatelem letecké záchranné služby. Jako vzdušné záchranné prostředky jsou používány vrtulníky různých typů v sanitní nebo univerzální úpravě, jejichž majiteli a také „dodavateli“ pilotů jsou Armáda ČR, letecká služba Policie ČR a další subjekty různé právní povahy. Pracovní heliporty jsou obvykle přímo v areálech nemocničních zařízení s akutní péčí. Náklady, spojené s provozováním letecké záchranné služby, jsou majitelům vrtulníků hrazeny na základě příslušných smluv. Letecká záchranná služba poskytuje odbornou lékařskou pomoc ve stejném rozsahu jako výjezdová skupina ZZS.

1.6.4. Policie České republiky

Výkonným orgánem státní moci v oblasti bezpečnosti občanů, ochrany majetku a veřejného pořádku je Policie České republiky (Policie ČR). Její úkoly, organizace a oprávnění jsou řešeny zákonem č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Policie ČR je centrálně řízená organizace v resortu ministerstva vnitra a její rámcové řídící a organizační struktury tvoří Policejní prezidium ČR, správy krajů a hlavního města Prahy (celkově 14) a okresní ředitelství (celkově 76). Financování její činnosti je zabezpečováno v rámci rozpočtové kapitoly ministra vnitra ze státního rozpočtu a její event. příjmy (např. pokuty) jsou příjmem státního rozpočtu a jejich výběr kontroluje Ministerstvo financí.

V rámci systému IZS provádí Policie ČR při mimořádných událostech především tuto činnost:

- uzavírání zájmových prostorů a regulaci vstupu a opuštění těchto prostor,
- regulaci dopravy v prostoru mimořádné události,
- šetření okolností vzniku mimořádné situace k objasnění příčin jejího vzniku,
- plnění úkolů souvisejících s identifikací zemřelých,
- řešení ochrany a zabezpečení movitého a nemovitého majetku a event. eliminaci kriminální činnosti při vzniku mimořádné situace,
- plnění dalších úkolů podle pokynu velitele zásahu nebo řídící složky IZS.

Problematicku IZS mají ve své pracovní náplni pevné organizační struktury Policie ČR, a sice na centrální úrovni (Policejní prezidium ČR) oddělení krizového řízení, na krajské úrovni (správa kraje) skupina krizového řízení a na okresní úrovni (okresní ředitelství) pověřený pracovník.

Činnost Policie ČR v rámci IZS je soustředěna v identických pevných strukturách společně s problematikou krizového řízení, civilní ochrany a civilního nouzového plánování a vychází z tzv. krizové legislativy, jejíž základ byl položen v roce 2000.

Podle statistického vyhodnocování společných zásahů jednotlivých složek IZS lze konstatovat, že hlavní podíl Policie ČR na společných zásazích spočívá v pořádkové činnosti a v regulaci dopravy.

1.7. Ostatní složky IZS

Mezi ostatní složky IZS, které poskytují pomoc na vyžádání podle § 4 zákona o IZS, patří:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil (Armáda České republiky),
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory,
- ostatní záchranné sbory,
- orgány ochrany veřejného zdraví,
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- zařízení civilní ochrany,
- neziskové organizace a sdružení občanů, které lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

Hlavní z těchto složek jsou dále uvedeny.

1.7.1. Armáda České republiky

Síly a prostředky Armády České republiky (dále jen „armády“) lze využít k posílení základních složek IZS při likvidaci následků přírodních a antropogenních katastrof v případech, kdy vzniklou situaci nemohou tyto složky zvládnout. Pomoc poskytují na základě subsidiárního principu v souladu s příslušnými legislativními a jinými předpisy.

Na jaře roku 2003 byla ministry vnitra a obrany podepsána Rámcová smlouva mezi Ministerstvem vnitra a Ministerstvem obrany o spolupráci v oblasti IZS, která stanovuje principy a podmínky pro použití sil a prostředků armády v IZS. V návaznosti na ní byla téhož roku podepsána generálním ředitelem HZS ČR a náčelníkem Generálního štábu armády Dohoda o plánované pomoci na vyžádání, která upravuje rozsah poskytnutí pomoci některými organizačními součástmi armády při provádění záchranných a likvidačních prací.

Pomoc ze strany armády spočívá v nasazení:

- záchranných praporů,
- specialistů s příslušnou technikou,
- živé síly.

Záchranné prapory (dále jen „ZP“) jsou reorganizované a transformované záchranné a výcvikové základny (ZVZ) civilní ochrany, předurčené k ochraně obyvatelstva a provádění likvidačních prací při mírových negativních událostech. Pro svoji činnost jsou materiálně vybavené, pravidelně připravované a teritoriálně předurčené. Jejich nasazení se provádí v prostorech přírodních pohrom, požárů, hromadných neštěstí, průmyslových nebo ekologických havárií, k poskytování pomoci obyvatelstvu a k provádění neodkladných prací k zamezení druhotných účinků pohrom.

Plní zejména tyto hlavní úkoly:

- provádějí permanentní přípravu osob a techniky k nasazení,
- poskytují záchrannou výpomoc, provádějí záchranné a likvidační práce,
- vytvářejí materiální základnu pro humanitární pomoc postiženému obyvatelstvu v kapacitě 300 osob,
- koordinují nasazení sil a prostředků armády s orgány státní správy, samospráv a se složkami IZS.

V současné době je na území České republiky celkem šest ženijních praporů (č. 152-157), dislokovaných v Kutné Hoře, Jindřichově Hradci, Rakovníku, Bučovicích, Olomouci a Hlučíně, a nosnou strukturu každého z nich tvoří ženijní, požární a zdravotnické jednotky (podrobněji Příloha č. 4).

Technické vybavení pro zásah tvoří tyto základní druhy techniky a materiálu:

- ženijní technika
 - těžká vyprošťovací technika,
 - malá ženijní a vyprošťovací technika,
 - speciální technika a materiál,

- chemická technika a materiál,
- požární technika a materiál,
- logistická technika a materiál,
 - technika pro zásobování vodou,
 - technika pro přepravu pohonných hmot,
 - speciální technika.

Teritoriální předurčení jednotlivých ZP vychází z příslušných aktů řízení a součinnostních dohod mezi ZP a představiteli samospráv. Poskytnutí pomoci ze strany ZP se realizuje na základě žádosti příslušného představitele samosprávy (obvykle hejtmana kraje) podle stanoveného procedurálního postupu. Ministerstvo vnitra v rámci ústřední koordinace záchranných a likvidačních prací je oprávněno stanovit jejich priority i ve vztahu k nasazení ZP podle územní působnosti. Vymezení územní působnosti ZP není definitivní a může být podle potřeby a požadavků samospráv po vzájemné dohodě změněno.

Činnost jednotek ZP je prováděna na základě zpracovaných a procvičených plánů s respektováním nejrůznějších taktických variant. Jednotky ZP jsou vybaveny účinnými prostředky k likvidaci požárů, poskytování pomoci při záplavách, zabezpečování náhradních dodávek elektrické energie a pitné vody a jsou schopny provádět specializovanou činnost jako např. likvidace závalů, polomů, potápěčské práce, trhačí práce, záchyt a likvidace ropných produktů atd. Na jejich bázi jsou vytvářeny také záchranné týmy pro humanitární a záchranné akce mimo území ČR.

Využití speciálně zaměřených jednotek armády mimo ZP je odvislé od konkrétní vzniklé situace. Jedná se zejména o protichemické jednotky, ženíjní jednotky s příslušnou technikou (povodně, závaly, sesuvy půdy), jednotky disponující vzdušnými prostředky (přeprava osob) atd.

V případě rozsáhlých přírodních katastrof (zejména záplav) jsou jednotky armády mimo ZP využívány také k poskytování živé síly, např. při plnění pytlů s pískem a jejich umísťování do hrází, odstraňování nánosů apod.; jde především o práce, kde nelze účinně využít techniku.

1.7.2. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (dále jen „Sdružení“) je občanským sdružením, které působí na úseku požární ochrany ve smyslu zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve smyslu pozdějších zákonů. Vzniklo v roce 1991 a je právním nástupcem Svazu požární ochrany ČSFR na území České republiky.

Cílem jeho činnosti je spolupůsobení při vytváření podmínek k účinné ochraně života a zdraví občanů a majetku před požáry a při poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných negativních událostech, při nichž je v nebezpečí život nebo majetek.

Jedná se o pomoc při:

- provádění odborné přípravy k získání odborné způsobilosti v požární ochraně, preventivních protipožárních opatřeních a preventivně-výchovné činnosti,
- likvidaci požárů a jiných mimořádných událostí a odstraňování jejich následků,
- práci s mládeží,
- plnění úkolů civilní ochrany.

Ve Sdružení je registrováno více než 300 tisíc občanů všech věkových skupin, z toho asi 35 tisíc členů ve věku do 18 let. Sdružení se organizačně člení na 14 krajských sdružení hasičů, 77 okresních sdružení hasičů a více než 8 tisíc sborů dobrovolných hasičů. Činnost Sdružení jako celku zajišťuje jeho kancelář a součástí Sdružení je také výcviková a vzdělávací báze.

1.7.3. Česká hasičská jednota

Česká hasičská jednota (dále jen „ČHJ“) je dobrovolným občanským sdružením, působícím na úseku požární ochrany, a jeho činnost byla zahájena v roce 1990. ČHJ spolupracuje v rámci zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších zákonů s Ministerstvem vnitra, krajskými úřady, hasičskými záchrannými sbory a obcemi při plnění úkolů požární ochrany, především na úseku požární prevence a zvyšování akce-

schopnosti jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí.

Ve své činnosti se především zaměřuje na:

- zvyšování odborné připravenosti,
- spolupráci s podnikatelskými subjekty,
- technické vybavení dobrovolných hasičských sborů,
- aktivní pomoc složkám IZS při řešení mimořádných událostí,
- práci s dětmi a mládeží.

ČHJ sdružuje asi 6,5 tisíce členů ve 152 hasičských sborech a v 5 župách.

1.7.4. Moravská hasičská jednota

Moravská hasičská jednota (dále jen „MHJ“) je občanským sdružením, které působí na úseku požární ochrany na základě zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve smyslu pozdějších zákonů a vzniklo v roce 1991. Cílem MHJ je pomoc a spolupráce s orgány státní správy, samosprávy a podnikatelskými subjekty při zabezpečování účinné ochrany života a zdraví občanů, jejich majetku před požáry a při poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných negativních událostech.

Pomoc ze strany MHJ spočívá zejména při:

- likvidaci požárů a jiných mimořádných událostí,
- údržbě a opravách technických prostředků a objektů požární ochrany včetně vodních zdrojů,
- preventivní činnosti a pomoci občanům při ochraně před požáry,
- preventivních protipožárních opatřeních a při zřizování a činnosti požárních jednotek obcí,
- zpracování dokumentace požární ochrany obcí,
- práci s mládeží.

V řadách sdružení je registrováno asi 3,2 tisíce členů v 77 hasičských sborech na území Moravy.

1.7.5. Český červený kříž

Český červený kříž (dále jen „ČČK“) je národní společností Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce na území České republiky. Jeho posláním je v souladu s ustanoveními Ženevských úmluv předcházet a zmírňovat utrpení, chránit zdraví a úctu k lidské bytosti, podporovat vzájemné porozumění, přátelství a mír mezi národy (4).

ČČK prostřednictvím všech svých subjektů a složek a v souladu se zněním mezinárodních úmluv, rezolucí a zákona č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži, ve smyslu dalších předpisů plní zejména tyto úkoly:

- působí jako výlučně uznaná pomocná organizace vojenské zdravotnické služby, zajišťuje výchovu personálu a obyvatelstva pro poskytování humanitární pomoci a první předlékařské pomoci,
- podílí se na účasti při přípravě v oblasti ochrany obyvatelstva, poskytuje pomoc v případě katastrof a jiných mimořádných událostí,
- poskytuje zdravotnické, záchranné, sociální a další humanitární služby,
- zajišťuje organizaci a podporuje činnost svých kolektivních členů,
- organizuje a podporuje zdravotní a sociální výchovu mládeže,
- získává, vzdělává a cvičí občany a své členy pro aktivní a dobrovolnou službu ve svých složkách a subjektech,
- při plnění svých úkolů spolupracuje s orgány státní správy, samosprávy a dalšími institucemi v rámci svého poslání.

ČČK je společností, kterou tvoří místní skupiny ČČK jako její základní subjekty, které se dále sdružují do oblastních spolků ČČK a ty tvoří na stupni stát Národní společnost ČČK.

V souladu se stanovami existuje tzv. kolektivní členství v ČČK. Kolektivním členem ČČK se může stát každá právnická osoba, která má sídlo v České republice, ztotožňuje se s principy, cíli, úkoly a posláním ČČK a aktivně je naplňuje nebo přispívá k jejich naplnění.

Mezi nejvýznamnější kolektivní členy ČČK v současné době patří:

- Vodní záchranná služba,

- Svaz záchranných brigád kynologů České republiky,
- Horská služba.

1.7.6. Vodní záchranná služba

Vodní záchranná služba ČČK (dále jen „VZS“) je samostatné občanské sdružení, základem jehož činnosti je zejména:

- preventivní záchranná služba,
- příprava a výcvik svých členů,
- příprava dětí a mládeže,
- příprava techniky a materiálu.

VZS v současné době tvoří asi 44 místních skupin a svoji činnost vyvíjí asi na 50 stanicích s cílem zajišťování bezpečnosti na frekventovaných vodních plochách v letní sezóně.

V rámci IZS na základě smlouvy s MV - GŘ HZS ČR provádí členové VZS záchranné práce při požárech, živelních pohromách a jiných mimořádných událostech v rámci záchranné činnosti ve složitých podmínkách na vodní hladině. K této činnosti je v současné době k dispozici 17 šestičlenných záchranných týmů.

1.7.7. Svaz záchranných brigád kynologů

Svaz záchranných brigád kynologů (dále jen „SZBK“) je společenskou organizací zabývající se záchrannými pracemi pomocí speciálně vycvičených psů.

Jejich výcvik je zaměřen k vyhledávání živých i mrtvých osob v nej-různějších prostředích. V zimním období jde převážně o vyhledávání osob zapadlých ve sněhu nebo zavalených v lavině, v letním období pak o vyhledávání osob zatoulaných nebo ztracených v nepřístupném

terénu, většinou dětí nebo starších občanů. Specifikem je vyhledávání utonulých osob pod vodní hladinou.

Těžiště činnosti při mimořádných situacích v evropských podmínkách spočívá převážně ve vyhledávání zavalených osob v sutinách nejrůznějšího druhu a původu. Při této

činnosti SZBK úzce spolupracuje se základními složkami IZS a s dalšími organizacemi podobného zaměření.

V zahraničí jsou příslušníci SZBK nasazováni převážně při vyhledávání zavalených osob v důsledku zemětřesení.

SZBK je členěn do krajských brigád, které fungují na území jednotlivých regionů a jejich činnost je po metodické stránce řízena prezidiem SZBK, sestaveným z vedoucích jednotlivých brigád. Každá brigáda disponuje několikačlennou zásahovou jednotkou psovodů, kteří jsou připraveni se kdykoli na výzvu krajského orgánu dostavit k zásahu.

Pohotovostní jednotka SZBK je součástí záchranné jednotky Ministerstva vnitra, náležitě vybavena a kdykoli připravena k zásahům na území České republiky i v zahraničí.

1.7.8. Horská služba

Horská služba ČČK (dále jen „HS“) je předurčena především k záchraně a k poskytnutí první pomoci v horách v průběhu celého roku. Působí v Krušných horách, Jizerských horách, Krkonoších, Orlických horách, Jeseníkách, Beskydech a na Šumavě. V současné době má HS cca 600 členů, z toho 55 profesionálů; v zimním období se počet jejích členů zvyšuje. Profesionálové se rekrutují z dobrovolné základny.

1.8. Vybrané sdružené (integrované) záchranné systémy v zahraničí

Koncem minulého a počátkem tohoto století se v řadě evropských zemí začaly vytvářet systémy sdružující jednotlivé záchranářské subjekty a sjednocující prvky ochrany obyvatelstva při nejrůznějších přírodních a antropogenních negativních událostech.

Pro východoevropské země je charakteristické, že tyto systémy jsou státně centralistické a příslušníci základních výkonných složek jsou ve vztahu k státu ve služebním poměru. V západoevropských zemích je situace odlišná, a to zejména ve státech se spolkovým uspořádáním (Německo, Rakousko, Švýcarsko), jak uvádí Linhart (1).

1.8.1. Státní záchranný a požární systém Polska

Ústředním orgánem státní správy ve věcech budování organizace Státního záchranného a požárního systému (Krajowy system ratowniczo-gaśniczy, dále jen „Systém“) a také protipožární ochrany je Hlavní velitelství Státní požární ochrany (Komenda gówna Państwowej Straży Pożarnej) v Ministerstvu vnitra.

Systém je organizovaný tak, aby umožňoval plnění svých úkolů na těchto jednotlivých úrovních:

- okresní - základní úroveň výkonu činností na území obcí a okresu,
- vojvodská – úroveň pomoci a koordinace záchranných činností na území vojvodství,
- celostátní – úroveň pomoci a koordinace záchranných činností na území celého státu.

Systém plní svoji funkci ve dvou základních oblastech:

- stálý dozor a okamžitá reakce, spočívající v zahájení záchranné činnosti vlastními silami a prostředky okresu a obcí,
- výkon záchranných činností, vyžadujících použití sil a prostředků, stojících „mimo okres“, tzn. tehdy, kdy je uvedena do činnosti úroveň pomoci a koordinace vojvodství a při rozsáhlých záchranných činnostech, kdy je nutná pomoc a koordinace ze stupně stát.

1.8.2. Integrovaný záchranný systém Slovenska

IZS je podle zákona č. 129/2002 definovaný jako koordinovaný postup jeho složek při zabezpečování připravenosti a při vykonávání činností a opatření souvisejících s poskytováním pomoci v tísni, přičemž tísni se rozumí stav, při kterém je bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo majetek. Provádění činností a opatření, souvisejících s poskytováním pomoci v tísni, je v širším pojetí chápáno jako koordinovaný postup všech součástí IZS, tzn. vysílání záchranných složek k zásahu, usměrňování jejich činnosti příslušným koordinacním nebo operačním střediskem a řízení a koordinace činností záchranných složek v místě zásahu. Účelem IZS je, aby se při ohrožení života, zdraví anebo majetku každému postiže-

němu dostalo okamžitě nezbytné pomoci.

V IZS působí:

- Ministerstvo vnitra Slovenské republiky,
- krajské úřady,
- záchranné složky.

Záchranné složky se dělí na:

- základní záchranné složky,
- ostatní záchranné složky.

Mezi základní záchranné složky patří:

- státní požárníci,
- záchranná zdravotnická služba,
- Policie Slovenské republiky,
- kontrolní chemické laboratoře civilní ochrany,
- Báňská záchranná služba.

Mezi ostatní záchranné složky patří:

- Armáda Slovenské republiky,
- nestátní požárníci,
- pracoviště vykonávající státní dozor nebo činnost podle zvláštních předpisů,
- Horská služba,
- jednotky civilní ochrany podle §16, odst. 3 zákona č. 42/94 ve smyslu pozdějších předpisů,
- obecní policie,
- železniční policie,
- Slovenský červený kříž,
- další právnické a fyzické osoby, jejichž předmětem činnosti je poskytování pomoci při ochraně života, zdraví a majetku.

Odbory civilní ochrany obyvatelstva a obrany krajských úřadů zřizují v rámci svých povinností koordinační střediska a zabezpečují koordinaci činností, souvisejících s vytvářením struktury IZS v kraji. Protože se jedná o mimořádně fyzicky i finančně náročný úkol, je v zákoně stanovený termín jejich dokončení až v roce 2007.

1.8.3. Systém ochrany před přírodními a jinými katastrofami Slovinska

Systém ochrany před přírodními a jinými katastrofami je normativně, organizačně, funkčně a kontrolně integrovaný a ucelený systém ochrany osob, zvířat, majetku, kulturního dědictví a prostředí, který funguje v míru, v krizi a také v mimořádném a válečném stavu.

K jeho úkolům patří:

- zábrana přírodních a jiných katastrof,
- preventivní opatření,
- prognostická činnost a upozorňování na nebezpečí katastrof,
- realizace příprav pro ochranu a záchranu,
- přímé provádění ochrannářských a záchranářských činností,
- poskytování pomoci,
- odstraňování a eliminace následků katastrof.

Do systému ochrany před přírodními a jinými katastrofami jsou zahrnuty státní a místní orgány a organizace, výrobně-hospodářské subjekty, veřejné záchranné služby, veřejně prospěšné, privátní a jiné organizace a slovinští státní příslušníci (občané).

Systém ochrany před přírodními a jinými katastrofami zahrnuje veškeré činnosti, důležité pro zamezování katastrofám a zmírnění jejich následků. Cíleně a záměrně organizovanou částí systému ochrany před přírodními a jinými katastrofami pro vykonávání úkolů ochrany, záchrany a pomoci je civilní ochrana.

1.8.4. Sdružený systém ochrany obyvatelstva Švýcarska

V souvislosti s novou koncepcí ochrany obyvatelstva, která vstoupila v platnost v roce 2004, se hovoří o sdruženém systému ochrany obyvatelstva pro řízení, velení, ochranu, záchranu a pomoc při jakýchkoliv nouzových situacích včetně ozbrojeného konfliktu.

Základem nového systému je úzká spolupráce pěti složek - partnerských organizací, majících společné řídicí orgány „pod jednou střechou“. Jedná se o tyto složky:

- policie,
- požární ochrana,
- zdravotnický systém,
- technické služby,
- civilní ochrana.

Každá z těchto pěti relativně samostatných organizačních i výkonných složek nese sdruženou odpovědnost za oblast, která jí profesně náleží, a těžiště její činnosti spočívá v souladu s novou koncepcí, při nevojenských druzích ohrožení.

Sdružený systém ochrany obyvatelstva působí na úrovni:

- obce,
- kantonu,
- státu.

Společný řídicí orgán, ve kterém jsou zastoupeny všechny partnerské organizace, provádí mimo jiné také analýzu rizika pro daný region a připravuje podklady pro rozhodování a pro koordinaci nasazených sil a prostředků.

1.8.5. Integrovaný záchranný systém Spolkové republiky Německo

Spolková republika Německo (dále jen „SRN“) má 4 civilní složky na zvládání havárií a krizí, tj. hasiče, zdravotníky, policii a technickou pomoc. Bundeswehr (armáda SRN) se neúčastní krizového plánování. V případě potřeby se na požádání Spolkového ministerstva vnitra účastní zásahů, přičemž velitel Bundeswehru je podřízen veliteli zásahu.

Ministerstvo vnitra platí Bundeswehru za pomoc při zásahu, ten však v případech, že jde o státní zájem zpravidla finance nevyžaduje (např. povodně na Odře.) Profesionální hasiči SRN poskytují také zdravotnickou první pomoc, která je levnější než ta, kterou poskytují zdravotnické organizace. V SRN je 96 profesionálních hasičských sborů, 897 závodních hasičských sborů a 24700 dobrovolných hasičských sborů. Dobrovolní hasiči mají stejné vzdělání a výcvik jako profesionální hasiči. Dále je k dispozici 920 skupin technické pomoci, které vykonávají technické práce na základě žádosti hasičů.

1.9. Základní pojmy medicíny katastrof

Základní pojmy medicíny katastrof definuje Štětina (3).

Mimořádná událost (dále jen „MU“) – stav, při němž náhle dojde k akumulaci, úbytku nebo uvolnění určitých hmot, energie nebo sil, které působí škodlivě a ničivě na obyvatelstvo, jeho majetek, životní prostředí, případně na společenské vztahy a ekonomickou, materiální a kulturní rovnováhu – stabilitu.

Živelní pohroma – neovládaná MU vzniklá v důsledku působení ničivých přírodních sil.

Havárie – MU vzniklá v souvislosti s provozem technických zařízení a budov nebo výrobou, zpracováním, skladováním, užitím a přepravou nebezpečných látek.

Katastrofa – náhle vzniklá MU velkého rozsahu, kdy řešení situace může být úspěšné jen tehdy, uplatní-li se koordinovaný postup záchranných složek pod řízením správních úřadů a obcí.

Počet nemocných, kteří jsou v kritickém stavu, je jedním z možných kritérií klasifikace MU:

- **katastrofa** – MU, která má za následek více než 50 postižených bez rozdílu počtu mrtvých, těžce zraněných či lehce zraněných.
- **hromadné neštěstí rozsáhlé** – MU, která má za následek náhlý vznik většího počtu než 10 zraněných nebo zasažených a tento stav nejsou kapacitně schopny v daném čase řešit zdravotnická zařízení příslušné záchranné služby. Počet zasažených však nepřekračuje číslo 50. Pro likvidaci následků rozsáhlého hromadného neštěstí je

nezbytná aktivace poplachových, havarijních a traumatologických plánů.

- **hromadné neštěstí omezené** – MU postihující nejvíce 10 zraněných nebo zasažených, z nichž minimálně jeden je v kritickém stavu. Likvidace následků této mimořádné události je řešena ve spolupráci několika výjezdových skupin a posilových prostředků okresu pro transport zasažených. Traumatologické plány aktivovány nejsou.
- **nehoda** – 2 - 5 postižených osob

Tabulka č. 1 - Rozdělení mimořádných událostí podle počtu postižených

Mimořádná událost	počet postižených
nehoda	2-5
hromadné neštěstí omezené	< 10
hromadné neštěstí rozsáhlé	< 50
katastrofa	> 50

Zdroj: Štětina (3)

2. Cíle práce a hypotézy

2.1. Cíl práce

- vydefinovat základní pojmy v souvislosti s integrovaným záchranným systémem a hromadnými neštěstími
- zmapovat stanoviště integrovaného záchranného systému v Jihočeském kraji a jejich připravenost na hromadná neštěstí
- zmapovat na jaké úrovni je součinnost mezi jednotlivými složkami integrovaného systému
- navrhnout opatření ke zlepšení součinnosti integrovaného záchranného systému

2.2. Hypotézy

- součinnost mezi jednotlivými složkami integrovaného záchranného systému není dostatečná
- chybí kvalitní a nejnovější vybavení pro zásahy integrovaného záchranného systému a z tohoto důvodu dochází k většímu počtu úmrtí postižených osob
- při zásazích integrovaného záchranného systému není určeno jednoznačné velení
- vlastní pracovníci a vedoucí složek nejsou dostatečně kvalifikovaní
- cíleným cvičením a průběžným vzděláváním všech pracovníků integrovaného záchranného systému je možné zmenšit následky hromadných neštěstí

3. Metodika

- studium odborných pramenů
- vymezení základních pojmů
- zachycení situace při zásazích u vybraných hromadných neštěstí
- provedení analýzy jednotlivých zákroků
- zpracování návrhu na opatření ke zlepšení součinnosti integrovaného záchranného systému na místech hromadných neštěstí

Při zpracování bakalářské práce autor použil informace získané studiem odborných publikací a zákonů, statistik, periodik, internetových stránek, informačních, propagačních a spisových materiálů. Důležitým zdrojem informací bylo také vlastní dotazníkové šetření a osobní rozhovory. Dostupná literatura, potřebná pro bližší seznámení se s tématem, pochází především z Městské knihovny v Táboře, z knihovny Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a z knihovny Policejní akademie ČR v Praze.

3.1. *Metoda analýzy a syntézy*

Analýza zkoumá daný problém tím, že ho rozdělí na jednotlivé části, které jsou následně podrobněji rozebírány. Syntéza naopak spojuje jednotlivé části v celek a tím umožňuje sledovat vzájemné podstatné souvislosti. Analýza a syntéza tvoří nedílnou jednotu, vzájemně se prolínají a doplňují.

Tato metoda je hlavním vědeckým postupem bakalářské práce, kde zkoumaný problém tvoří součinnost IZS na místech hromadných neštěstí. Problematika bude analyzována v rámci části 4. Výsledky a syntetizována především v části 5. Diskuze a v části 6. Závěr.

3.2. *Metoda komparace*

Při komparaci zjišťujeme shodné či rozdílné stránky u dvou či více různých jevů, je základní metodou hodnocení. Srovnáváme názory, hypotézy, vlastní a cizí stanoviska,

výsledky či ukazatele ve statistických souborech. Srovnávat můžeme ukazatele, které se liší věcně, prostorově nebo časově. V této práci byla metoda komparace použita při vyhodnocování dotazníků a osobních rozhovorů.

4. Výsledky

4.1. Zmapování stanovišť hlavních složek integrovaného záchranného systému v Jihočeském kraji a jejich připravenost na hromadná neštěstí

Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje

- Krajské ředitelství České Budějovice, Nádražní ulice 66, 37021, tel: 387 005 111, fax: 387 005 303, spisovna@jck.izscr.cz
 - stanice České Budějovice, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou
- Územní odbor Český Krumlov, Domoradice 125, 38101, tel.: 380 726 490-1, fax: 380 726 374, spisovna.ck@jck.izscr.cz, www.hzs.ckrumlov.cz
 - stanice Kaplice, Křemže, Frymburk
- Územní odbor Jindřichův Hradec, Jarošovská 1176, 377 01, tel.: 384 370 011-2, fax: 384 370 033, spisovna.jh@jck.izscr.cz
 - stanice Dačice, Třeboň
- Územní odbor Písek, Vrcovická silnice 2223, 397 01 Písek, tel.: 382 214 081-2, fax: 382 214 773, spisovna.pi@jck.izscr.cz
 - stanice Milevsko
- Územní odbor Prachatice, Slunečná 932, 383 01 Prachatice, tel.: 388 313 831-2, fax: 388 314 750, spisovna.pt@jck.izscr.cz
 - stanice Vimperk
- Územní odbor Strakonice, Podsrpenská 438, 386 01 Strakonice, tel.: 383 335 958, 383 358 100, fax: 383 335 266, spisovna.st@jck.izscr.cz
 - stanice Blatná, Vodňany

- Územní odbor Tábor, Chýnovská 276, 391 56 Tábor, tel.: 381252222-3, fax: 381254367, spisovna.ta@jck.izscr.cz, www.hzstabor.cz
 - stanice Soběslav

Zdroj: HZS Jčk (7)

Zdravotnická záchranná služba v Jihočeském kraji

- Zdravotnická záchranná služba Jčk Územní středisko České Budějovice, B. Němcové 6, 370 01, tel.: 387 762 115, fax: 387 762 110, michaela.malkova@zsjck.cz, <http://www.zsjck.cz>
 - stanice České Budějovice Vltava, Týn nad Vltavou, Temelín, Trhové Sviny, Kaplice, Třeboň, Suchdol nad Lužnicí
- Letecká záchranná služba Alfa-helicopter, s.r.o., Hosín, 373 41, tel.: 387 225 745, fax: 387 225 744, lzscb@alfahelicopter.cz, www.alfahelicopter.cz
- Okresní dopravní zdravotnická služba, spol. s r.o., České Budějovice, Na Sadech 1864/23, 370 01, tel.: 387 313 000, odzs@odzs.cz, <http://www.odzs.cz>
 - pobočka České Budějovice, Matice školské 1786/17, 370 01, tel.: 386352222, fax: 386 352 333, mahr@odzs.cz, <http://www.odzs.cz>
- Zdravotnická záchranná služba Český Krumlov, Nad Nemocnicí 153, 381 01, tel.: 380 711 926, ctibor.vojta@zsjck.cz
- Trans Hospital, soukromá záchranná služba, Frymburk 26, 382 79, tel.: 257 721 777, fax: 257 721 777, trans.hospital@volny.cz, <http://www.transhospital.cz>
- Zdravotnická záchranná služba Jindřichův Hradec, U nemocnice 380, 377 01, tel.: 384 340 711, miroslav.vlasak@zsjck.cz

- stanice Dačice
- Zdravotnická záchranná služba Písek, Karla Čapka 2477, 397 01, tel.: 382 210 347, vratislav.nemecek@zsjck.cz
 - stanice Milevsko, Čimelice
- Zdravotnická záchranná služba Prachatice, Slunečná 939, 383 01, tel.: 388 385 811, fax: 383 385 812, rudolf.herman@zsjck.cz
 - stanice Vimperk, Volary
- Zdravotnická záchranná služba Strakonice, Radomyšlská 336, 386 01, tel.: 383 322 105, fax: 383 324 650, martin.kubicek@zsjck.cz
 - stanice Blatná, Vodňany
- Zdravotnická záchranná služba Tábor, Chýnovská 276, 391 56, tel.: 381 257 575, fax: 381 251 080, nadezda.dobrovodska@zsjck.cz
 - stanice Soběslav, Mladá Vožice

Zdroj: ZZS Jčk (10)

Policie České republiky

- Správa Jihočeského kraje České Budějovice, Lannova 26, 370 74, tel.: 974 221 111, fax: 387 427 578, krcbu@mvcz.cz, www.mvcz.cz
- Okresní ředitelství České Budějovice, Pražská třída 5, 370 01, tel.: 974 226 101, fax: 974 226 108
 - obvodní oddělení České Budějovice, Čtyři Dvory, Suché Vrbné, Boršov nad Vltavou, Hluboká nad Vltavou, Lišov, Ševětín, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou, Zliv, oddělení železniční policie České Budějovice

- Okresní ředitelství Český Krumlov, Tovární 165, 381 01, tel.: 974 232 111, fax: 380 711 675
 - obvodní oddělení Český Krumlov, Horní Planá, Kaplice, Křemže, Lipno nad Vltavou, Větrní, Vyšší Brod
- Okresní ředitelství Jindřichův Hradec, Nádražní 567, 377 01, tel.: 974 233 111, fax: 974 233 108
 - obvodní oddělení Dačice, Jindřichův Hradec, Nová Bystřice, Slavonice, Studená, Suchdol nad Lužnicí, Třeboň
- Okresní ředitelství Pelhřimov, Pražská 1738, 393 31, tel.: 974 274 111, fax: 974 274 108
 - obvodní oddělení Pelhřimov, Humpolec, Pacov, Kamenice nad Lipou, Počátky
- Okresní ředitelství Písek, Na Výstavišti 377, 397 01, tel.: 974 235 111, fax: 974 235 108
 - obvodní oddělení Písek, Čimelice, Milevsko, Protivín, Zvíkovské Podhradí
- Okresní ředitelství Prachatice, Pivovarská 4, 383 01, tel.: 974 236 111, fax: 974 236 108
 - obvodní oddělení Prachatice, Horní Vltavice, Netolice, Vimperk, Volary
- Okresní ředitelství Strakonice, Plánkova 629, 386 01, tel.: 974 237 111, fax: 974 237 900
 - obvodní oddělení Strakonice, Blatná, Radomyšl, Vodňany, Volyně
- Okresní ředitelství Tábor, Soběslavská 2763, 390 05, tel.: 974 238 111, fax: 974 238 108

- obvodní oddělení Bechyně, Chýnov, Jistebnice, Mladá Vožice, Sezimovo Ústí, Soběslav, Tábor, Veselí nad Lužnicí

Zdroj: Policie ČR (8)

Rozmístění jednotlivých stanic hlavních složek IZS je pro lepší přehlednost zaneseno do mapy Jihočeského kraje (Příloha č. 5). V mapě jsou uvedena i obvodní oddělení Policie ČR, která se nacházejí v Kraji Vysočina, avšak z hlediska členění Policie ČR spadají pod velení Správy Jihočeského kraje.

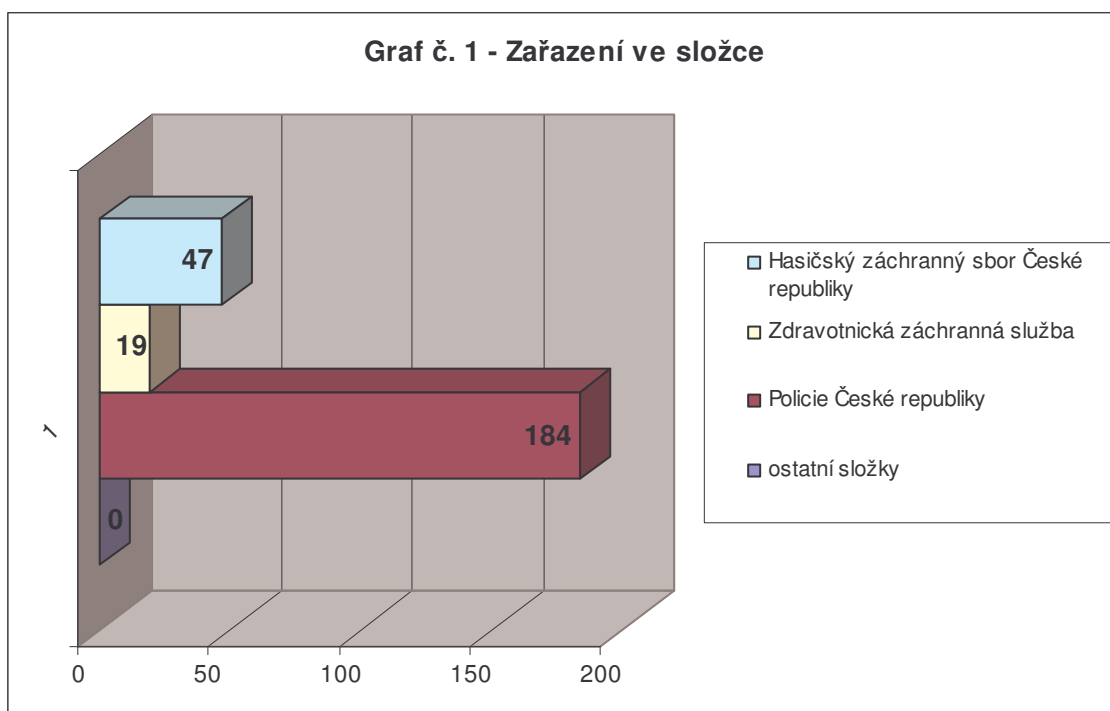
4.2. Dotazníkové šetření

Dotazník (Příloha č. 6) byl určen pro příslušníky integrovaného záchranného systému v Jihočeském kraji. Cílem bylo zmapovat, na jaké úrovni je součinnost mezi jednotlivými složkami integrovaného systému. Průzkum probíhal v měsících březnu a dubnu roku 2007. Dotazník byl rozeslán v rámci Jihočeského kraje v resortu Policie ČR interní poštou na všechna okresní ředitelství a obvodní oddělení. Dále byl rozeslán prostřednictvím České pošty na územní odbory HZS, stanice ZZS v Jihočeském kraji a ZP v Jindřichově Hradci. Celkově bylo vyhodnoceno 250 vyplněných dotazníků.

Jednotlivé otázky dotazníku byly položeny tak, aby při jejich vyhodnocení mohly být dané hypotézy buď vyvráceny či potvrzeny. V úvodu dotazníkového formuláře byl respondentům vysvětlen důvod zadání dotazníku, zdůrazněno zajištění účelného využití údajů a vysloveno poděkování za spolupráci. Celkově bylo položeno 14 otázek, kdy otázky č. 1 až 4 byly identifikační a otázky č. 5 – 14 hodnotící. Komunikace s jednotlivými respondenty byla usnadněna tím, že sám autor je příslušníkem Policie ČR, což je patrné na velkém počtu vrácených vyplněných dotazníků od respondentů této složky. Dotazníky zaslané na ZP v Jindřichově Hradci nebyly vráceny vyplněné zpět.

Otázka č. 1 – U které složky jste zařazen(a)?

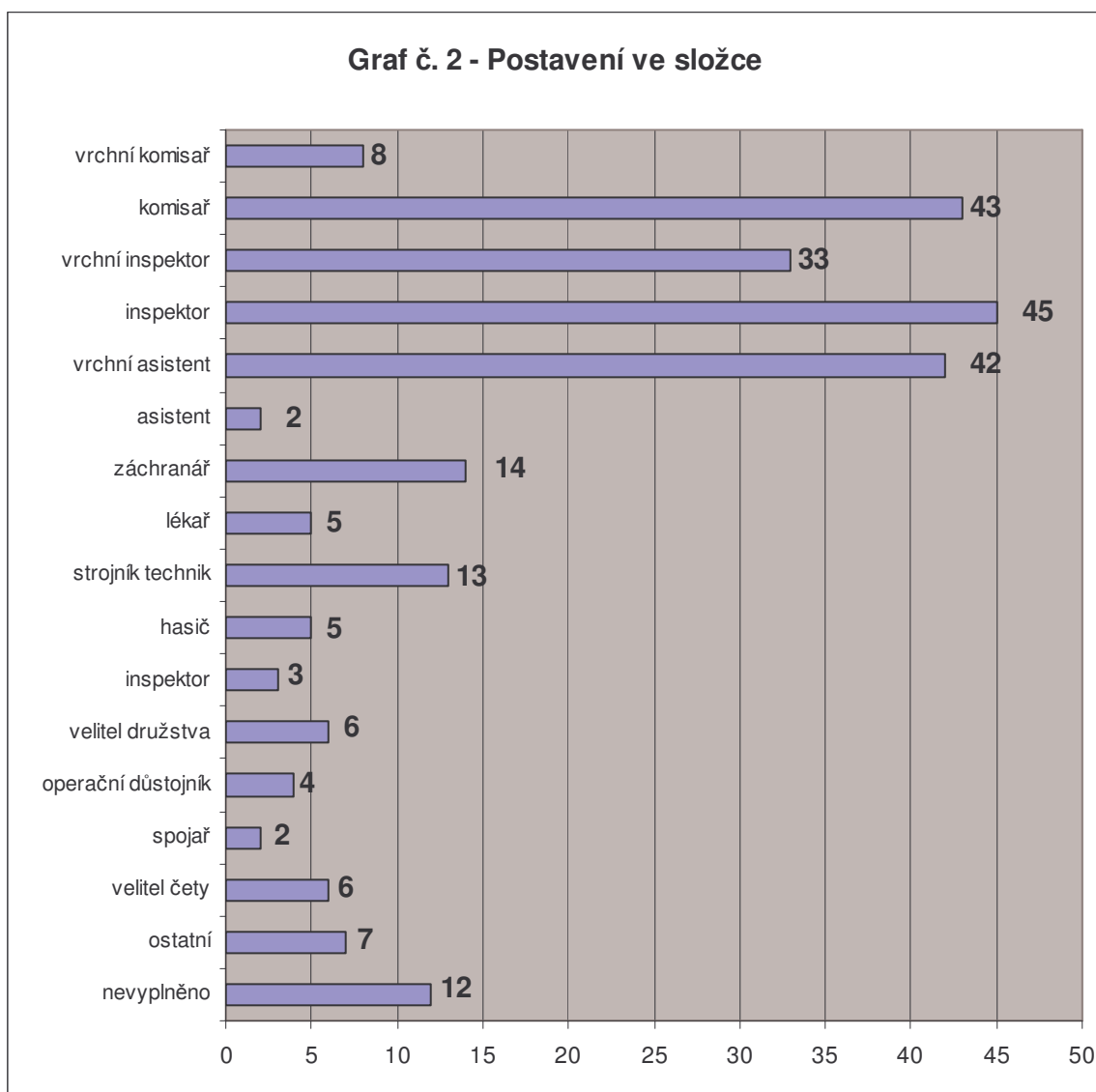
První otázka byla identifikační, za účelem zjištění počtu vyplněných dotazníků z pohledu jednotlivých složek IZS. Vracených dotazníků bylo nejvíce z řad Policie ČR a dále od HZS, což je logické vzhledem k vlastnímu počtu příslušníků jednotlivých složek.

Zdroj: vlastní šetření

Otázka č. 2 - U složky jste zařazen(a) jako?

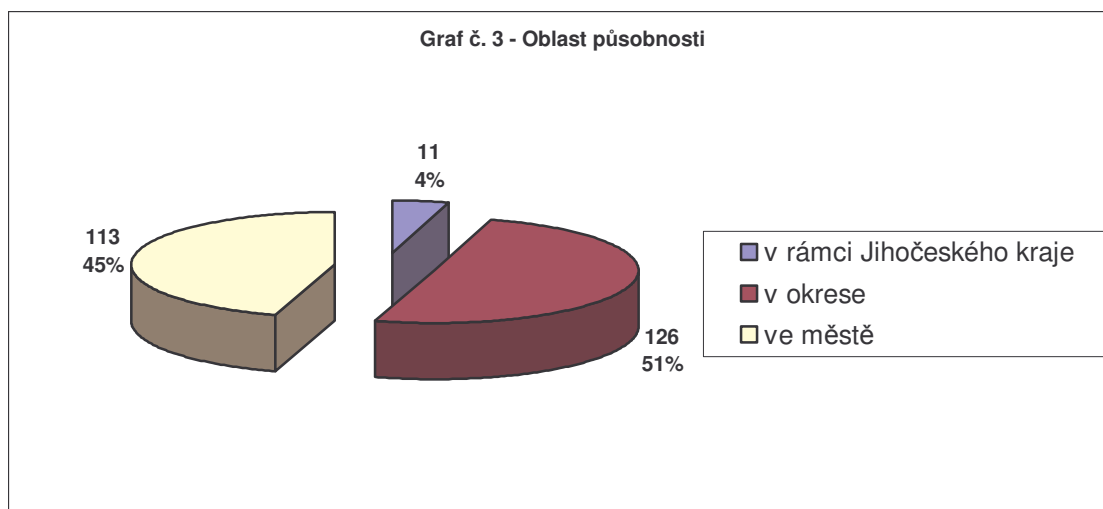
Z odpovědí vyplývá zařazení v jednotlivých složkách. U Policie ČR je to dáno zařazením do služební hodnosti dle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Dotazník vyplnili příslušníci od hodnosti asistenta po vrchního komisaře. U HZS je zařazení stanoveno podle funkce vykonávané specializace a u ZZS jde o záchranáře a lékaře. Odpovědi ukázaly u respondentů rovnoměrné rozložení v zařazení v rámci složek.

Zdroj: vlastní šetření

Otázka č. 3 - Jaké je místo Vaší působnosti?

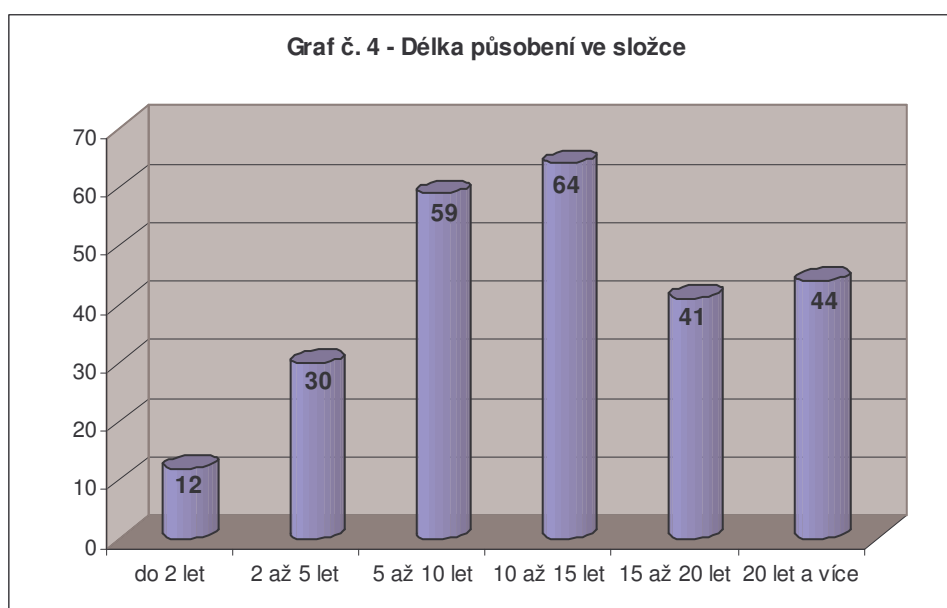
Z odpovědí je zjišťována působnost příslušníků v územních celcích. Jde o složky, které působí omezeně v rámci města, okresu či v působnosti celého kraje. Rozložení názorně ukazuje graf č. 3.

Zdroj: vlastní šetření

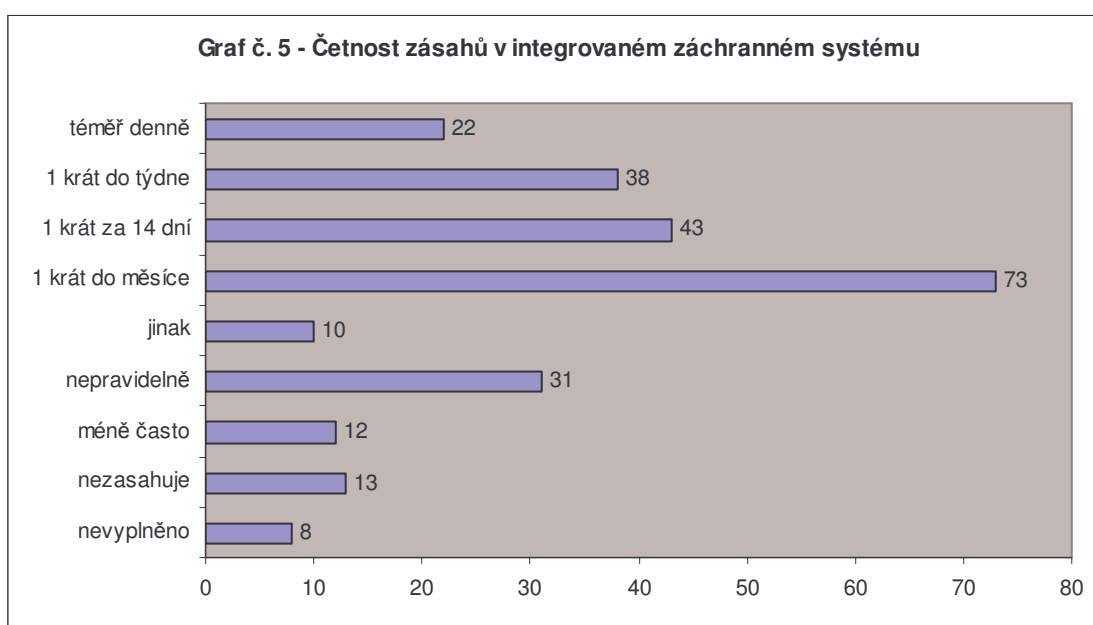
Otázka č. 4 - Jak dlouho působíte ve složce?

Tato otázka se zabývá délkou působení u složky. Je rozdělena do šesti oblastí. Z grafu č. 4 vyplývá, že délka působení u složky je rovnoměrně rozložena a byly tedy dotázány všechny skupiny příslušníků. Dále je patrné, že nejméně 85 respondentů sloužilo v době, kdy byly vládou položeny základy IZS v roce 1993. Od účinnosti zákona o IZS (1. 1. 2001) slouží 208 dotázaných, tedy většina.

Otázka č. 5 - Jak často zasahujete ve spolupráci integrovaného záchranného systému?

Odpovědi určují četnost zásahu v rámci IZS. Téměř třetina dotázaných zasahuje jedenkrát do měsíce ve spolupráci IZS. Jedenkrát za 14 dní zasahuje 17 % dotázaných. Jednou do týdne v rámci IZS zasahuje 15 % všech respondentů. Téměř denně vyjíždí v rámci IZS k zákroku 9 % příslušníků. Ostatní názorně zobrazuje graf č. 5. Z odpovědí vyplývá, že velká část dotazovaných má přímou zkušenost se zásahy v rámci IZS s pravidelností kratší než jeden měsíc. Necelých 30 % pak zasahuje jinak, nepravidelně, méně často nebo nezasahuje vůbec. Osm respondentů otázku nevyplnilo.

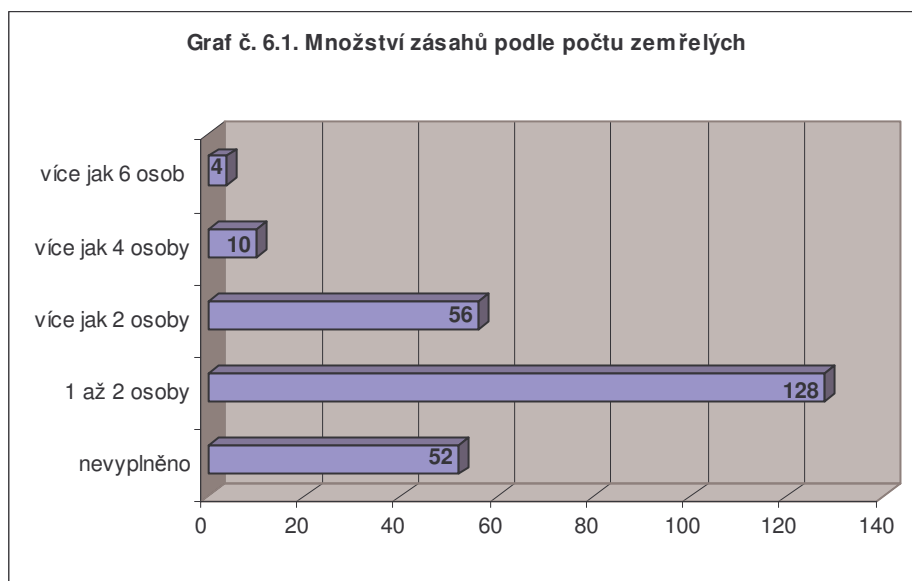
Zdroj: vlastní šetření

Otázka č. 6 - Účastnil(a) jste se zákroku ve spolupráci integrovaného záchranného systému, kde došlo k úmrtí resp. těžkému zranění?

Cílem otázky bylo zjistit zkušenosti respondentů se zásahy při hromadných neštěstích. Otázka byla rozdělena na dvě části, kdy v první byl zjišťován počet zákroků, při kterých došlo k úmrtí osob a v druhé části bylo zjišťováno množství zákroků, kde došlo k těžkému zranění.

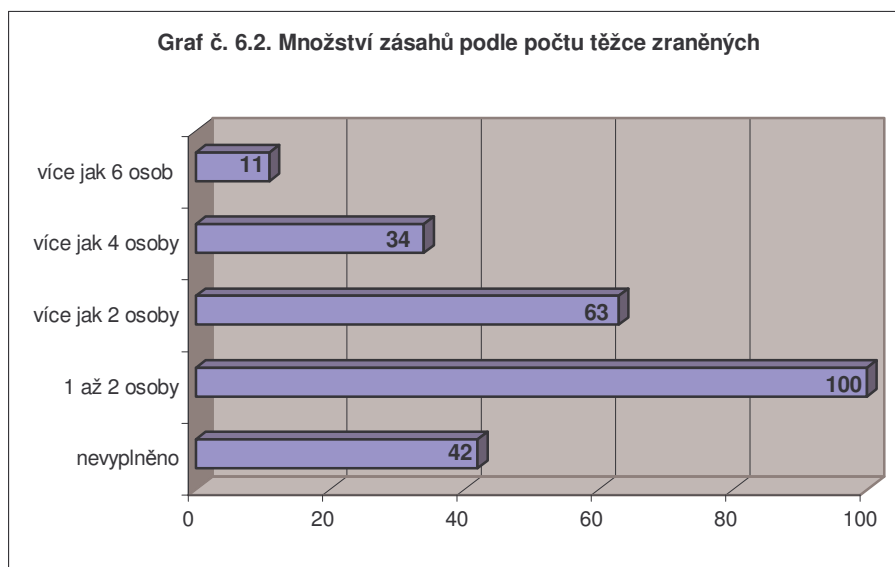
Z grafu č. 6.1. vyplývá, že pouze 4 respondenti se zúčastnili zásahu, kde zemřelo více jak 6 osob. Z výčtu je patrné, že v jednom případě šlo o hromadné neštěstí u vrchu Nažidla

a v jednom případě o přesně nespecifikovaný zásah v Praze. Dva respondenti neuvedli, kde se takového zásahu zúčastnili. Zásahu, kde zemřely více jak 4 osoby se zúčastnilo 10 dotázaných a 22 % respondentů se zúčastnilo zákroku, kde zemřely více jak dvě osoby. Nejčastější je událost, při které zemřely 1 až 2 osoby, což uvedlo 51 % dotázaných. Z celkové počtu 250 dotazníků první část otázky č. 6 nevyplnilo 52 respondentů.

Zdroj: vlastní šetření

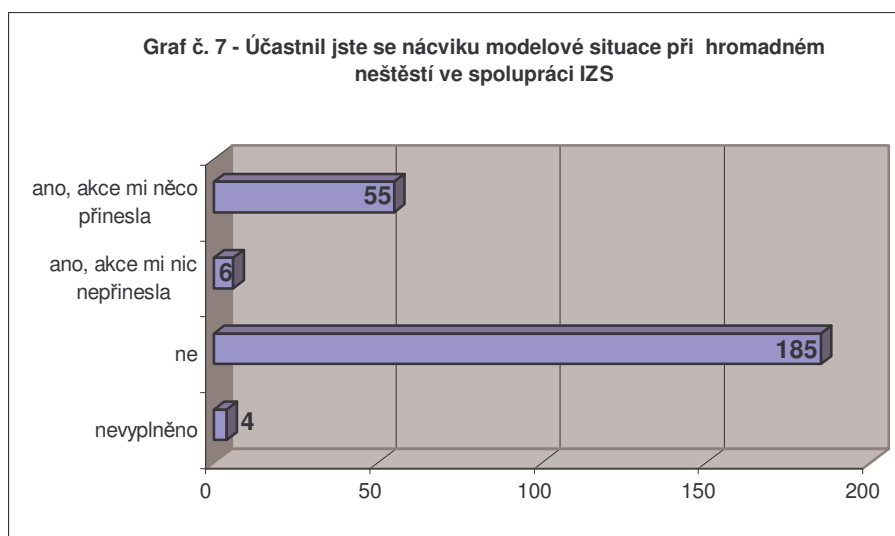
Z grafu č. 6.2. je patrné, že 11 dotázaných se zúčastnilo zákroku, kde bylo těžce zraněno více jak 6 osob. Z toho ve čtyřech případech šlo o zákrok při dopravní nehodě na pozemní komunikaci 1/3 v k.ú. obce Planá nad Lužnicí v roce 2006, v jednom případě o srážku vlaků v okrese Strakonice v roce 2004, havárii autobusu u Zvíkovského Podhradí v roce 1997 a v pěti případech nebylo uvedeno konkrétní místo. Z odpovědí vyplývá, že 14 % respondentů se zúčastnilo zásahu, kde byly těžce zraněny více jak 4 osoby, 25 % se zúčastnilo zákroku při události, kde byly těžce zraněny více jak 2 osoby. Největší část respondentů (40 %) se zúčastnilo zákroku ve spolupráci IZS, kde byly těžce zraněny 1 až 2 osoby. Druhou část otázky č. 6 nevyplnilo 17 % dotázaných.

Zdroj: vlastní šetření

Otázka č. 7 - Účastnil(a) jste se nácviku modelové situace při hromadném neštěstí ve spolupráci integrovaného záchranného systému?

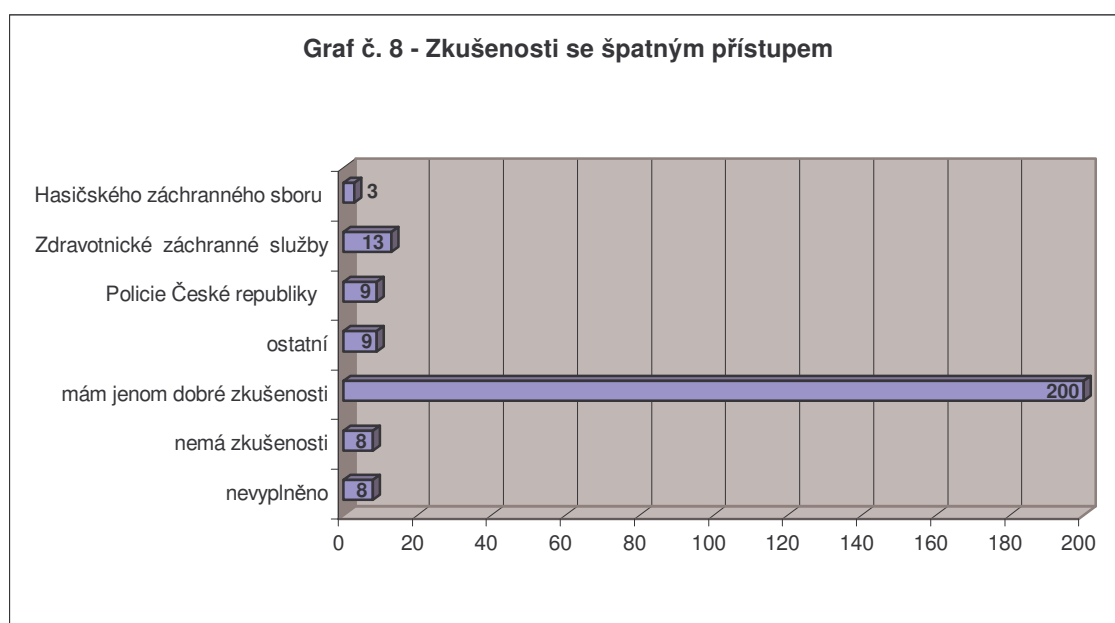
Z grafu č. 7 vyplývá, že 74 % dotázaných se nikdy nezúčastnilo nácviku modelové situace při hromadném neštěstí. Nácviku se zúčastnilo 22 % dotázaných, kdy pro tyto byl nácvik modelové situace přínosem, a dále 2 % respondentů, kterým akce nic nepřinesla. Otázku nevyplnili 4 respondenti.

Zdroj: vlastní šetření

Otázka č. 8 – Máte při zákrocích integrovaného záchranného systému zkušenosti se špatným přístupem a pokud ano, jaké?

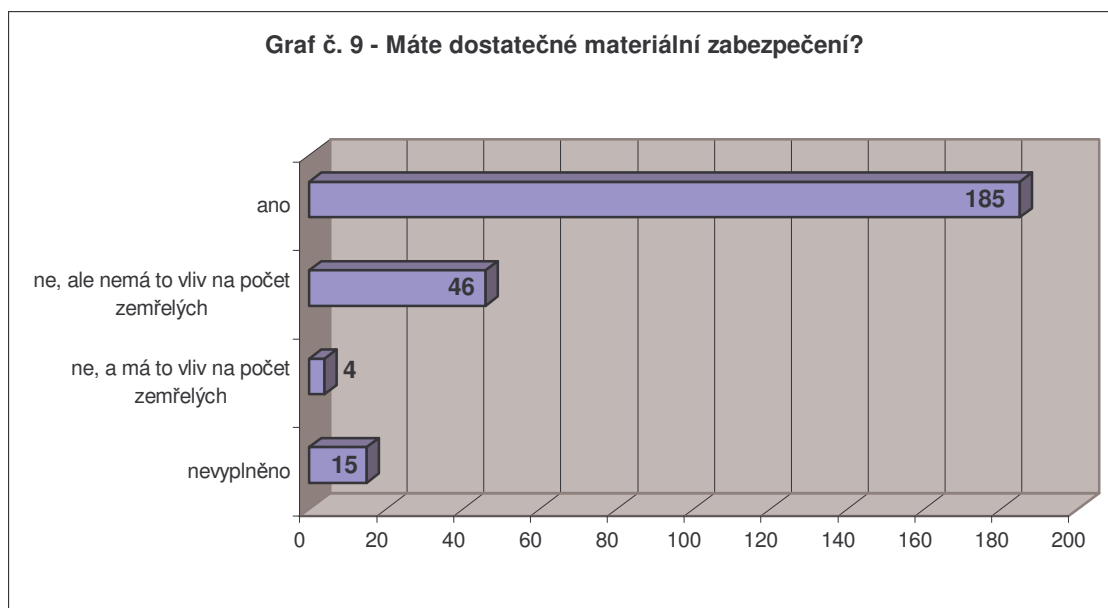
Z průzkumu vyplynulo, že 80 % respondentů má jenom dobré zkušenosti se složkami IZS. Zbylých 20 % je rovnoměrně rozloženo mezi všechny složky, kdy největší problémy vidí respondenti u ZZS, což je ovšem ovlivněno počtem vyplněných dotazníků ostatními složkami. Nejlépe z provedeného šetření vychází HZS, s jehož přístupem má problémy pouze 1 % dotázaných. Z ostatních složek byla nejvíce uváděna Městská policie a SDH.

Zdroj: vlastní šetření

Otázka č. 9 – Máte při zákrocích integrovaného záchranného systému dostatečné materiální zabezpečení?

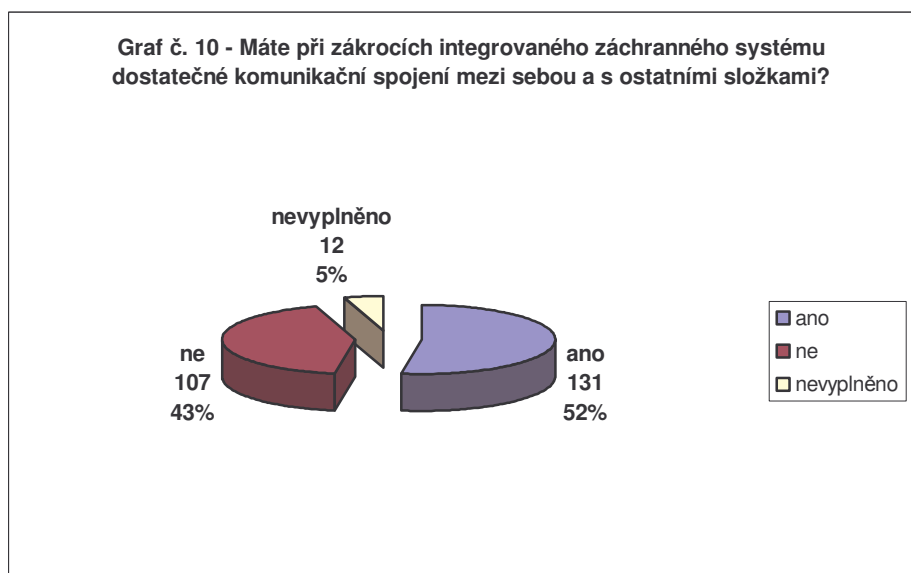
Téměř 2/3 všech dotázaných (74 %) uvedlo, že mají dostatečné materiální zabezpečení. Nedostatek materiálního zabezpečení, avšak bez vlivu na počet zemřelých, uvedlo 18 % dotázaných, kdy se jde o nedostatečné radiové spojení, nedostatek mobilních telefonů, radiostanic a prostředků pro osvětlení místa neštěstí. Respondenti nejvíce uváděli, že jim chybí ochranné pomůcky, a to zejména v řadách PČR. Pouze čtyři dotazovaní uvedli, že nemají dostatečné materiální zabezpečení, což má vliv na počet zemřelých, kdy upřesnili, že chybí gumové rukavice a roušky.

Zdroj: vlastní šetření

Otázka č. 10 – Máte při zákrocích integrovaného záchranného systému dostatečné komunikační spojení mezi sebou a s ostatními složkami?

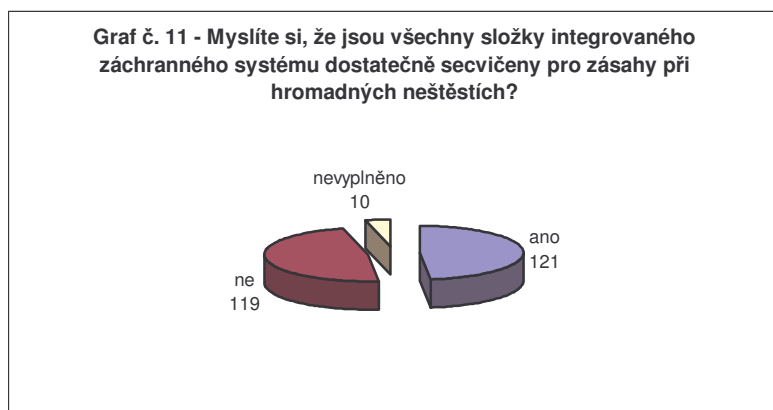
V odpovědi na tuto otázku respondenti v 52 % uvedli, že mají dostatečné spojení. Nedostatečné spojení uvedlo 43 % dotázaných. Otázku nevyplnilo 5 % respondentů.

Zdroj: vlastní šetření

Otázka č. 11 – Myslíte si, že jsou všechny složky integrovaného záchranného systému dostatečně secvičeny pro zásahy při hromadných neštěstích?

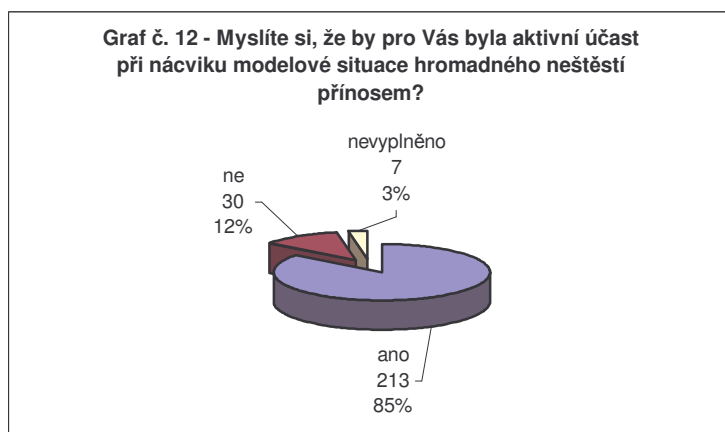
Otázku nevyplnilo 10 respondentů. Polovina respondentů, kteří odpověděli na tuto otázku, si myslí, že složky IZS jsou dostatečně secvičeny, a druhá polovina je opačného názoru, jak vyplývá z grafu č. 11.

Zdroj: vlastní šetření

Otázka č. 12 – Myslíte si, že by pro Vás byla aktivní účast při nácviku modelové situace hromadného neštěstí přínosem?

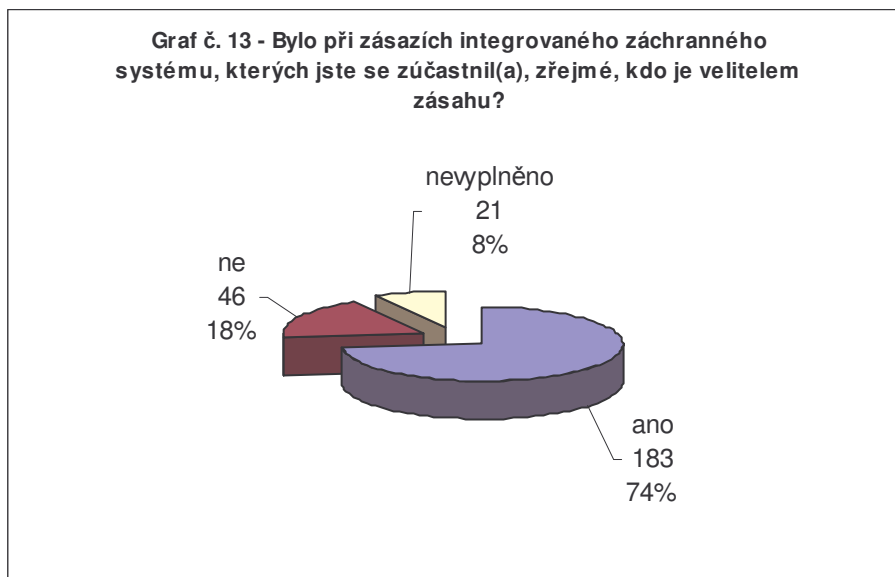
Z grafu č. 12 vyplývá, že pro 85 % dotázaných by byla aktivní účast při nácviku modelové situace hromadného neštěstí přínosem. Pro 12 % respondentů by nácvik přínosem nebyl. Zbývá 3 % dotázaných na otázku neodpověděla.

Zdroj: vlastní šetření

Otázka č. 13 – Bylo při zásazích integrovaného záchranného systému, kterých jste se zúčastnil(a), zřejmé, kdo je velitelem zásahu?

Vyhodnocením odpovědí bylo zjištěno, že 74 % dotázaných při zásahu IZS vědělo, kdo je velitelem zásahu. Opačnou odpověď uvedlo 18 % dotázaných a 8 % odpověď ne-
uvedlo.

Zdroj: vlastní šetření

Otázka č. 14 – Uved'te základní chyby ve spolupráci integrovaného záchranného systému?

Poslední otázka směřovala ke zjištění základních chyb IZS, kdy k tomuto respondenti v 78 případech uvedli, že základní chybou je špatné spojení. Devět dotázaných uvedlo, že chybou je nedostatečná koordinace a sedm jako chybu uvedlo izolaci jednotlivých složek. Čtyři dotázaní uvedli jako chybu zřízení operačních středisek s linkou 112, tři uvedli nedostatek společných cvičení, dva upozornili na nejasnost velení. Dále respondenti jako chybu uvedli, (vždy po jednom případě) nedostatečnou připravenost, odbornost, špatnou výbavu, neprofesionální velení, málo ohledů na následnou práci orgánů činných v trestním řízení, neprofesionální přijmutí oznámení, nedostatečné informace, špatnou souhru vedení, zdlouhavé vyprošťování řidičů z havarovaného vozidla, mnoho velitelů, soukromou ZZS, funkčnost systému pouze na osobních kontaktech a rozhodování od psacího stolu.

4.3. Osobní rozhovory

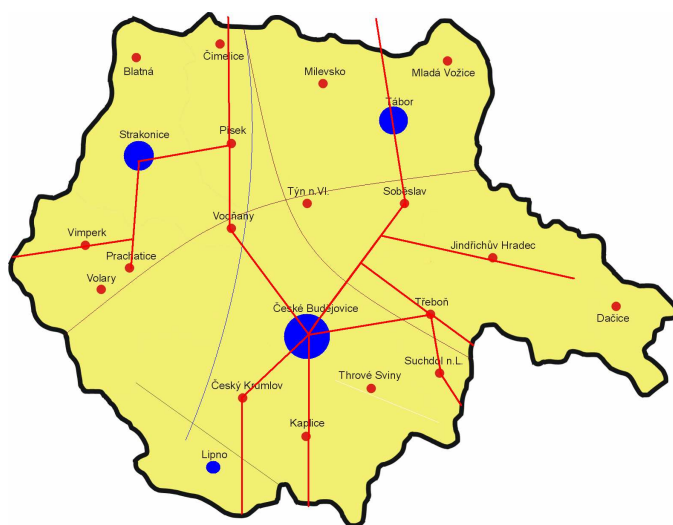
Z osobního rozhovoru s operačním důstojníkem OPIS v Táboře vyplývá, že největší problém IZS vidí ve spojení, a to jak uvnitř HZS, tak mezi jednotlivými složkami IZS. Dlouhodobě budovaný fungující analogový systém radiového spojení byl nahrazen digitálním systémem PEGAS, přičemž tento systém má řadu nevýhod pro vlastní výkon služby. Pro HZS stěžejní vodotěsnost ručních terminálů není zajištěna a rovněž jejich bezpečnost při klíčování ve výbušném prostoru není garantována. Obsluha těchto terminálů v rukavicích je značně snížena vzhledem k množství ovládacích prvků. Díky těmto nevýhodám je používán kompromis. Velitel zákroku používá terminál systému PEGAS, kterým je ve spojení s OPIS HZS. Ve vozidle na místě zásahu je umístěn převaděč digitálního signálu na analogový a hasiči zasahující přímo v místě zásahu používají analogový systém TETRA společnosti Motorola, kdy jsou ve spojení s velitelem zásahu a přitom jsou splněny podmínky bezpečnosti a užitnosti. Není nutné, aby zasahující hasiči byli ve spojení s ostatními složkami IZS, neboť toto je starost velitele HZS na místě.

Z osobního rozhovoru dále vyplynulo, že praktického výkonu služby se rovněž dotýká tísňová linka 112. Z počátku byla tato linka zřízena za účelem lepší komunikace s cizinci. Když se zjistilo, že počty telefonujících cizinců na tuto linku nejsou v porovnání s vynaloženými prostředky dostačující, bylo rozhodnuto o využití pro širokou i česky hovořící veřejnost a její rozsáhlé propagaci. V praxi tato linka však přináší časovou prodlevu a rovněž evidování jedné události do několika. K tomu dochází v momentě, kdy například u frekventované komunikace I/3 mezi Táborem a Českými Budějovicemi vypukne např. požár. Kolem projíždějící řidiči hlásí na linku 112, že hoří „U Sloupu“, další oznamuje, že došlo k požáru mezi obcí Soběslav a Veselí nad Lužnicí a další hlásí, že hoří u odbočky na Dráčov. Ve skutečnosti jde o jeden a tentýž požár na stejném místě, který je pouze jinak popsán. Vzhledem k nedostatečné místní znalosti operátor vyhodnotí situaci jako tři ohniska požáru, neboť ani mapový systém, pokud mu nejsou zadána přesná data, tuto skutečnost nevyhodnotí. Operátor tedy zadává do informačního systému tři události. Dochází tak k nesprávnému vyhodnocení a poté k nesprávnému nasazení techniky.

Autor vedl osobní rozhovor s ředitelem ZZS Jihočeského kraje na téma součinnosti IZS v Jihočeském kraji. K tomuto MUDr. Marek Slabý konstatoval, že spolupráce mezi

jednotlivými složkami probíhá na dobré úrovni. Co se týče spojení, dosud není vytvořena provázanost, neboť Policie ČR a HZS v Jihočeském kraji využívají systém PEGAS, přičemž ZZS využívá analogové spojení na frekvenci 160 MHz. V současné době je zajištěno spojení systémem PEGAS pouze HZS kraje a ZZS kraje v Českých Budějovicích. V plánu je obsadit všechny stanice ZZS stanicemi PEGAS do konce roku 2007 a v dalších letech vybavit sanitní vozy vozidlovými stanicemi systému PEGAS. Prioritou je zavedení do teritoriálního území stanice Dačice, protože zde je největší problém s analogovým systémem. Co se týče hromadných neštěstí, ZZS Jihočeského kraje ve spolupráci s HZS Jihočeského kraje plánuje zřízení kontejneru pro zásahy u hromadných neštěstí. Tento kontejner bude dopravovat na místo hromadného neštěstí technika HZS Jčk. Dále vybavení tří sanitních vozů speciálně pro zásahy při hromadných neštěstích, které jsou dislokovány na stanicích RZS České Budějovice, Tábor a Strakonice.

Obrázek č. 1 – Rozmístění stanovišť vozidel se speciálním vybavením pro hromadné neštěstí.

Zdroj: návrh ZZS Jihočeského kraje

Z hlediska personálního obsazení ředitel ZZS Jihočeského kraje uvedl, že všichni zaměstnanci ZZS jsou dostatečně kvalifikovaní pro výkon služby. V případě, že by nesplňovali dané požadavky, nemohli by u složky sloužit.

5. Diskuse

5.1. Spojení

Z provedeného dotazníkového šetření a osobních rozhovorů jednoznačně vyplývá, že největším problémem IZS je spojení. Proto autor tomuto tématu věnuje následující stránky v diskusi.

Jak uvádí Štětina (3), výkonné složky IZS se vyznačují především mobilitou a činností na předem neurčeném místě. Vzhledem k závažnosti hromadného neštěstí je třeba situaci operativně řídit, tzn. přijímat rozhodnutí na základě zpětnovazební informace o aktuální situaci na místě. Oba informační proudy (řídicí i zpětnovazební) jsou poměrně variabilní a lze je jen stěží formalizovat. Vzácnou výjimkou jsou pouze standardní hlášení o vývoji události typu „Jsme na místě“, „likvidace ukončena“ apod., která však slouží spíše jen pro dokumentaci časového sledu mimořádné události. Ve zdrcující většině případů jsou tyto informace fonické, hlasové. Datové přenosy se sice mohou vyskytnout, avšak jde vesměs o krátké zprávy typu výše uvedených standardních hlášení přenášené kódem, přenos polohové informace, získání odpovědi na formalizované dotazy (lustrace v evidencích, např. vozidel, řidičů apod., identifikace toxické látky, položení inženýrských sítí atd.), avšak přenosy větších objemů dat, zejména grafických, jsou i v současných podmínkách spíše jen iluzí.

Ve většině případů je nejméně jeden z účastníků komunikace mobilní, proto jednoznačně převažuje komunikace bezdrátová. Opačným případem je spojení mezi základnami složek, dispečinky a štáby, respektive spojení mezi složkami IZS a ostatními státními i nestátními orgány a organizacemi. Zde naopak převažuje linkové spojení cestou jednotné telekomunikační sítě (telefonem, faxem). Funkčním přechodem mezi oběma jmenovanými kategoriemi jsou komerční celulární sítě mobilních telefonů (NMT, GSM).

Do linkových prostředků můžeme zařadit především telefonní síť - veřejnou nebo účelovou nebo pronajaté telefonní okruhy z bodu do bodu, obvyklé zejména u armády, respektive CO. Spolehlivost sítě jako celku je dána jednak kvalitou a spolehlivostí uzlových prvků, tj. telefonních ústředen, jednak kvalitou mezilehlých přenosových, tj. kabelových nebo radioreléových tras, výjimečně ještě vrchních vedení. Příčinou selhání při

mimořádných událostech, zejména živelních pohromách, bývá zejména poškození vedení. Vrchní vedení bývá strženo pádem stromů či větví, kabelová vedení bývají poškozena vodou nebo pohyby půdy. Ústředny jsou občas umísťovány do nízko položených místností v budovách, což zvyšuje riziko jejich zatopení vodou. Při selhání ústředny není možná komutace (přepojování hovorů), při poškození přenosových tras není možné spojení mimo obvod vlastní ústředny vůbec. Naproti tomu úroveň koncových prvků (telefonních přístrojů) je již desítky let stabilizovaná a jejich cena je díky masovému rozšíření nízká. Rovněž problémy s kompatibilitou jsou relativně malé díky desítky let probíhající standardizaci.

Standardní radiové prostředky mají kromě mobility jednu obrovskou výhodu a to nezávislost na infrastruktuře. Dvě běžné radiové stanice pracující ve stejném pásmu se mohou v dnešních podmínkách víceméně spolehlivě spojit na vzdálenost jednotek až desítek kilometrů (v závislosti na okolním terénu). Výrazným limitním prvkem, zejména u ručních radiostanic, je však kapacita zdrojů (baterií) a nutnost jejich dobíjení.

S postupným vývojem však paradoxně vyvstávají problémy se slučitelností různých druhů provozu (nemluvě již o širokém spektru kmitočtů), signalizací a dalšími technickými vymoženostmi a doplňky, které jednotlivé sítě samy o sobě vylepšují ke značné dokonalosti, avšak znemožňují spolupráci technických prostředků - a tím i účastníků - jedné sítě se sítí jinou, uzavírá Štětina (3).

I z tohoto důvodu v roce 1993 Parlament ČR rozhodl ve svém usnesení č. 175/1993 o výstavbě tzv. páteře hromadné rádiové sítě pro Policii ČR. Jak uvádí Šobíšek (9), v roce 1994 bylo vyhlášeno výběrové řízení a došlo k vytvoření příslušné komise. Ve druhém kole řízení byla vybrána nabídka firmy Matra Communications, která jako jediná z uchazečů nabídla digitální řešení. To je založeno na technologii Tetrapol, původně vyvinuté pro potřeby francouzského četnictva. V červnu byla podepsána smlouva o výstavbě sítě. Český telekomunikační úřad v roce 1995 udělil Ministerstvu vnitra povolení ke zřízení a provozování telekomunikační sítě PEGAS v rámci integrovaného záchranného systému a k poskytování neveřejných telekomunikačních služeb prostřednictvím této sítě (č.j. 5438/96-611 dne 7. února 1995). V září roku 1997 vláda rozhodla o expertním posouzení projektu PEGAS, později byla vytvořena mezirezortní komise. V říjnu došlo

k aktualizaci provozních požadavků na radiokomunikační systém, bylo konstatováno, že se v zásadě neliší od požadavků stanovených v roce 1993. Mezirezortní komise dospěla k závěru, že systémy GSM nemohou plnit požadavky kladené na radiokomunikační systém pro Policii ČR a útvary MV. Jednomyslně se shodla na doporučení urychleně dobudovat systém založený na technologii PEGAS. Systém PEGAS se stal předmětem veřejné kritiky kvůli záplavám na Moravě a problémům záchranářů s dorozumíváním a koordinací aktivit. Bezpečnostní rada státu v červenci roku 1999 rozhodla o dobudování sítě PEGAS. Koncem roku byla podepsána nová smlouva se společností Matra Nortel Communications, do výstavby sítě se zapojila také firma Siemens. Až do té doby byl projekt nedostatečně financován, protože v rozpočtu se nenacházely potřebné finanční prostředky. Bylo proto rozhodnuto o financování výstavby sítě PEGAS formou úvěru. V roce 2000 v souvislosti s vyřešeným financováním bylo možné výrazně pokročit s výstavbou sítě PEGAS. Během první poloviny roku byla vybudována a zprovozněna tzv. pražská síť. Součástí bezpečnostních opatření přijatých před zasedáním Mezinárodního měnového fondu a Světové banky (dále jen „MMF/SB“) bylo také vybudování zázemí pro komunikaci i v prostorách pražského metra. V průběhu zasedání se systém stal terčem útoku dosud neznámých pachatelů, kteří se pokusili narušit signál. V průběhu roku také došlo k přechodu na druhou generaci technologie Tetrapol a k výměně stávajících terminálů za modernější. Vyhodnocení bezpečnostních opatření souvisejících se zasedáním MMF/SB v Praze konstatovalo, že se nový radiokomunikační systém osvědčil. Na základě aktualizovaných potřeb Policie ČR souvisejících s kvalitou signálu na celém území státu Ministerstvo vnitra doporučilo vládě navýšit rozpočtové výdaje na vybudování sítě PEGAS. Celkové náklady na její výstavbu se tak blíží 5 miliardám korun. V první polovině roku 2002 byla zprovozněna tzv. středočeská síť PEGAS, do konce roku byly dobudovány sítě v několika dalších regionech. Tyto nové regionální sítě budou kromě policejních jednotek uspokojovat i potřeby dalších složek IZS, především hasičů. Konečně v roce 2003, po utracení více než 6 miliard Kč, byla k 31. srpnu oficiálně ukončena základní etapa výstavby.

Na síť PEGAS postupně přešel především rádiový provoz Policie ČR a HZS, který ve většině případů pro komunikaci na místě zásahu využívá analogových stanic systému TETRA, kdy na místech zákroků dochází k převodu digitálního signálu speciálními pře-

vaděči na analogový systém. Ruční terminály jednotlivých systémů zobrazuje Příloha č. 7, (Foto č. 2)

Z technického pohledu je systém PEGAS budován jako digitální převaděčová trunková radiová síť, pracující na kmitočtech kolem 360 MHz, nicméně jednotlivé stanice mohou mezi sebou za určitých okolností komunikovat i přímo - bez prostřednictví převaděče.

Digitální v zásadě znamená, že modulace radiového signálu není přímo závislá na hlase, ale hlas je převeden do digitalizované podoby a poté jsou „éterem“ přenášeny již pouze „jedničky a nuly“ - digitálně (číslíkově) kódovaný signál. Výhodou je nesnadný odposlech - vysílání je třeba nejen zachytit, ale také dekódovat. Nevýhodou je složitější technologie a požadavek na kvalitní příjem: jakmile kvalita příjmu poklesne pod určitou úroveň, přenos dat se zcela přeruší, zatímco analogový systém je v téže situaci sice omezeně, ale použitelný (např. zvýšená úroveň šumu, přechodné výpadky spojení apod.)

Trunková převaděčová síť znamená, že komunikace se odehrává prostřednictvím převaděčů, které volající a volané stanici přidělují jednu z frekvencí, které mají k dispozici, čímž mohou vytvořit uzavřenou hovorovou skupinu.

Způsoby komunikace v systému PEGAS:

a) Převaděčový mód - v tomto módu využívají stanice infrastrukturu sítě (převaděče). Typická kapacita převaděče v systému PEGAS je 8, v exponovanějších lokalitách případně 12 nebo 16 kanálů (frekvencí) s tím, že jeden z kanálů je „služební“ a nevyužívá se pro hovory.

Dále je několik frekvencí vyhrazeno pro hromadné kanály jednotlivých složek IZS a společný komunikační kanál - na nich může probíhat „klasický“ otevřený hlasový provoz, při němž všichni slyší všechny, ale v jednu chvíli může hovořit jen jeden.

Individuální komunikace znamená, že v jednom okamžiku může mezi sebou hovořit více dvojic uživatelů (až do vyčerpání kapacity převaděčů a datových cest), kteří se vzájemně neslyší - jde tedy vlastně o obdobu telefonního provozu mezi konkrétním volajícím a konkrétním volaným.

V případě individuální komunikace (jeden volá jednoho bez nastavení konkrétního

kanálu – „telefon“) využívá radiostanice kompletní síť převaděčů.

Hromadná komunikace znamená „klasický“ radioprovoz - tj. jeden hovoří a všichni ostatní naladěni na daném kanále na území dostupném pro danou skupinu poslouchají. Tato komunikace probíhá v rámci „skupin“. Každá skupina je omezena jednak tím, jaká stanice se do ní smí přihlásit, a jednak územím, na kterém je dostupná na převaděčích.

V každém kraji je dále definovaný tzv. koordinační kanál IZS (kanál číslo xxx 112, kde xxx je číslo regionální sítě), na který mají přístup všechny složky, a v případě potřeby by zde mohly mezi sebou komunikovat otevřeným způsobem (hlasovým voláním bez znalosti konkrétní adresy volané stanice).

Technicky je pro hromadnou komunikaci na každém převaděči k dispozici několik „kanálů“ - frekvencí. Tyto kanály jsou dynamicky přidělovány skupinám, jejichž člen žádá v daný okamžik o spojení. Pokud je takových žádostí víc, než je momentální počet volných kanálů na převaděči, žádost o spojení je odmítnuta resp. pozastavena do „fronty“.

Teoreticky se počítá s tím, že v případě náhlé potřeby hromadné komunikace v místě, které běžně není optimálně pokryto, provede dohledové centrum sítě operativní překonfigurování sítě tak, aby byly potřeby uživatelů naplněny. Otázkou ovšem zůstává, jak rychle taková změna může proběhnout, a také to, jak se taková změna projeví z hlediska uživatelů, zda např. bude vyžadovat jejich spolupráci, uvádí Franěk (6).

Výhody provozu v převaděčovém režimu:

- možnost adresného volání s vyzváněním konkrétní stanice v celé síti kdekoliv na území ČR (za cenu přechodu do individuálního režimu)
- možnost klasického otevřeného dispečerského radioprovozu i na velmi rozsáhlém území (v závislosti na konfiguraci sítě)
- další pokročilé služby sítě (přesměrování, datové přenosy, prostup do jednotné telefonní sítě, síť GSM atd.)

Omezení převaděčových režimů:

- Jakmile se stanice dostává mimo území pokryté signálem z převaděčů, nepracuje a spojení není možné.

- Při vyčerpání kapacity převaděče pro individuální hovory na daném území není možné individuální volání stanice.
- Při silném provozu v několika skupinách na daném území nelze vyloučit čekání na přidělení volného kanálu na převaděči.
- Území ČR je v současnosti - s výjimkou Prahy, kde je pokrytí lepší - pokryté s ohledem na vlastnosti vozidlových stanic. Na ručních stanicích v některých lokalitách není síť dostupná.
- Pokud se stanice pohybuje po území, které je pokryto signálem z více převaděčů, během přeladování z převaděče na převaděč není spojení možné. Pokud během přeladování stanice komunikuje, spojení se zpravidla přeruší. V poslední době byla síť upravena tak, aby byl „handover“ (přechod na další převaděč) co nejdéle odkládán a spojení se tak udrželo co nejdéle.
- Pokud se při hromadné komunikaci využívá pouze jeden převaděč v oblasti (standardní stav), všichni v oblasti naladění na daný kanál sice slyší všechny, ale mohou být problémy s pokrytím. Při potřebě dokrytí specifické oblasti je třeba operativně změnit konfiguraci sítě tak, aby pro převaděčový provoz byl vyhrazen kanál i na vhodnějších převaděčích. Vyhrazení dalšího kanálu však samozřejmě znamená omezení kapacity sítě pro individuální volání.
- Podle dostupných informací není v síti PEGAS možné klasické skupinové volání (např. současné volání ručních stanic členů posádky), respektive při potřebě zachovat skupinový provoz není možné vůbec žádné volání požadované stanice s výjimkou hlasového. V případě potřeby komunikace více stanic vzájemně je nutné sestavit hovorovou skupinu podobně, jako se sestavuje konferenční hovor v telefonní síti. Skupinová komunikace je realizována v podstatě jako množina individuálních hovorů, počet účastníků skupiny je max. 1+4 a všichni musí být v pokrytí stejného převaděče.
- Při hromadné komunikaci není možné odpojit odposlech (resp. lze ztlumit reproduktor, ale pak obsluha stanice neví, zda není zrovna volána, reproduktor nelze dálkově aktivovat).

b) Přímý (DIR) mód – v něm fungují stanice jako běžné samostatné vysílačky. V tomto módu nevyužívá systém infrastruktury (převaděčů). Výhodou tohoto způsobu komunikace je právě nezávislost na infrastruktuře - tj. je možné jej použít kdykoliv a kdekoliv, nevýhodou je, že nelze využívat žádné pokročilejší funkce sítě (ani volání konkrétního účastníka apod.) a samozřejmě nelze se dovolat stanici mimo dosah vlastního vysílání (který je - v závislosti na terénu - řádově stovky metrů, nejvýše jednotky kilometrů), v nepříznivém prostředí (např. panelové domy) dokonce pouze řádově desítky metrů.

V uživatelském profilu stanice lze nastavit, že pokud je stanice v dosahu sítě a nevysílá v přímém módu, „naslouchá“ síti, zda není volána individuálním voláním. Jakmile začne vysílat nebo přijímat v DIR módu, funkce monitorování sítě se přeruší a opět naskočí 10 sekund po skončení poslední relace v DIR módu.

DIR kanály jsou (na rozdíl od GRP) pro všechny stanice ZZS celostátně shodné - kanály č. 23, resp. pro IZS kanál 25. Tak lze uvažovat o součinnostním spojení např. při výpomoci na místě HN.

c) Nezávislý převaděčový (IDR) mód

Speciálním způsobem použití je vytvoření lokální, nezávislé sítě pomocí mikropřevaděče (přenosné velikosti). Tato možnost se používá zejména pro speciální policejní účely a z hlediska ZZS není příliš zajímavá.

Pohled za ZZS na problematiku spojení uvádí Franěk (6): „Hromadná radiová síť PEGAS je v současné době v provozu a v zásadě použitelná pro komunikaci. Zásadním problémem, který zatím brání jejímu využívání, jsou peníze: terminály i jejich servis jsou řádově dražší než u analogových sítí. Záchrané služby by měly být v rámci rozpočtu projektu vybaveny radiostanicemi podle požadavků z konce devadesátých let. Na rozdíl od ostatních složek IZS přitom ZZS nedostala a pravděpodobně ani nedostane žádné účelové dotace ze státního rozpočtu. Podle zatím dostupných informací by krytí veškerých potřeb nad vstupní požadavky, stejně jako náklady na budování profesionálních dispečerských systémů, které lze odhadnout v řádu nejméně milionů až desítek milionů na jedno praco-

viště, a náklady na pozáruční servis šly k tíži rozpočtů ZZS.

Veškeré náklady lze pouze odhadovat, konkrétní čísla je velmi obtížné získat od dodavatele pro každý případ zvlášť. Záchrané služby jsou tak ve zcela schizofrenní situaci, kdy je na ně vyvíjen tlak, aby přešly na systém, jehož vstupní a provozní náklady často neznají ani v okamžiku rozhodování, natož aby existovala smluvní záruka výše nákladů v delším časovém horizontu.

Dalším problémem zůstává stále malá zkušenost s provozem sítě. Uvážíme-li, že mobilním operátorům trvalo několik let, než ve svých sítích „vychytali“ zásadní chyby v konfiguraci a drobné nedostatky např. v handoverech přetrvávají dodnes, lze očekávat, že podobný proces se nevyhne ani síti PEGAS.

Navíc technika, která mohla být před deseti lety předmětem obdivu nepůsobí v současné době, kdy miniaturní mobil za zlomek ceny má v kapse každé dítě - zdaleka tak okouzlujícím dojmem. Dostupné stanice mají zcela zbytečné a nepochopitelné nedomyšlenosti - nešťastně uspořádané menu s pouze jednosměrným pohybem, společnou regulaci hlasitosti vyzvánění a reproduktoru, nemožnost vypnout nežádáný odposlech provozu na kanálu, u ručních stanic překvapí relativně vysoká váha a malá výdrž provozu na baterie.

Zcela zásadní a nepochopitelný nedostatek je nemožnost individuálního volání stanice při zachování komunikace v „hromadném“ režimu - jinými slovy, systém MATRA neumí „vyzvonit“ stanici jinak, než přechodem na individuální volání, se všemi omezeními (zejména kapacitními) z toho vyplývajícími. V běžném dispečerském provozu tedy nezbyvá, než se vrátit o desítky let zpět a používat volání hlasovými volacími znaky. Jak bude takové volání úspěšné třeba za jízdy v houkající sanitce nebo během zásahu na rušné ulici, si lze snadno domyslet.

Za těchto okolností je pochopitelné, že v ekonomicky napjatém rozpočtu záchranných služeb nezbyvají prostředky a zpravidla ani chuť pouštět se do experimentů se systémem, jehož funkční přínos je z hlediska běžných potřeb záchranné služby sporný, funkce pod zatížením neověřená, ale finanční nároky řádově vyšší, než u systémů stávajících.

Systém PEGAS a záchranné služby aneb dobré a špatné zprávy

Dobré zprávy:

- Stát (MV) přináší do systému základní infrastrukturu (sít' převaděčů) včetně dohledového centra, údržby a servisu této infrastruktury.

- Stát do určité míry (podle požadavků z konce devadesátých let minulého století) dodal nebo dodá koncové terminály sítě (radiostanice) ruční a vozidlové.

- Sít' je v současném stavu na většině území funkční, přinejmenším v individuálním módu s přijatelným pokrytím zejména v „civilizaci“ (dodavatel udává pokrytí na úrovni 98 % pro vozidlové stanice).

- Při vhodné konfiguraci je sít' schopna vytvořit jednotné komunikační prostředí v rámci kraje (radiový kanál slyšitelný na celém území regionu).

- Sít' má mechanismy pro zajištění vzájemně kompatibilní komunikace na území státu.

Špatné zprávy:

- Náklady na pořízení dalších terminálů, jejich údržbu a opravy jdou plně k tíži uživatelů (záchranných služeb) s tím, že doposud známé pořizovací ceny i ceny servisu jsou o řád vyšší, než u běžně používaných analogových zařízení (např. poslední známá cena ruční radiostanice je cca 40.000 + dalších 40.000 Kč adaptér do auta), servis s výjimkou banálních operací nejde provádět vlastními silami, složitější opravy je nutno provádět u francouzského výrobce (což se pochopitelně cenově zcela vymyká zvyklostem v ČR).

- Pokud provoz operačního střediska záchranné služby vyžaduje použití dispečerského pracoviště, jdou náklady na pořízení tohoto pracoviště plně k tíži záchranné služby (odhadem miliony Kč). Provizorně to lze obejít používáním výhradně jednoho skupinového kanálu a řešit vlastními prostředky pouze rozvod vstupu do mikrofону běžného vozidlového terminálu a výstupu z jeho reproduktoru, nicméně takové řešení neumožňuje adresné volání ani využití jakýchkoliv dalších pokročilých funkcí systému.

- Systémové zdroje vhodné pro operační řízení - tj. skupinové kanály - vyhrazené pro ZZS jsou pro zajištění celého provozu ZZS nedostatečné (1 kanál na okres nebo dokonce kraj), možnost rozšíření je t. č. prakticky vyloučená, protože sít'ové prostředky jsou ve stávající konfiguraci využity prakticky na 100 % (což ale neznamená, že na nich běží reálný provoz).

- Systém MATRA není vhodný a t.č. jej nelze standardním způsobem použít pro

komunikaci s letícím vrtulníkem (např. LZS) - jedinou reálně použitelnou možností je komunikace v DIR módu, tj. bez převaděčů, se všemi technickými a organizačními omezeními z toho vyplývajícími.

- Systém MATRA neumí handover, tj. při pohybu komunikující stanice mezi oblastmi pokrytými různými převaděči dochází dříve nebo později k rozpadu spojení.

- Při standardním počtu 8 nebo 12 kanálů na převaděči lze při vysokém zatížení sítě (např. společném zásahu v dané lokalitě) očekávat kapacitní problémy při individuálním volání a výjimečně i při skupinovém provozu. Podle neověřených zpráv jsou při standardní konfiguraci převaděče pro individuální hovory vyhrazeny pouze dva kanály, tj. volat mohou současně dva účastníci na území pokrytém daným vysílačem (v průměru stovky kilometrů čtverečních).

- „Plošné“ pokrytí systémem PEGAS počítá - s výjimkou Prahy - s využitím vozidlových stanic s příslušným anténním systémem. Kvalita pokrytí pro ruční stanice je samozřejmě podstatně nižší. V současnosti není potenciálním uživatelům dostupná aktuální mapa pokrytí signálem sítě PEGAS.

- Služba datových přenosů a přenosů stavových hlášení je v současnosti ve stadiu testování. Podle údajů provozovatele sítě je dostupná služba zasílání zpráv (obdoba SMS v sítích GSM) a přenos stavových hlášení. Z uživatelského hlediska je - bez použití specializovaných přídatných zařízení - obsluha těchto funkcí poněkud složitá a v praxi jen obtížně použitelná. V testovacím provozu je údajně rovněž služba obecných datových přenosů, případné výsledky nebyly veřejně prezentovány, nicméně z technických vlastností systému vyplývá pravděpodobně velmi nízká přenosová rychlost.

- O síti PEGAS se zoufale nedostává oficiálních informací, oficiální místa zvolila velmi nešťastný způsob prezentace systému.

Bohužel ani po 14 letech od záměru vlády o vybudování jednotné komunikační sítě pro IZS a po vynaložení finančních prostředků ve výši šesti miliard korun nebyla tato vize naplněna. Systém PEGAS společnosti MATRA využívá na území Jihočeského kraje v současné době HZS a Policie ČR. Je nutné ovšem konstatovat, že tento provoz není bez problémů ani při používání v jednotlivé složce.

Během této doby se nepodařilo systém PEGAS zavést plošně u ZZS, která využívá analogový systém spojení na frekvenci 160 MHz společnosti Motorola, který není s digitálním systémem PEGAS bez použití speciálních převaděčů kompatibilní. Záměrem ZZS Jihočeského kraje je přechod na digitální systém v roce 2007 na úrovni operačních středisek a v příštích letech vybavení sanitních vozů vozidlovými terminály. Po dovybavení by mělo dojít k sjednocení spojení mezi hlavními složkami IZS v Jihočeském kraji. Toto však nevyřeší problémy, které mají se systémem jednotlivé složky. Systém je stavěn zejména pro Policii ČR a nikoli pro ostatní složky IZS. Jeho vady jsou zejména pro HZS značně omezující - terminály nejsou vodotěsné (Příloha č. 7, Foto č. 1) a jejich bezpečnost v rizikovém prostředí výbušných látek není zajištěna. Rovněž ovládací prvky nejsou uzpůsobeny pro práci v rukavicích. Nevýhody pro ZZS jsou zejména vysoká pořizovací cena jednotlivých terminálů, malé množství kanálů a nemožnost spojení s vrtulníky LZS. Vzhledem k tomu, že do systému bylo vloženo více jak šest miliard korun, je přechod na jiný systém značně neekonomický a v současné době zřejmě neuskutečnitelný.

Dle autora je jedním z řešení opětovné jednání vlády s dodavatelem systému o uzavření nových smluv popřípadě dodatků ke stávajícím smlouvám a vyjednání rozvoje tohoto systému tak, aby se terminály přizpůsobily požadavkům jednotlivých složek. Tyto osobní terminály postupně obměnit tak, aby nové, vodotěsné a vhodné do výbušného prostředí, byly přiděleny HZS a stávající přešly do vybavení RZS, kde tyto vlastnosti nejsou na prvním místě. Souhrn všech požadavků na terminály by mělo zpracovat GŘ HZS za celý IZS a předložit jej vládě k dalšímu jednání. Toto řešení ovšem bude vyžadovat další značné finanční prostředky. Bez těchto kroků není možné vytvořit komplexní spojení všech hlavních složek IZS, což bude dále přinášet komplikace při společných zásazích.

5.2. Rozbor dopravní nehody autobusu u Nažidel

Dne 8.3.2003 v době od 20.15 hod. do 20.20 hod. na pozemní komunikaci I/3 v k.ú. obce Dolní Dvořiště, okr. Český Krumlov u vrchu zvaného Nažidla došlo k dopravní nehodě patrového autobusu tovární značky NEOPLANN1 22, kdy řidič tohoto autobusu

v rychlosti 118 km/h ve 12% klesání nezvládl řízení a sjel pravými koly autobusu na ne-
zpevněnou krajnici, kde došlo ke kontaktu se svodidly, poté k vybočení do protisměru,
proražení svodidla umístěného podél levého jízdního pruhu a zřícení ze svahu na louku,
kde se autobus převrátil o 450 stupňů, došlo k odtržení střechy, utržení sedadel
a k usmrcení 19 osob a těžkému zranění 26 osob.

Pohled na řešení hromadného neštěstí přináší Vejvara (13). Na místo dopravní nehody
přijela jako první jednotka HZS z PS Kaplice s vozidlem RZA – JEEP v počtu 1+1
a bezprostředně za tímto vozidlem CAS 25 LIAZ v počtu 1+2. Při příjezdu k dopravní
nehodě byl v místě pádu autobusu postaven na silnici osobní automobil, který reflektory
osvětloval místo dopravní nehody. Uvnitř automobilu byla naložena 1 zraněná osoba.
Jednotka PO zjistila, že havarovaný autobus se nachází v louce asi 7 metrů pod úrovní
vozovky. Požární vozidla byla neprodleně postavena tak, aby reflektory co nejvíce osvět-
lovaly místo dopravní nehody. Velitel požární jednotky PS Kaplice provedl předběžný
průzkum, během něhož vyžádal u OPIS Český Krumlov povolání dalších posilových
jednotek. Tato žádost byla podána mobilním telefonem, neboť v daném místě nebyl do-
statečný signál pro komunikaci radiostanicemi.

Jednotka PS Kaplice byla rozdělena na 2 skupiny:

První skupina 1+1 poskytovala první pomoc zraněným osobám, které se nacházely
mimo autobus. Použila přitom zdravotní vybavení první pomoci z RZA a CAS. Při po-
skytování první pomoci zraněným osobám této skupině rovněž vydatně pomáhaly
2 zdravotní sestry ze zájezdového autobusu, který zastavil opodál nehody.

Druhá skupina vyjmula z RZA vyprošťovací zařízení (autobus převrácený na levém
boku se nacházel cca 25 m od silnice) a neprodleně zahájila záchranu osob uvnitř autobusu.
Dovnitř autobusu, kde byl slyšet nářek zraněných osob, se skupina dostala po odstranění
čelního skla. Po vstupu dovnitř autobusu bylo zjištěno, že pro vyproštění osob bude třeba
použít pneumatické vaky (jedna ze zraněných osob byla uvězněna částečně pod autobu-
sem).

V té době již byly na místě sanitní vozy. Po nadzvednutí části autobusu pomocí
pneumatických vaků byly zraněné osoby postupně za spolupráce s lékařem Zdravotní
záchranné služby z vnitřku autobusu vyneseny a předány k dalšímu ošetření.

V době, kdy druhá skupina PS Kaplice prováděla záchranu cestujících z vnitřku autobusu, přijelo na místo dopravní nehody první vozidlo z CPS Český Krumlov CAS 27 T815 v počtu 1+5. Po příjezdu na místo převzal velení zásahu velitel čety z CPS Český Krumlov. Neprodleně byla použita osvětlovací rampa na CAS 27. Po osvětlení místa nehody bylo zjištěno, že mezi silnicí a autobusem (pod srázem) se nachází celá utržená střecha autobusu, pod níž byly rovněž zraněné a usmrcené osoby. Jednotka PO započala s vyprošťováním osob v tomto prostoru. V té době se na místo dopravní nehody již dostavily další posilové jednotky HZS Český Krumlov, HZS České Budějovice, HZS PS Frymburk a JSDHO Přízeř s potřebnou technikou. Jelikož na místě zásahu byl již dostatek techniky i záchranářů, rozhodl velitel zásahu, že vyprošťování osob bude prováděno ze všech přístupových směrů. V této době byla uvedena do činnosti další osvětlovací technika JSDHO Přízeř, takže místo dopravní nehody bylo již dostatečně osvětleno. Zraněné osoby byly vynášeny na silnici, usmrcené osoby na určené místo. Tato činnost byla řízena lékaři zdravotní záchranné služby.

Neprodleně po ukončení záchran y osob byla provedena prvotní opatření k zamezení úniku nafty z havarovaného autobusu. Porušené palivové potrubí bylo provizorně utěsněno těsnícím tmelem. Současně s touto činností bylo započato se shromažďováním osobních věcí cestujících. Byly soustředěny na určeném místě, kde byly střeženy příslušníky Policie ČR. Po vyklizení osobních věcí z nákladového prostoru, byl autobus pomocí jeřábu AV 14 postaven na kola. Po celou tuto dobu byl prováděn průzkum uvnitř autobusu i v okolí, zda se zde nenachází další osoby. Soustředěné osobní věci cestujících byly naloženy na nákladní automobily a odvezeny na Policii ČR do Českého Krumlova.

Po ohledání zemřelých osob, které prováděli příslušníci Policie ČR a soudní lékař, příslušníci HZS pomáhali pracovníkům pohřebních služeb s transportem do vozů pohřební služby.

Po příjezdu řídícího důstojníka ÚO Český Krumlov, řídícího důstojníka HZS Jčk, ředitele OŘ PČR, ředitele HZS Jčk, ředitele ZZS České Budějovice byl utvořen řídící štáb, který koordinoval veškerou činnost všech složek v místě dopravní nehody. Do štábu se postupně zapojovaly další osoby (znalec v oboru soudního lékařství MUDr. František Vorel, CSc., okresní státní zástupkyně). V průběhu záchranných prací se na místo dopravní

nehody dostavil rovněž hejtman Jčk RNDr. Jan Zahradník, krajský státní zástupce JUDr. Petr Dušek, vedoucí oddělení krizového plánování krajského úřadu Ing. Jaroslav Jedlička a pracovník GŘ HZS ČR plk. Dr. Zdeněk Hanuška.

Po ukončení záchranných prací bylo rozhodnuto, že na místě dopravní nehody bude ponechána jednotka PO s osvětlovací technikou a hlídka Policie ČR. Likvidační práce budou zahájeny za denního světla.

Likvidační práce byly zahájeny 9.3.2003 v 7.13 hod. Tyto práce zahájila požární jednotka PS Kaplice. Na pokyn policie započal průzkum celého prostoru nehody. Po provedeném průzkumu se na místo dostavila jednotka CPS Český Krumlov s TA1Avia ve složení 1+3. Po vzájemné dohodě s policií byl prováděn sběr veškerých věcí do PVC pytlů. V těchto pytlích byly předměty roztrženy podle charakteru:

- ostatky a části lidských těl
- osobní cenné předměty pasažérů autobusu
- odpadový materiál

Ostatky a osobní předměty přebírala Policie ČR. Z důvodu řádného ohledání místa nehody bylo provedeno odstranění vyvráceného porostu a nahromaděné zeminy (ze strany policie byla jednotka upozorněna na chybějící dolní končetinu, která však nebyla nalezena). V průběhu prací se dostavil na místo řídící důstojník ÚO Český Krumlov, ředitel HZS Jčk, pracovník životní prostředí MěÚ Kaplice, soukromá odtahová služba Korostenski České Budějovice a pracovníci SÚS Český Krumlov.

Po vytažení střechy autobusu odtahovou službou Korostenski na vozovku, provedla jednotka její rozřezání na 3 části z důvodu bezpečnosti během transportu. Rozstřihání střechy provedla osádka RZA z PS Kaplice, která na místo dorazila v 10.21 hod. ve složení 1+1. V době této činnosti druhá skupina prováděla prohlídku vnitřního prostoru autobusu a doplnění vzduchu do brzdové soustavy havarovaného vozidla. Po příjezdu nákladního automobilu Avia z CPS Český Krumlov byly naloženy autosedačky, plastové části autobaterie z havarovaného autobusu a odpad v pytlích. V této době prováděli zaměstnanci Správy a údržby silnic (dále jen „SÚS“) Český Krumlov provizorní opravu poničených svodidel.

Při záchranných pracích a likvidaci následků dopravní nehody nedošlo k žádnému úmrtí ani zranění příslušníků zasahujících jednotek. Rovněž nedošlo k žádné poruše na technice PO.

Při zásahu nemohly být použity radiostanice pro nedostatečný signál v daném místě. Toto však v žádném případě neovlivnilo rychlost a kvalitu zásahu, neboť jednotky PO byly vybaveny dostatečným počtem mobilních krizových telefonů. Spojení z místa nehody bylo s OPIS zajištěno nepřetržitě pomocí této mobilní sítě.

Při zásahu lze kladně hodnotit spolupráci všech základních složek IZS. Veškerá činnost byla prováděna koordinovaně v úzké spolupráci bez zjištění nedostatků.

Zásahu se zúčastnilo celkem jednotek PO:

první část – záchranné práce 8.3.2003, 20:25 hod. až 9.3.2003, 00:39 hod.

- 26 příslušníků HZS JČK ÚO Český Krumlov s 10 vozidly
- 4 členové JSDHO Přízeř s 1 vozidlem
- 1 příslušník HZS JČK ÚO Český Krumlov s 1 vozidlem – řídící důstojník
- 9 příslušníků HZS JČK ÚO České Budějovice se 4 vozidly
- 3 příslušníci krajského ředitelství HZS Jihočeského kraje se 2 vozidly

druhá část – likvidační 9.3.2003, 07:13 hod. až 9.3.2003, 12:21 hod.

- 10 příslušníků HZS JČK ÚO Český Krumlov se 4 vozidly
- 1 příslušník HZS JČK ÚO Český Krumlov s 1 vozidlem – řídící důstojník
- 1 příslušník HZS JČK ÚO Český Krumlov s 1 vozidlem – dokumentátor
- 2 příslušníci HZS JČK ÚO České Budějovice s 1 vozidlem

Podrobný časový snímek zásahu IZS u vrchu Nažidla uvádí (Příloha č. 8)

Z osobního rozhovoru s ředitelem ZZS JČK vyplynulo, že písemný rozbor zásahu u vrchu Nažidla nebyl ZZS vyhotoven.

Distribuce zraněných při nehodě autobusu u Nažidel 2003 dle Fraňka (5) byla pro-

vedena záchrannou službou. Počet všech pacientů 38, z toho do nejbližší nemocnice bylo dopraveno 30 pacientů (78 %) a do krajské nemocnice s traumacentrem, která je druhá nejbližší a časově prakticky stejně dostupná, bylo dopraveno 8 pacientů (22 %).

K tomuto uvádí doporučení:

- výcvik policistů a hasičů i ve zdravotnické problematice zaměřit tak, aby byli schopni instruovat laiky k transportu zraněných do vzdálenějších nemocnic
- pokud možno zorganizovat laické záchranáře do skupin a každé přidělit odpovědného profesionála a určit sektor, v němž se bude pohybovat
- zřídit další třídící místa na hlavních přístupových trasách k nemocnicím event. před nimi, lehce zraněné ošetřovat mimo vnitřní prostory nemocnic tak, aby místa v ambulancích zůstala pro závažně zraněné pacienty
- záchranná služba by neměla vůbec směřovat pacienty do nejbližší nemocnice
- měla by existovat komunikační síť nemocnic a záchranné služby tak, aby bylo možné pružně sdílet informace o situaci na místě a o situaci v jednotlivých nemocnicích
- přestože krizové plánování často hovoří o řízení záchranných prací, množství aktivit probíhá zcela mimo jakékoliv řízení a koordinaci: s tímto faktem je potřeba počítat a zahrnout jej do plánů odpovědi na katastrofu, ne před ním zavírat oči: je nutno co nejčastěji provádět reálná cvičení a na jejich základě příslušné plány vylepšovat

Předpokládaný teoretický průběh likvidace následků hromadného neštěstí:

- jednotky na místě zřídí velicí stanoviště
- záchranáři provedou vyhledání a vyproštění raněných
- pacienti budou tříděni, stabilizováni, vhodně distribuováni do zdravotnických zařízení

Realita ovšem bývá odlišná:

- prvotní ošetření poskytují přeživší, náhodní svědci, sousedé, spolupracovníci, příbuzní apod.
- velká část těchto aktivit probíhá zcela mimo koordinaci řídicích orgánů
- zasahující jednotky se potýkají s omezenou průjezdností komunikací a s velkým

množstvím lidí prchajících z místa katastrofy a přijíždějí na místo až tehdy, kdy už velká část - a často většina - zraněných je již na cestě do nemocnice jinými prostředky

- všeobecně platí, že štáb bývá v časné fázi zřízen jen velmi zřídka
- digitální radiové systémy a zejména sítě mobilních telefonů pod extrémní zátěží kolabují
- na místě je poskytována pouze minimální první pomoc
- většina pacientů májí třídící místa, neboť o nich jednak neví, a jednak vůbec netuší, že by měli být předmětem jakéhosi „třídění“
- většina pacientů není transportována sanitními vozy
- do nejbližší nemocnice se dostane nejvíc pacientů, a to zpravidla nejdříve lehce zraněných, nezaklíněných
- tato nemocnice není informována a není na tento přísun připravena
- tyto nemocní paralyzují nejbližší nemocnici ještě před příjezdem těžce zraněných dopravovaných záchrannou službou
- nemocnice získávají většinu informací z médií
- při nedostatku informací a řízení je do nejbližších nemocnic směřována i řada pacientů vozy záchranné služby

Při hromadném neštěstí u vrchu Nažidla zemřelo 19 osob a 30 bylo zraněno, podrobněji viz Příloha č. 10.

Z pohledu autora bylo v zásahu IZS několik nedostatků. Z hlediska ZZS šlo o postup, který nebyl v souladu s traumatologickým plánem. Posádka prvního sanitního vozu ZZS, která dorazila na místo, naložila první zraněné a odvezla je do nejbližší nemocnice v Českém Krumlově. Zde je nutné uvést, že postup měl být odlišný. Posádka ZZS se sanitním vozem měla zůstat na místě a nejprve ve spolupráci s HZS zjistit rozsah nehody a vzhledem k tomu, že prvotní na místě byla záchrana života, měl lékař ZZS převzít velení na místě, nejméně do příjezdu dalších jednotek. Mělo být započato vyhledání, vyprošťování třídění zraněných za současného poskytování první pomoci. Mělo dojít

k zpětnovazební informaci na operační středisko ZZS k aktivaci traumatologického plánu. Poté měl být operačním střediskem řízen rozvoz pacientů do jednotlivých nemocnic, kdy postižení s nejtěžším zraněním měli být převezeni do traumacentra Nemocnice v Českých Budějovicích, která je pro přísun většího množství takto zraněných pacientů připravena. Došlo k odvozu postižených do nemocnice v Českém Krumlově, která kapacitně nebyla připravena na takový počet zraněných. Až po příjezdu ředitele ZZS JČK bylo ve spolupráci s ředitelem Nemocnice České Budějovice rozhodnuto o výjezdu traumatologických týmů z Nemocnice v Českých Budějovicích do Českého Krumlova, aby mohl být zvládnut hlavní nápor zraněných. Jednotkami HZS byli zemřelí na místě hromadného neštěstí přesunováni na jedno místo, přičemž k tomuto nebyl důvod. Těla zemřelých měla být po označení lékařem ponechána na místě. Stejně tak byla vyskládána zavazadla na jednu hromadu a dokonce nakládána na nákladní vozidlo, a to vše před příjezdem vyšetřovatele Policie ČR. Obě tyto skutečnosti mohly za jiných okolností ztížit vyšetřování, např. identifikaci zemřelých, objasnění teroristického útoku apod. Je důležité, aby těla byla ponechána v původním rozložení. Z tohoto je možné zjistit vzájemné vazby mezi oběťmi, jejich vazbu k zavazadlům, osobním věcem a dokladům, rozmístění osob v autobusu, místa případné exploze apod. V případě nehody u vrchu Nažidla v závěru nedošlo k problémům s identifikací, neboť byl znám seznam cestujících a k dispozici byly osoby blízké obětem, které mohly provést identifikaci. Ta byla prováděna podle oblečení, osobních věcí a šperků, které měli zemřelí u sebe. Byly pořízeny digitální fotografie těchto předmětů, které byly předloženy pozůstalým. Problémy s identifikací však mohly být značné, kdyby nebyl k dispozici seznam cestujících, zejména cizinců.

Je však nutné uvést, že shodou okolností naštěstí nedošlo k žádnému zbytečnému úmrtí přes výše uvedené nedostatky. Zásah byl prováděn za tmy, což znesnadnilo prvotní určení rozsahu nehody. S tímto je však nutno vždy počítat a i pro tyto případy provádět cvičení v těchto podmínkách. Rovněž charakter místa ztěžoval zásah. Vzhledem k shora popsaným problémům nemůže autor souhlasit se závěry HZS ÚO Český Krumlov, ze kterého vyplývá (cituji): „Při zásahu lze kladně hodnotit spolupráci všech základních složek IZS. Veškerá činnost byla prováděna koordinovaně v úzké spolupráci bez zjištění nedostatků.“

Z výše uvedeného autor usuzuje, že je nutné v případě nastalých hromadných neštěstí tyto řádně vyhodnotit, a to za účasti všech složek (nejen základních). O tomto provést písemný zápis a vyhodnotit, k jakým chybám došlo, a tyto údaje využít k proškolení jednotlivých příslušníků IZS, aby se mohli poučit z chyb ostatních. Z tohoto rovněž vycházet při přípravě cvičení. Jak vyplývá z výsledků dotazníkového šetření, zásahů při hromadném neštěstí popřípadě při nácviku modelové situace při hromadném neštěstí se zúčastnilo malé procento dotázaných. Je tedy logické, že tito postupují tak, jakoby šlo o běžný zákrok při kterém je těžce zraněno či zemřelo málo osob. V Jihočeském kraji došlo od roku 2000 ke dvěma hromadným neštěstím. Šlo o rozsáhlé hromadné neštěstí u vrchu Nažidla v roce 2003 a hromadné neštěstí omezené v k. ú. obce Planá nad Lužnicí v roce 2005, kde zemřely dvě osoby a dalších pět bylo těžce zraněno po nárazu kamionu do stojící kolony osobních vozidel. Samozřejmě je dobře, že hromadných neštěstí bylo tak „málo“ a všichni si přejeme, aby jich nebylo více. Ovšem i z těchto neštěstí je zřejmé, že k takové situaci může dojít a IZS by měl být připraven ji co nejlépe řešit. Pokud by hromadných neštěstí byly stovky v roce, byl by jistě IZS dostatečně prověřen praxí. Vzhledem k tomu, že tomu tak není (a je jediné dobře, že tomu tak není) je potřeba provádět častá cvičení za účelem secvícení jednotlivých složek. Je nutné tato cvičení provádět na různých místech kraje, a to podle vyhodnocení nejrizikovějších oblastí, ale i ve špatně přístupných oblastech Šumavy. Důležité je, aby takovým cvičením prošli všichni příslušníci jednotlivých složek IZS, aby měli alespoň představu, co zákrok při hromadném neštěstí obnáší. Minimálně by bylo vhodné natočit instruktážní film s průběhem zásahu a ten pak rozšířit k jednotlivým příslušníkům. Je nutné si uvědomit, že hromadné neštěstí není nehoda, se kterou se IZS každodenně setkává. Zatímco hromadná neštěstí byla od roku 2003 do roku 2006 dvě, jenom při dopravních nehodách zasahoval IZS v tomto období v 5501 případech Sviták (12).

5.3. Rozbor „Cvičení Autobus 2005“ ve Veselí nad Lužnicí

Cvičení proběhlo dne 26. listopadu 2005 jak uvádí Sviták (11). Tématem cvičení byla likvidace následků dopravní nehody zájezdového autobusu s 30 cestujícími po srážce s osobním automobilem s řidičem, hasební práce, záchrana, vyproštění a ošetření osob

včetně (simulovaného) transportu zraněných do nemocnice, jímání ropných produktů po dopravní nehodě.

Cíl cvičení: Ověřit součinnost složek IZS při společném zásahu v souvislosti s dopravní nehodou zájezdového autobusu a osobního automobilu.

Na úrovni operačního řízení procvičit a ověřit:

- činnost krajského operačního a informačního střediska IZS, včetně činnosti linky tísňového volání 112,
- činnost operačních středisek a dispečinků zapojených složek IZS a zainteresovaných orgánů a institucí,
- funkčnost interních předpisů složek a části traumatologického plánu pro případ hromadného neštěstí,
- komunikaci složek IZS a dalších orgánů, které se aktivně podílejí na řešení tohoto typu mimořádné události zajišťováním záchranných a likvidačních prací,
- funkčnost zpracovaných poplachových plánů IZS na úrovni kraje,

Na úrovni taktického řízení procvičit:

- činnost velitele zásahu při taktickém řízení zásahu a jeho součinnost s vedením zasahujících složek IZS a s ostatními subjekty podílejícími se na řešení mimořádné události,
- činnost velitele zásahu při organizaci členění místa zásahu při mimořádné události,
- činnost štábu velitele zásahu,
- činnost skupin pro sdělování informací médiím a informování veřejnosti.

Termín cvičení: 26. listopadu 2005, mezi 10.-14. hodinou. Místo mimořádné události silnice E55 na obchvatu města Veselí nad Lužnicí, zatáčka u firmy Propesko, 87. až 88. km silnice E55

Na silničním obchvatu města Veselí nad Lužnicí silnice E55 ve směru z Českých Budějovic do Prahy došlo k dopravní nehodě zájezdového autobusu obsazeného počtem 30 cestujících.

Příčinou nehody bylo nedání přednosti v jízdě. Řidič osobního vozidla (ve vozidle byl jen řidič) vyjíždějící na silnici E 55 z vedlejší silnice nedal přednost projíždějícímu autobusu. Došlo ke srážce osobního automobilu a autobusu. Po nárazu sjel autobus do příkopu, kde se převrhl na pravý bok ve směru jízdy. Osobní automobil, který po nehodě začal hořet, zůstal mimo silnici v prostoru křižovatky.

Na linky tísňového volání 155 (ZZS) a 158 (Policie ČR) je mobilními telefony cestujících autobusu oznámena dopravní nehoda autobusu, volající jsou v šoku, podávají informace bez bližších, zejména místopisných, údajů. Další volající, kterým je náhodně projíždějící řidič, oznámí nehodu ve stejném čase na linku 112. Druhým volajícím je německy mluvící cizinec.

Krajské operační a informační středisko (dále jen „KOPIS“) HZS Jihočeského kraje provede vyrozumění základních složek IZS, dále nasazení sil a prostředků dle poplachového plánu IZS. O mimořádné události je informován řídící důstojník HZS Jihočeského kraje a ředitel HZS Jihočeského kraje.

V troskách autobusu se nachází 15 těžce a středně zraněných a mrtvých cestujících, 15 těžce a středně zraněných a mrtvých cestujících je vně autobusu. Řidič osobního automobilu utrpí popáleniny a nachází se mimo vozidlo. Podle svědků dva z cestujících pod tlakem událostí utekli s možným zraněním z místa nehody.

Zúčastněné složky IZS, ostatní subjekty:

- Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje
- KOPIS HZS Jihočeského kraje
- OPIS HZS JčK ÚO Tábor
- ÚO Tábor - PS Tábor, PS Soběslav
- ÚO České Budějovice – PS České Budějovice
- další jednotky PO dle požárního poplachového plánu kraje pro III. stupeň poplachu
- Policie ČR
- ZZS Jihočeského kraje
- Comett Tábor s.r.o.
- Jihočeská univerzita, zdravotně sociální fakulta (zajištění figurantů)
- Vyšší zdravotnická škola Bílá vložka s.r.o. (zajištění figurantů)

Materiální a finanční zabezpečení:

- Technické a týlové zabezpečení prostoru cvičení zajistí HZS Jčk
- Vrak autobusu zajistí ZZS Jčk, včetně přesunu na místo a zpět
- Vrak osobního automobilu zajistí HZS Jčk, včetně přesunu na místo a zpět
- Figuranty pro cvičení zajistí ZZS Jčk, HZS Jčk zajistí přesun figurantů tam i zpět
- HZS Jčk zajistí občerstvení a ochranné pomůcky pro figuranty
- Ostatní provozní náklady jsou k tíži každé ze zúčastněných složek

Způsob provedení cvičení:

Praktické nasazením sil a prostředků s řešením události na všech úrovních řízení.

V průběhu cvičení všechny zprávy (ústní i písemné) a vedenou komunikaci označovat: „Cvičení Autobus 2005“, dále následuje text zprávy.

Meteorologická situace dle ročního období.

Plán mediální propagace:

Tisková mluvčí HZS Jihočeského kraje - regionální rozhlas, televize a tisk, fotodokumentace

Tisková mluvčí Policie ČR - regionální rozhlas, televize a tisk, fotodokumentace

Spojení u zásahu:

HZS Jčk – v taktickém řízení analogové radiostanice v pásmu 160 MHz, v operačním řízení radiostanice v síti PEGAS

ZZS Jčk – analogové radiostanice v pásmu 160 MHz

Policie ČR – radiostanice v síti PEGAS

Ostatní složky - mobilní telefony, pevné linky

Spojení operačních středisek jednotlivých složek – pevné linky, radiová síť PEGAS

Předpokládané činnosti jednotlivých složek IZS a ostatních subjektů:

HZS a jednotky PO

- příjem zprávy o mimořádné události, vyhlášení příslušného stupně poplachu IZS
- zabezpečení součinnosti s PČR, ZZS a ostatních subjektů
- hasební práce
- záchrana, vyprošťování a předlékařská pomoc zraněným
- řízení zásahu s vytvořením štábu velitele zásahu (dále jen „VZ“) a stálého velitelského stanoviště
- spolupráce s PČR a ZZS při evidenci zraněných a postižených osob před transportem
- materiální zabezpečení týlu
- psychologická podpora
- informace médiím a veřejnosti (zřídit pracoviště pro podávání informací)
- účast na pátrání
- jímání ropných látek
- povolání záloh pro zajištění mimořádné události a běžného provozu

Policie ČR

- uzavření prostoru místa mimořádné události a řízení dopravy
- zjišťování totožnosti a evidence postižených osob
- zadokumentování místa mimořádné události
- provádění prvotních a neodkladných úkonů trestního řízení a ochrany majetku
- šetření nehody
- hlídky poskytují nezbytné informace pro obyvatelstvo o mimořádné události
- zabezpečení provedení pátrací akce k nalezení pohřešované osoby
- informování příbuzných postižených a obětí

Zdravotnická záchranná služba Jihočeského kraje

- vybudování shromaždiště zraněných,
- třídění, ošetření a směřování postižených do zdravotnických zařízení (koordinace zdravotnických prací),

- transport raněných pomocí pozemní i letecké cesty,
- plnění úkolů v souladu s traumatologickým plánem,
- konstatování smrti osob a vyplnění listu o prohlídce mrtvého.

Jihočeská univerzita, zdravotně sociální fakulta

- zajištění figurantů.

Vyšší zdravotnická škola Bílá vložka s.r.o.

- zajištění figurantů.

Comett s.r.o. Tábor

- vytažení a transport havarovaných vozidel.

Řídící cvičení:

Má právo v případě nutnosti (vznik jiné mimořádné události) omezit, případně ukončit činnost některé dotčené složky po projednání s jejím vedoucím nebo ukončit celé cvičení.

Rozhodčí cvičení:

- tři rozhodčí HZS Jihočeského kraje: náměstek ředitele, ředitel odboru - na místě zásahu, velitel stanice – KOPIS,
- tři rozhodčí PČR: náměstek ředitele – na místě zásahu, jeden rozhodčí na operačním středisku Policie ČR Tábor, jeden rozhodčí na operačním středisku Policie ČR České Budějovice,
- tři rozhodčí ZZS Jihočeského kraje – dva na místě zásahu, jeden operační středisko ZZS Jihočeského kraje v Českých Budějovicích.

Hodnocení „Cvičení Autobus 2005“:

Vyhodnocení se konalo 19. 12. 2005 v Táboře za účasti zástupců HZS Jčk, Policie ČR a ZZS Jčk.

Účastníci zaměstnání projednali závěry a poznatky jednotlivých základních složek IZS z taktického cvičení IZS „Autobus 2005“, které se konalo dne 24. 11. 2005 ve Veselí nad Lužnicí. Dalším tématem bylo rozpracování závěrů do konkrétních úkolů a postupů pro jednotlivé složky tak, aby byla zvýšena úroveň spolupráce, koordinace a efektivita složek integrovaného záchranného systému při likvidaci následků událostí podobného druhu.

Cvičení „Autobus 2005“ prokázalo připravenost složek IZS na likvidaci následků podobných rozsáhlých dopravních nehod. Při cvičení nebylo shledáno žádných podstatných nedostatků při řízení zásahu na úrovni taktické i operační, událost byla likvidována v předpokládaném čase. Reakce složek IZS byla adekvátní vyhlášenému III. stupni poplachu co do sil a prostředků zasahujících složek i jejich technického vybavení.

V průběhu zásahu se však projevíly některé drobné problémy, které je nutno odstranit tak, aby zásah složek IZS byl maximálně efektivní.

Hlavními oblastmi pro řešení vzniklých problémů byly stanoveny: označení vedoucích jednotlivých složek, radiové spojení, velení u zásahu a uzavření místa zásahu (poskytování informací).

Každý vedoucí složky musí být viditelně označen reflexní vestou. HZS a ZZS jsou vestami vybaveny. Ve vybavení Policie ČR vesty chybí. HZS Jčk cestou krajského ředitele zajistí projednání s ředitelem Policie ČR Správy Jčk.

Při cvičení byl radioprovoz veden převážně na radiové síti PEGAS MATRA, otevřený kanál IZS 112. V některých okamžicích byl provoz zahlcen množstvím zpráv taktického charakteru a nebylo možno kontaktovat operační střediska se zprávami operačního charakteru. Bylo dohodnuto vytvoření společné pracovní skupiny, která zpracuje metodiku spojení složek IZS u zásahu s využitím i jiných kanálů.

V průběhu cvičení byl proveden detailní výklad §19, odst.1, zákona č. 239/2000 Sb. Dále cvičení ukázalo nutnost vytvoření pevného místa velení, odkud bude prováděno řízení činnosti zasahujících jednotek.

Jak u konkrétních zásahů, tak u cvičení je nutno důsledně dbát na uzavření místa zásahu pro osoby, které se přímo neúčastní záchranných a likvidačních prací, a to s důrazem na zástupce médií. Tyto činnosti zajistí Policie ČR společně s velitelem úseku

poskytování informací. Novináři, návštěvy (cvičení) apod. budou vymístěni z prostoru zásahu na místo, kde jim budou podávány nutné a možné informace (zde dbát na legislativu, která omezuje poskytování některých informací, např. o zdravotním stavu).

Při cvičení „Autobus 2005“ nebylo cvičeno, ale v reálné situaci se předpokládá, rozhodnutí velitele zásahu o zřízení informační linky pro příbuzné obětí apod. Na této lince by mohli pracovat i školení zaměstnanci Policie ČR.

Na cvičení byl tlumočen názor soudního lékařství, že zemřelé by bylo vhodné ponechat na místě, pokud tomu nebrání závažné okolnosti. V tom případě je nutno zřídit shromaždiště zemřelých. Není přípustná další manipulace s těly po jejich shromáždění.

Dopravní značení pro Polici ČR zabezpečuje soukromá společnost na komerční bázi. Bylo projednáno, že vlastní uzavření místa zásahu v průběhu záchranných a likvidačních prací je dostačující příslušníky Policie ČR a páskou, případně s využitím kuželů apod. Po ukončení záchranných a likvidačních prací pracují na místě již pouze příslušníci Policie ČR, kteří došetřují nehodu. Případné zajištění místa dopravním značením řeší Policie ČR po své linii.

Pokud to situace umožňuje, je nutno dbát na zachování stop pro šetření Policie ČR, tj. velitel zásahu pokud možno zajistí průjezd zásahových vozidel apod. mimo stopy, které šetří Policie ČR. Pro šetření události je vhodné zajistit na místě přítomnost oznamovatele události pro jeho vyslechnutí příslušníky Policie ČR.

Účastníci vyhodnocení se shodli na prospěšné činnosti pracovníků psychologické služby na místě zásahu směrem k obětem události. Psycholog by měl působit na místě shromaždiště lehce raněných a nezraněných osob a osoby, které vykazují známky potřeby psychologického ošetření by, měly zasahující příslušníci odvést (pokud nejsou určeni ke zdravotnímu ošetření).

Psychologickou službu může zajistit HZS Jčk, akceschopnost kvalifikovaných pracovníků Policie ČR je v řádech hodin.

Na obvodních odděleních Policie ČR jsou nízké početní stavy příslušníků. Tato skutečnost může mít dopad na dojezdové časy hlídek na místo události a jejich úkoly, např. uzavření místa, řízení dopravy aj.

Všechny základní složky IZS se shodly na vytvoření pracovní skupiny, která na zá-

kladě poznatků ze cvičení zpracuje metodiku postupu základních složek IZS při likvidaci dopravních nehod obdobného charakteru. Metodika bude obsahovat všechny projednávané body na taktické, operační i strategické úrovni řízení zásahu.

6. Závěr

V práci autor vydefinoval základní pojmy v souvislosti s IZS a hromadnými neštěstími, zmapoval stanoviště hlavních složek IZS v Jihočeském kraji a jejich připravenost na hromadná neštěstí, dotazníkovým šetřením a osobními rozhovory zmapoval, na jaké úrovni je součinnost mezi jednotlivými složkami IZS, a navrhl opatření ke zlepšení součinnosti IZS. Ke zlepšení součinnosti IZS lze shrnout, že důležitým prvkem je bezesporu secvičení všech jednotek IZS při modelových hromadných neštěstích, přičemž je třeba vycházet z již proběhlých hromadných neštěstí. Je potřeba reálné neštěstí detailně vyhodnotit z pohledu všech složek a následně se poučit z chyb a zejména před nedostatky nezavírat oči, ale připustit je, aby mohlo dojít v budoucnu k napravení. Autor navrhuje, aby byl vytvořen instruktážní film, který by obsahoval správné řešení hromadného neštěstí, např. havárie autobusu nebo srážky vlaků. Tento film by však měl obsahovat i nejčastější chyby, kterých je třeba se vyvarovat. Je totiž důležité, aby jednotlivým složkám byly poskytnuty informace o tom, co potřebují jiné složky ke správnému zásahu. Přenést do řad HZS či ZZS informace, že mají ponechat zemřelé a jejich věci na místě kde byly nalezeny. Musí vědět, že tím přispějí k řádnému objasnění věci a ke zjištění totožnosti obětí. Z dotazníkového šetření vyplývá, že příslušníci jednotlivých složek nemají zkušenosti se zásahy při hromadných neštěstích a jejich velká část se ani nezúčastnila žádného cvičení v této problematice, z čehož logicky plyne, že ani nemůže mít představu, jak takový zásah probíhá. Je sice pravdou, že existují zpracované metodiky, které zpřesňují postup na místech hromadných neštěstí, ale autor se domnívá, že pouze vytržená teorie bez praktického cvičení je značně limitující.

První hypotéza - součinnost mezi jednotlivými složkami IZS není dostatečná - byla provedeným šetřením potvrzena. V dotazníkovém šetření uvedlo 43 % všech dotázaných, že si myslí, že všechny složky IZS nejsou dostatečně secvičeny pro zásahy při hromadných neštěstích. Je však nutné podotknout, že je obrovský rozdíl mezi zásahem při hromadném neštěstí a zásahem u nehody, kde dochází k poškození zdraví nejvíce 5 osob, neboť s „běžnými“ nehodami má IZS velké praktické zkušenosti. Při hromadných neštěstích je nutná rozsáhlejší koordinace všech složek a jsou kladeny větší nároky na množství techniky, počet nasazených jednotek a spojení. Dalším důvodem proč není součinnost dosta-

tečná, je radiové spojení mezi jednotlivými složkami IZS Jčk. V současné době funguje pro radiové spojení digitální systém PEGAS s menšími obtížemi mezi HZS a Policií ČR, avšak není propojení na ZZS, která využívá analogový systém, čímž není zabezpečeno přímé komunikační spojení mezi těmito složkami a je nahrazováno mobilními telefony sítě GSM. Z tohoto hlediska ZZS uvažuje o přechodu na systém PEGAS, a to do konce roku 2007 na úrovni operačních středisek územních odborů a dále o dovybavení jednotlivých zásahových vozidel.

Druhá hypotéza - chybí kvalitní a nejnovější vybavení pro zásahy IZS a z tohoto důvodu dochází k většímu počtu úmrtí postižených osob - se nepotvrdila. Pouze čtyři respondenti dotazníkového šetření uvedli, že mají nedostatečné materiální zabezpečení a má to vliv na počet zemřelých. Tito uvedli, že se nedostávají gumové rukavice a roušky. Zde se autor domnívá, že nejde o takové vybavení, při jehož nedostatku by mohlo docházet k většímu počtu úmrtí. Tuto hypotézu lze zamítnout.

Třetí hypotéza - při zásazích integrovaného záchranného systému není určeno jednoznačné velení - byla rovněž vyvrácena, neboť z dotazníkového šetření vyplynulo, že 74 % všech dotázaných uvedlo, že při zásahu, kterého se zúčastnili, bylo zřejmé, kdo je velitelem zásahu. Navíc skutečnost, kdo je velitelem zákroku, je pevně zakotvena v zákoně č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému.

Čtvrtá hypotéza – vlastní pracovníci a vedoucí složek nejsou dostatečně kvalifikováni – byla vyvrácena. Z osobních rozhovorů s ředitelem ZZS Jčk a náměstkem ředitele HZS Jčk vyplynulo, že jednotliví pracovníci mají dostatečné vzdělání a všechny potřebné kvalifikace, jinak by nemohli vykonávat práci na své funkci. Pokud by toto nesplňovali, museli by být přeřazeni na nižší funkci, pro kterou by předpoklady splňovali nebo propuštění z pracovního poměru.

Pátá hypotéza - cíleným cvičením a průběžným vzděláváním všech pracovníků IZS je možné zmenšit následky hromadných neštěstí – byla potvrzena. Je zřejmé, že se člověk snaží všemožně předcházet hromadným neštěstím, ale je potřeba uvést, že i ta nejlepší prevence nemůže nikdy vzniku hromadného neštěstí zabránit. Následky hromadného neštěstí je však možno minimalizovat tím, že se důsledně vyhodnotí dosud vzniklá hromadná neštěstí a katastrofy a vytvoří se takové plány a metodiky, které budou následky minima-

lizovat. Důležité ovšem je tyto postupy prověřovat cvičeními a zejména při těchto cvičeních s nimi seznámit co nejvíce (nejlépe všechny) příslušníky IZS.

Závěrem je nutné uvést, že za dobu 14 let, od počátku budování IZS, urazily všechny tři hlavní složky dlouhý, náročný, ale kvalitativně významný kus cesty, a to i ve vzájemné spolupráci. Silná stránka HZS je především v úrovni strategické, zejména právní prostředí a navazující financování je nesrovnatelné s dalšími dvěma partnery. Záchranná služba je naopak velice dobře vybavena zdravotnickými technologiemi včetně sanitních vozidel. Policie je někde uprostřed, má svůj zákon, některé její složky jsou kvalitně vybaveny odborně i logisticky, jiné jsou na tom hůře. Tím jsou dány i některé oblasti, ve kterých mají tyto základní složky problémy při vzájemné součinnosti. Jasně vyplynulo, že v rámci svých kompetencí je každá složka již na značně vysoké kvalitativní úrovni. Nezbytné je také neustálé zlepšování komunikace mezi operačními středisky, další proces vyjasňování kompetencí mezi tísňovým voláním na lince 112 a národními tísňovými linkami, zrychlení toku informací mezi krajskými operačními středisky IZS a zdravotnickými operačními středisky. V této souvislosti je možno připomenout okřídlené rčení „bez spojení není vedení“. Improvizace či tzv. lidová tvořivost tu nejsou na místě.

7. Seznam použité literatury

MONOGRAFIE

- 1) LINHART, P. Některé otázky ochrany obyvatelstva. 1. vyd. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: Zdravotně sociální fakulta, 2006. 86 s. ISBN 80-7040-854-5.
- 2) ŠENOVSKÝ, M., ADAMEC, V., HANUŠKA, Z. Integrovaný záchranný systém. 1. vyd. Ostrava : Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005. 157 s. ISBN 80-86634-65-5.
- 3) ŠTĚTINA, J. a spolupracovníci. Medicína katastrof a hromadných neštěstí. 1. vyd. Grada Publishing, spol. s.r.o., 2000. 436 s. ISBN 80-7169-688-9.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- 4) Český červený kříž [online]. 1999-2007 [cit. 2007-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.cck-cr.cz>>.
- 5) FRANĚK, O. Záchranná služba: Likvidace zdravotnických následků hromadných neštěstí a katastrof - teorie vs. realita života [online]. 2002-2007, 5.6.2004 [cit. 2007-04-16]. Dostupný z WWW: <http://www.zachrannaslužba.cz/odborna/0406_teorie_a_realita_hn.htm>.
- 6) FRANĚK, O. Záchranná služba: Matra - Pegas aneb nekonečný příběh [online]. 2002-2007, 26. 11. 2006 [cit. 2007-04-15]. Dostupný z WWW: <http://www.zachrannaslužba.cz/odborna/0401_pegas.htm>.
- 7) Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje: Kontakty [online]. 2007 [cit. 2007-04-13]. Dostupný z WWW: <http://www.hzscb.cz/index.php?id_h=2&id_m=0>.

8) Ministerstvo vnitra České republiky: Policie České republiky [online]. 2007 [cit. 2007-04-13]. Dostupný z WWW:

<http://www.mvcr.cz/rs_atlantic/project/article.php?id=37359>.

9) ŠOBÍŠEK, L. Ministerstvo vnitra České republiky: Zpráva z tiskové konference k radiokomunikačnímu systému PEGAS [online]. 2002 [cit. 2007-04-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/aktualit/sdeleni/2002/peghist.html>>.

10) Zdravotnická záchranná služba Jihočeského kraje: Výroční zpráva za rok 2005 [online]. 2006, 15. 5. 2006 [cit. 2007-04-13]. Dostupný z WWW:

<<http://www.zzsck.cz/dokumenty/vzzzsck2005.pdf>>

11) Zdravotnická záchranná služba Jihočeského kraje: Výroční zpráva za rok 2005 [online]. 2006, 15. 5. 2006 [cit. 2007-04-13]. Dostupný z WWW:

<<http://www.zzsck.cz/dokumenty/vzzzsck2005.pdf>>

OSTATNÍ ZDROJE

12) Plán provedení taktického cvičení složek IZS: Autobus 2005. 2005 [cit. 2007-04-25], s. 1-5.

13) SVITÁK, M. Činnost IZS při likvidaci mimořádných událostí a krizových situací. Prezentace. 2007, s. 54-55.

14) VEJVARA, P. Zpráva o zásahu. *Hasičský záchranný sbor*. Český Krumlov 13. 3. 2003, s. 6.

15) Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2000 Sb., o některých porobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb.

16) Zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovanom záchrannom systéme (IZS), Bratislava 2002.

17) Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

18) Sperger, E., Uttl, M., Vorel, F.: Nehoda patrového autobusu Neoplan. Konference analytiků dopravních nehod 2004 s mezinárodní účastí na téma Technické parametry a řešení nehod autobusů, Brno, 5. 6. 2004.

8. Klíčová slova

Hromadná neštěstí

Integrovaný záchranný systém

Jihočeský kraj

Součinnost

9. Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1 – Složky integrovaného záchranného systému

Příloha č. 2 – Rozložení chemických laboratoří a záchranný praporů

Příloha č. 3 – Plošné pokrytí JPO v závislosti na stupni nebezpečí území obce a operační hodnota JPO dle kategorií

Příloha č. 4 – Územní působnost záchranných praporů v České republice

Příloha č. 5 – Mapa rozložení stanovišť hlavních složek IZS v Jihočeském kraji

Příloha č. 6 – Dotazník

Příloha č. 7 – Fotografie používaných ručních terminálů

Příloha č. 8 – Časový popis zásahu u hromadného neštěstí u vrchu Nažidla

Příloha č. 9 – Fotografie ze zásahu IZS při hromadném neštěstí u vrchu Nažidla

Příloha č. 10 – Přehled mrtvých a zraněných při hromadném neštěstí u vrchu Nažidla

Příloha č. 11 – Označení velitele zásahu

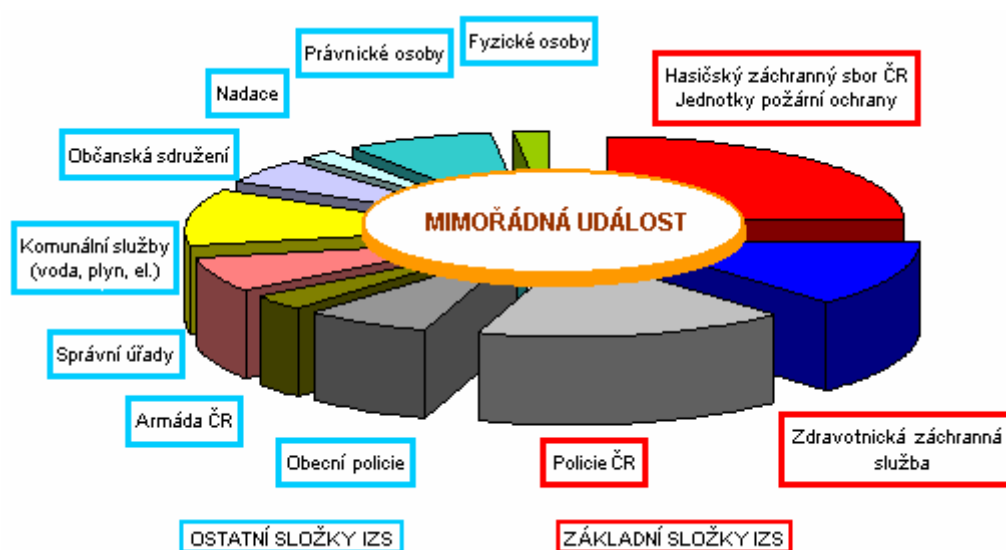
Příloha č. 1 – Složky integrovaného záchranného systému

Základní složky IZS

Zdroj: <http://zlin.cz>

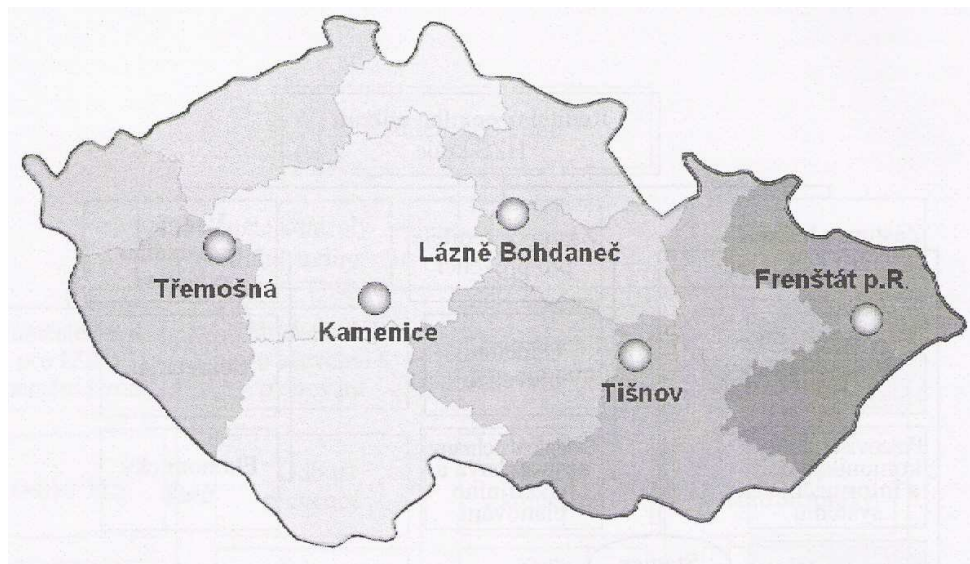
Složky IZS

Zdroj: http://www.mvcr.cz/hasici/faq/izs_hasici.html

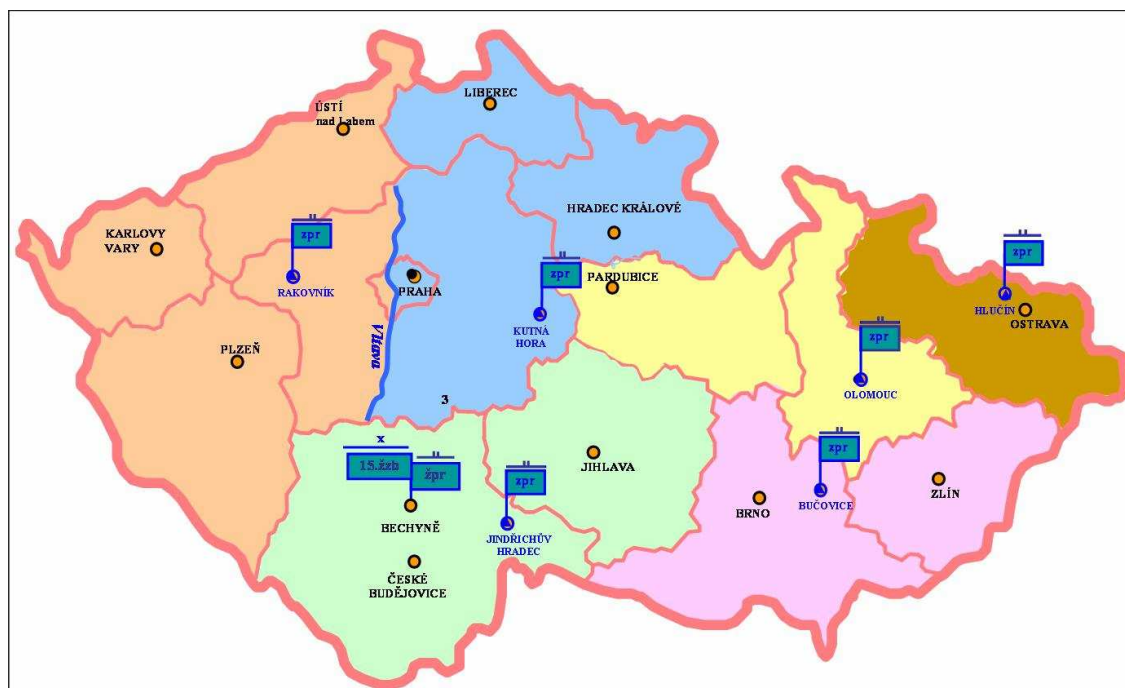
Příloha č. 2 – Rozložení chemických laboratoří a záchranný praporů

Dislokace chemických laboratoří na území České republiky

Zdroj: Linhart (1)

Dislokace záchranných praporů na území České republiky

Zdroj: <http://www.15zzb.cz>

Příloha č. 3 - Plošné pokrytí JPO v závislosti na stupni nebezpečí území obce a operační hodnota JPO dle kategorií

Tabulka č. 1 – Základní tabulka plošného pokrytí území ČR jednotkami PO

Stupeň nebezpečí území obce		Počet jednotek PO a doba jejich dojezdu na místo zásahu
I	A	2 JPO do 7 min a další 1 JPO do 10 min
	B	1 JPO do 7 min a další 2 JPO do 10 min
II	A	2 JPO do 10 min a další 1 JPO do 15 min
	B	1 JPO do 10 min a další 2 JPO do 15 min
III	A	2 JPO do 15 min a další 1 JPO do 20 min
	B	1 JPO do 15 min a další 2 JPO do 20 min
IV	A	1 JPO do 20 min a další 1 JPO do 25 min

Legenda:

1 JPO – jedna jednotka požární ochrany

2 JPO – dvě jednotky požární ochrany

Tabulka č. 2 – Operační hodnota jednotek PO dle kategorií

Kategorie jednotky PO	JPO I	JPO II	JPO III	JPO IV	JPO V	JPO VI
Doba výjezdu [min]	2	5	10	2	10	10
Územní působnost [min]	20	10	10	není	není	není
Druh jednotky PO	HZS kraje	SDH obce	SDH obce	HZS podniku	SDH obce	SDH podniku

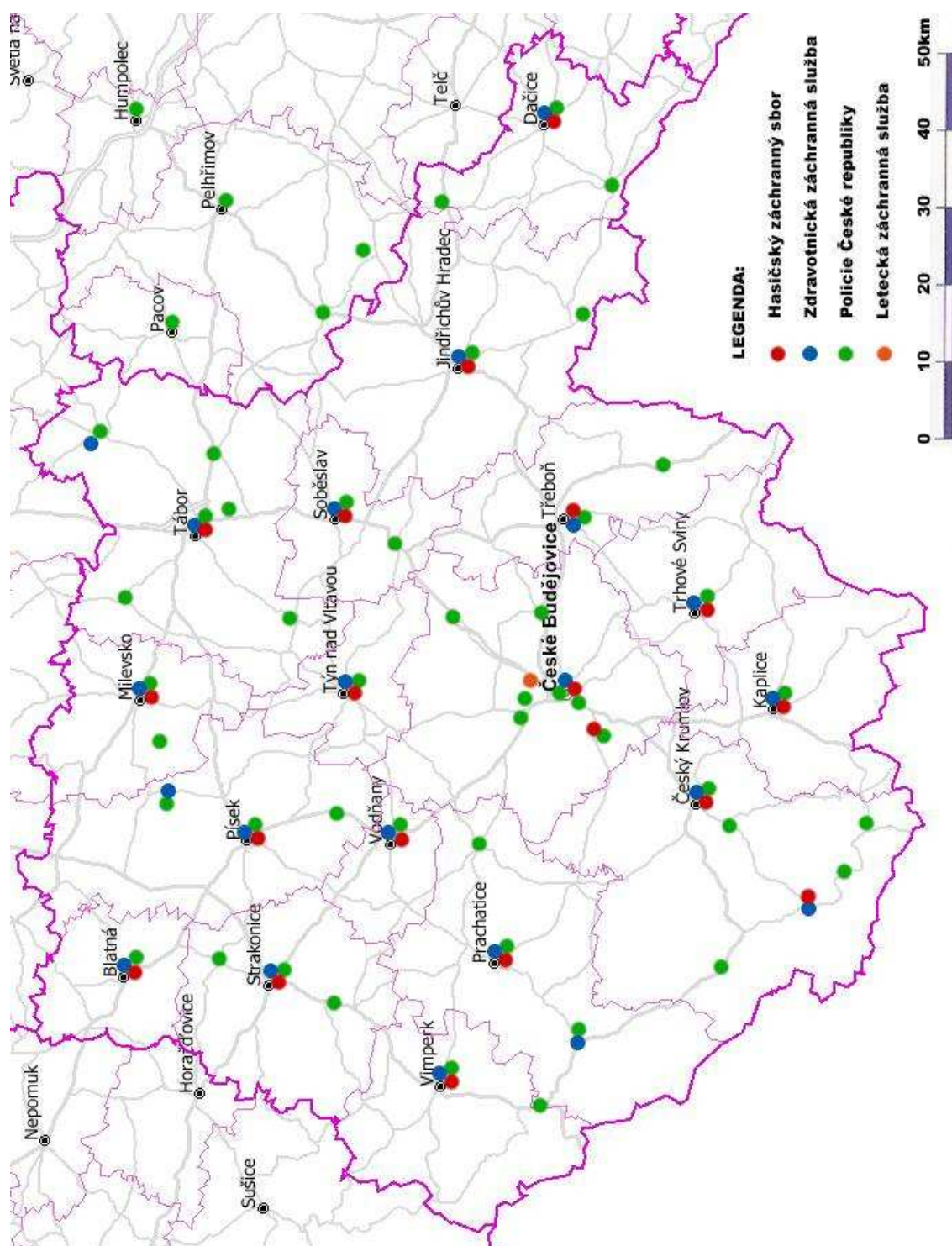
Zdroj: http://www.mvcr.cz/hasici/izs/ojpo/orgjpo_hasici.html

Příloha č. 4 – Územní působnost záchranných praporů v České republice

ZP	region	okres
Kutná Hora	hlavní město Praha Středo- český kraj Liberecký kraj Královéhra- decký kraj	Kutná Hora, Mladá Boleslav, Mělník, Kolín, Be- nešov, Nymburk, Praha-východ Česká Lípa, Li- berec, Jablonec nad Nisou, Semily Hradec Krá- lové, Jičín, Trutnov, Náchod, Rychnov nad Kněžnou
Bučovice	Jihomoravský kraj Zlínský kraj	Vyškov, Břeclav, Znojmo, Brno-venkov, Br- no-město, Blansko, Hodonín Zlín, Prostějov, Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín
Rakovník	Středočeský kraj Ústecký kraj Plzeňský kraj Karlovarský kraj	Kladno, Beroun, Praha-západ, Příbram, Rakovník Děčín, Ústí nad Labem, Litoměřice, Teplice, Most, Chomutov, Louny Tachov, Plzeň-sever, Rokycany, Plzeň-město, Plzeň-jih, Domažlice, Klatovy Sokolov, Cheb, Karlovy Vary
Jindřichův Hradec	Jihočeský kraj kraj Vysočina	Jindřichův Hradec, České Budějovice, Tábor, Písek, Strakonice, Prachatice, Český Krumlov Pelhřimov, Jihlava, Třebíč, Žďár nad Sázavou, Havlíčkův Brod
Olomouc	Pardubický kraj Olomoucký kraj	Ústí nad Orlicí, Svitavy, Pardubice, Chrudim Olomouc, Šumperk, Jeseník, Přerov
Hlučín	Moravskoslezský kraj	město Ostrava, Karviná, Frýdek-Místek, Bruntál, Opava, Nový Jičín

Zdroj: Linhart (1)

Příloha č. 5 – Mapa rozložení stanovišť hlavních složek IZS v Jihočeském kraji

Zdroj: <http://portal.gov.cz>, autor

Příloha č. 6 – Dotazník

Vážení kolegové,

v rámci bakalářské práce “Součinnost integrovaného záchranného systému na místech hromadných neštěstí v Jihočeském kraji” si Vás dovoluji oslovit s následujícím dotazníkem. Jeho vyplněním se můžete aktivně podílet na kvalitním výstupu průzkumu.

Dotazník je určen pro příslušníky integrovaného záchranného systému. Cílem bakalářské práce je zmapovat, na jaké úrovni je součinnost mezi jednotlivými složkami integrovaného systému.

Výsledky budou využity pouze pro studijní účely a jako možné vodítko pro vedoucí i řadové pracovníky integrovaného záchranného systému.

Dotazník je možné vyplnit při osobním nebo telefonickém rozhovoru (604 309 949, 974 238 482, služební linka 238482), zasláním informací na e-mail (kocikrimi@seznam.cz, služební koci.ta.c@mv.cz) nebo vyplněním předtištěného dotazníku. Děkuji Vám za spolupráci.

Vojtěch Kočí

student Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, komisař Služby kriminální policie a vyšetřování v Táboře

1. U které složky jste zařazen(a)?

- ☐ Hasičský záchranný sbor České republiky
- ☐ Zdravotnická záchranná služba
- ☐ Policie České republiky
- ☐ ostatní (specifikujte)

2. U složky jste zařazen(a) jako?

.....

3. Jaké je místo Vaší působnosti?

- ☐ v rámci Jihočeského kraje
- ☐ v okrese
- ☐ ve městě (obci)

4. Jak dlouho působíte ve složce?

- ☐ do 2 let
- ☐ 2 až 5 let
- ☐ 5 až 10 let
- ☐ 10 až 15 let
- ☐ 15 až 20 let
- ☐ 20 let a více

5. Jak často zasahujete ve spolupráci integrovaného záchranného systému?

- ☐ téměř denně
- ☐ 1 krát do týdne
- ☐ 1 krát za 14 dní
- ☐ 1 krát do měsíce
- ☐ jinak

6. Účastnil(a) jste se zákroku ve spolupráci integrovaného záchranného systému

kde zemřelo:

- ☐ více jak 6 osob (uved'te kde)
- ☐ více jak 4 osoby
- ☐ více jak 2 osoby
- ☐ 1 až 2 osoby

kde bylo těžce zraněno:

- ☐ více jak 6 osob (uved'te kdy a kde)
- ☐ více jak 4 osoby
- ☐ více jak 2 osoby
- ☐ 1 až 2 osoby

7. Účastnil(a) jste se nácviku modelové situace při hromadném neštěstí ve spolupráci integrovaného záchranného systému?

- ☐ ano, akce mi něco přinesla (uved'te o jaký nácvik šlo, kdy a kde)
- ☐ ano, akce mi nic nepřinesla (uved'te o jaký nácvik šlo, kdy a kde)
- ☐ ne

8. Máte při zákrocích integrovaného záchranného systému zkušenosti se špatným přístupem a pokud ano jaké?

- ☐ Hasičského záchranného sboru České republiky
- ☐ Zdravotnické záchranné služby.....
- ☐ Policie České republiky.....
- ☐ ostatní (specifikujte)
- ☐ mám jenom dobré zkušenosti

9. Máte při zákrocích integrovaného záchranného systému dostatečné materiální zabezpečení?

- ☐ ano
- ☐ ne, ale nemá to vliv na počet zemřelých (specifikujte)
- ☐ ne, a má to vliv na počet zemřelých (specifikujte)

10. Máte při zákrocích integrovaného záchranného systému dostatečné komunikační spojení mezi sebou a s ostatními složkami?

- ☐ ano
- ☐ ne (se kterými)

11. Myslíte si, že jsou všechny složky integrovaného záchranného systému dostatečně secvičeny pro zásahy při hromadných neštěstích?

- ☐ ano
- ☐ ne

12. Myslíte si, že by pro Vás byla aktivní účast při nácviku modelové situace hromadného neštěstí přínosem?

- ☐ ano
- ☐ ne

13. Bylo při zásazích integrovaného záchranného systému, kterých jste se zúčastnil(a), zřejmé, kdo je velitelem zásahu?

- ☐ ano
- ☐ ne (proč a s jakými důsledky)

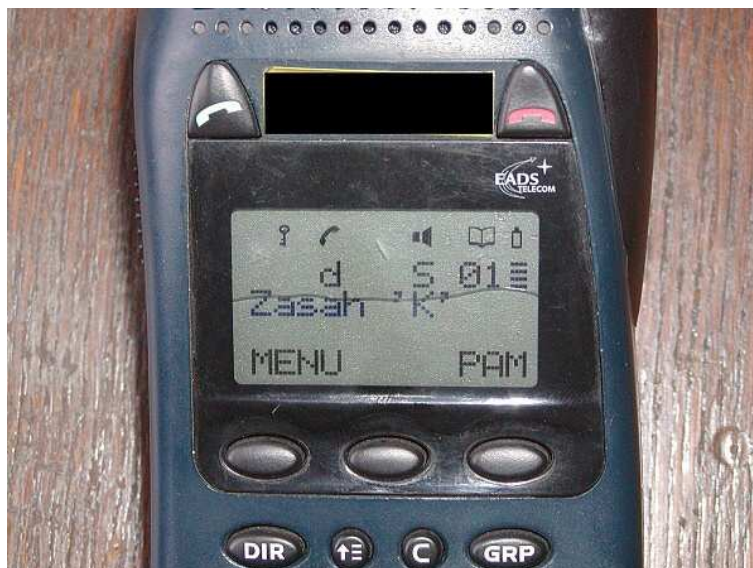
14. Uved'te základní chyby ve spolupráci integrovaného záchranného systému?

.....

Zdroj: autor

Příloha č. 7 – Fotografie používaných ručních terminálů

Foto č. 1 - Terminál MATRA se zateklou vodou v displeji

Zdroj: http://www.zachrannasluzba.cz/odborna/0401_pegas.htm

Foto č. 2 – Ruční terminály používaných systémů zleva MATRA, TETRA, GSM

Zdroj: http://www.zachrannasluzba.cz/odborna/0401_pegas.htm

Příloha č. 8 – Časový popis zásahu u hromadného neštěstí u vrchu Nažidla

Sobota 8.3.2003

První část – záchranné práce 8.3.2003, 20:25 h. až 9.3.2003, 00:39 h.

20:24 h. Nahlášení události

- Na OPIS HZS JČK ÚO Český Krumlov (dále OPIS ČK) hlásí ZZS Český Krumlov zprávu o havárii autobusu – blíže neupřesněnou (na trase z D. Dvořiště na Č. Budějovice u lesíku)
- 20:25 *Výjezd RZA Jeep PS Kaplice, Výjezd CAS 25 Liaz PS Kaplice, Výjezd CAS 27 T 815 CPS Č.Krumlov*
- 20:25 Ohlášeno řídícímu důstojníkovi
- 20:27 OPIS ČK volá Policii ČR Český Krumlov, policie to již ví, ale ne přesné místo, vysílá hlídku.
- 20:27 Na krajské OPIS HZS Č. Budějovice (KOPIS) přepojen hovor od operačního střediska ZZS Č. Budějovice německy mluvícího občana: „...na silnici směrem od Kaplice k státní hranici je autobus, který spadl dolů ze svahu a je tam mnoho zraněných (uvedl zhruba 40) osob. Jsou to češi. “ Na výzvu operátorky potom předal telefon (nejspíš účastníci dopravní nehody), která potvrdila údaje o dopravní nehodě.
- 20:29 Na OPIS ČK hlásí KOPIS tuto dopravní nehodu
- 20:30 Na KOPIS přepojen hovor od operačního střediska ZZS Č. Budějovice - opět hovor o oznámení dopravní nehody (jedná se pravděpodobně opět o stejnou oznamovatelku jako předtím)
- 20:31 *Na místě RZA Jeep PS Kaplice*
- 20:31 KOPIS – operační důstojník požaduje další informace, Kaplice je na místě – podám zprávu
- 20:32 *Na místě CAS 25 Liaz PS Kaplice*
- Krátce po příjezdu první jednotky HZS přijela sanita ZZS Kaplice
- 20:32 **Zahájení zásahu**
- 20:32 KOPIS upřesňuje místo – Nažidlák a podává informaci o tom, že vyslalo sanitky ZZS Č. Budějovice
- 20:34 Velitel zásahu podává podrobnou informaci z místa zásahu mobilním telefonem na OPIS ČK
- 20:36 *Výjezd CAS 25 Liaz PS Frymburk*
- 20:36 *Výjezd RZA VW Transporter CPS Český Krumlov, Výjezd AV 14 jeřáb CPS Český Krumlov*
- 20:37 CAS 27 T 815 CPS Č.Krumlov projíždí Kaplice – nádraží
- 20:40 *Výjezd RZA Nisan CPS Č. Budějovice, Výjezd TA2 Avia CPS Č. Budějovice*
- 20:40 OPIS ČK žádá o posilové sanity ZZS Č. Krumlov – již vyslali vše
- 20:41 Krajské OPIS volá OPIS ČK – okamžitě pošlete jeřáb pod autobusem jsou lidi – již jsme jeřáb poslali.
- 20:42 *Výjezd AD 28 jeřáb CPS Č. Budějovice*
- 20:47 *Na místě CAS 27 T 815 CPS Č.Krumlov*

- 20:47 OPIS ČK žádá o výjezd CAS 25 Liaz JSDHO Přízeř – osvětlovací agregát
- 20:48 Výjezd řídicího důstojníka z CPS Č. Krumlov
- 20:51 RZA Č. Budějovice PCB 106 informuje OPIS ČK – projíždíme Krasejovku, upřesněte místo
- 20:51 Krajské OPIS informuje OPIS ČK o výjezdu techniky RZA, AJ, TA1 CPS Č. Budějovice, krajského řídicího důstojníka
- 20:51 Lékařská pohotovost Kaplice se informuje u OPIS ČK o výjezdu techniky HZS
- 20:54 *Výjezd CAS 25 Liaz JSDHO Přízeř*
- 20:57 *Na místě RZA VW Transporter CPS Český Krumlov*
- 21:00 *Na místě AV 14 CPS Český Krumlov*
- 21:02 *Výjezd AUT Avia CPS Český Krumlov, Výjezd NA SD Volkswagen CPS Český Krumlov*
- 21:05 *Výjezd DA Avia CPS Č. Budějovice*
- 21:09 KOPIS konzultuje s OPIS ČK poskytnutí těžké vyprošťovací techniky. OPIS ČK po dohodě s VZ techniku nepožaduje. Autobus byl zvednut pomocí pneumatických vaků, osoba vyproštěna a pro další vyprošťování osob není tato technika potřeba.
- 21:11 *Na místě řídicí důstojník ÚO Č. Krumlov*
- 21:13 *Na místě CAS 25 Liaz PS Frymburk*
- 21:13 *Na místě RZA Nisan CPS Č. Budějovice, Na místě TA2 Avia CPS Č. Budějovice*
- 21:13 ČTK požaduje informace o události – OPIS ČK poskytuje základní údaje
- 21:14 *Na místě CAS 25 Liaz JSDHO Přízeř*
- 21:25 *Na místě AD 28 jeřáb CPS Č. Budějovice*
- 21:32 *Na místě NA SD Volkswagen CPS Český Krumlov, Na místě AUT Avia CPS Český Krumlov*
- 21:37 **Vyproštění posledního zraněného**
- 21:45 OPIS ČK povolána Pohřební služba František Cimerhanzl Český Krumlov
- 21:50 **Vyproštění posledního usmrčeného**
- 21:58 *Na místě DA Avia CPS Č. Budějovice*
- 22:15 *Na místě Pohřební služba František Cimerhanzl Český Krumlov*
- 22:19 Havarovaný autobus postaven na kola
- 22:21 Na krajské OPIS upřesněn řídicím důstojníkem počet usmrčených a zraněných osob
- 22:24 KOPIS upřesňuje - 17 mrtvých a 31 raněných osob na OPIS GŘ Praha
- 22:26 *Výjezd NA Avie CPS Český Krumlov*
- 22:55 *Na místě NA Avie CPS Český Krumlov*
- 23:04 *Výjezd DA 12 Avie PS Kaplice*
- 23:05 Krajský řídicí důstojník požaduje informace o počtu zraněných převezených do Nemocnice Český Krumlov
- 23:06 OPIS ČK zjišťuje informaci o počtu osob převezených do Nemocnice Český Krumlov na tel. čísle 155 – počet asi 25 osob
- 23:13 *Na místě DA 12 Avie PS Kaplice*
- 23:35 **Naložení posledních obětí nehody pohřební službě**

Neděle 9.3.2003

- 00:10 Vyložení osobních věcí cestujících na Policii ČR Č. Krumlov AUT Avia CPS Český Krumlov
- 00:13 **Ukončení záchranných prací, ponechána na místě osvětlovací jednotka – JSDHO Přízeř s Policií ČR.**
- 00:48 OPIS ČK podává mimořádné hlášení na krajské OPIS (opis@jck.izscr.cz)
- 00:50 Odjezd na základnu řídící důstojník ÚO Č. Krumlov
- 00:54 KOPIS podává mimořádné hlášení na OPIS GŘ Praha
- 01:20 Na základně řídící důstojník ÚO Č. Krumlov

Druhá část – likvidační práce 9.3.2003, 07:13 h. až 9.3.2003, 12:21 h.

- 07:02 *Výjezd CAS 25 Liaz PS Kaplice*
- 07:12 *Na místě CAS 25 Liaz PS Kaplice*
- 07:13 **Zahájení likvidace následků dopravní nehody**
- 07:15 Informován řídícím důstojníkem pracovník životního prostředí MěÚ Kaplice
- 08:21 *Výjezd TA1 Avia CPS Český Krumlov*
- 08:35 *Na místě řídící důstojník ÚO Č. Krumlov*
- 08:45 *Na místě pracovník životního prostředí MěÚ Kaplice*
- 08:49 *Na místě TA1 Avia CPS Český Krumlov*
- 10:15 *Výjezd RZA Jeep PS Kaplice*
- 10:21 *Na místě RZA Jeep PS Kaplice*
- 10:48 *Výjezd NA Avie CPS Český Krumlov*
- 11:17 *Na místě NA Avie CPS Český Krumlov*
- 12:21 **Ukončení likvidace silami a prostředky HZS, místo předáno Správě a údržbě silnic Český Krumlov**

Zdroj: HZS Jihočeského kraje

Příloha č. 9 – Fotografie ze zásahu IZS při hromadném neštěstí u vrchu Nažidla

Foto č. 1 – Shromážděná zavazadla na jednom místě

Zdroj: Sperger, E., Uttl, M., Vorel, F. (18)

Foto č. 2 – Shromáždění zemřelých na jednom místě

Zdroj: Sperger, E., Uttl, M., Vorel, F. (18)

Příloha č. 10 – Přehled mrtvých a zraněných při hromadném neštěstí u vrchu Nažidla

Mrtví

Podle věku:

- 1 kojenec (do 1 roku)
- 2 děti (do 15 let)
- do 20 let 4 (4 ženy)
- do 30 let 2
- do 40 let 1
- do 50 let 2
- do 60 let 4
- do 70 let 3

Podle pohlaví:

- 8 mužů
- 11 žen

Příčina smrti:

Všechna smrtelná zranění byla způsobena stížením

- Polytrauma 7x
- Dutina lební 4x
- Dutina hrudní 8x

Zranění

- těžké 24
- lehké 6

Zdroj: Sperger, E., Uttl, M., Vorel, F. (18)

Příloha č. 11 – Označení velitele zásahu

Zdroj: Sviták (13)

Příloha č. 12 – Seznam použitých zkratk

ČČK – Český červený kříž

ČHJ – Česká hasičská jednotka

event. – eventuelně

GŘ HZS ČR – generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky

GSM – global system mobil (celosvětová mobilní síť)

hl. m. – hlavní město

HS – horská služba

HZS – hasičský záchranný sbor

HZS kraje – hasičský záchranný sbor kraje

IZS – integrovaný záchranný systém

Jčk – Jihočeského kraje

JPO – jednotky požární ochrany

KOPIS – krajské operační a informační středisko

MHJ – Moravská hasičská jednotka

MU – mimořádná událost

MV - ministerstvo vnitra

OPIS UO - operační a informační středisko územního odboru

PO – požární ochrana

Policie ČR – Policie České republiky

PS – požární stanice

SRN – Spolková republika Německo

SÚJB – státní úřad pro jadernou bezpečnost

SÚS – Správa a údržba silnic

SZBK - svaz záchranných brigád kynologů

VZS – vodní záchranná služba

ZP – záchranné prapory

ZVZ – záchranné a výcvikové základny

ZZS – zdravotnická záchranná služba